

T.C.
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK HALK EDEBİYATI YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÂŞIK YAŞAR REYHANÎ – HAYATI VE SOSYAL KONULU ŞİİRLERİNİN
İNCELEMESİ

Hazırlayan:
AYŞE AŞIR

Danışman
YRD. DOÇ. DR. BEKİR SAMİ ÖZSOY

MANİSA
2009

**YÜKSEKÖĞRETİM KURULUDÖKÜMANTASYON MERKEZİ
TEZ VERİ FORMU**

Tez No:

Konu:

Üniv.Kodu:

Not: Bu bölüm merkezimiz tarafından doldurulacaktır.

Tezin yazarının

Soyadı: AŞIR

Adı: Ayşe

Tezin Türkçe adı: Âşık Yaşar Reyhanî Hayatı ve Sosyal Konulu Şiirlerinin İncelemesi

Tezin Yabancı adı: Âşık Yaşar Reyhanî Life And Thematic Study Of Social Poems

Tezin yapıldığı

Üniversite: CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ Enstitü: SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ Yılı:2009

Diğer kuruluşlar:

Tezin Türü: 1- Yüksek Lisans
2- Doktora
3- Tıpta uzmanlık
4- Sanatta yeterlilik

Dili: Türkçe
Sayfa sayısı: 172
Referans sayısı:

Tez Danışmanlarının

Ünvanı: Yrd. Doç. Dr.
Ünvanı:

Adı: Bekir Sami
Adı:

Soyadı: ÖZSOY
Soyadı:

Türkçe anahtar kelimeler:

1- Âşık
2- Şiir
3- Sanat
4- Sosyal hayat
5- Tema

İngilizce anahtar kelimeler:

1- Minstrel
2- Poem
3- Art
4- Social life
5- Thema

Tarih: 23/07/2009

İmza :

ÖZET

Âşık Yaşar Reyhanî, 1934'te Erzurum'un Pasinler İlçesine bağlı Alvar Köyü'nde doğmuştur. Recep Efendi ile Yıldız Hanım'ın üçüncü çocukları olarak dünyaya gelmiştir.

Reyhanî, maddi imkânsızlıklar sebebiyle ilkokulu yarım bırakmak zorunda kalmıştır. Bu da zaten meraklı olduğu âşık sohbetlerini daha yakından takip etmesini sağlamıştır.

Yaşar Reyhanî, on üç yaşındayken bir rüya görmüş, bu rüyada kendisine bir pir tarafından boncuk verilmiştir.. Bu onu âşıklığa hazırlayan birinci faktör olmuştur. Ardından da Hate adında bir kıza âşık olmuştur ki bu onun ilk şiirini söylemesini sağlamıştır.

Reyhanî, on sekiz yaşına kadar başkalarının şiirlerini, on sekiz yaşından sonra ise kendi şiirlerini söylemeye başlamıştır.

Usta olarak kabul ettiği Hicrani tarafından kendisine Reyhanî mahlası teklif edilene kadar Dertli mahlasıyla şiirlerini söylemiştir.

Dünyanın dört bir tarafını dolaşan Reyhanî, âşıklık geleneğinin yayılması, bu sanatın ölmemesi için çok çalışmıştır.

Reyhanî bütün şiirlerini hece ölçüsüyle yazmış, redif ve uyaklardan istifade etmiştir. Şiirlerinde aşk, özlem, tabiat gibi pek çok farklı temayı işleyen Reyhanî aynı zamanda halkın sorunlarını da şiirlerinde ustaca işlemiştir.

Reyhanî, uzun yıllar Erzurum'da yaşamış, ancak memleketinden gördüğü vefasızlıklar nedeniyle 1991'de Bursa'ya göç etmek zorunda kalmış, 10 Aralık 2006'da burada vefat etmiştir.

ABSTRACT

Aşık Yaşar Reyhani was born in 1934 in Avlar village of Pasinler County in Erzurum. He was the third son of Recep Efendi and Yıldız.

Reyhani could not complete primary education due to financial difficulties, which caused him to closely follow minstrel conversations that he was interested in.

Yaşar Reyhani had a dream when he was thirteen years old and in his dream a spiritual master gave him a bead. This was the first factor making him ready for becoming a minstrel. Then, he fell in love with a girl named Hate, which made him recite his first poem.

Until eighteen years old Reyhani recited other minstrels' poems and after eighteen years old he started reciting his own poems.

Until the appellation "Reyhani" was offered to him by Hicrani who was regarded as a master by him, Reyhani recited his poems using the appellation "Dertli".

Reyhani, traveling all around the world, worked hard to spread minstrelsy and keep it alive.

Reyhani wrote all his poems in syllabic meter and used rhymes and redif. Reyhani, mentioning various themes such as love, missing and nature in his poems, also mentioned problems of the public in his poems.

Reyhani lived in Erzurum for long years; however, due to faithlessness of his own hometown, he emigrated to Bursa in 1991 and died there in 10.December.2006.

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “**Âşık Yaşar Reyhanî – Hayatı ve Sosyal Konulu Şiirlerinin İncelemesi**” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

23/07/2009

Ayşe AŞIR

ÖNSÖZ

İnsan, fitratında bulunan bir mükemmellik duygusuyla doğar; ancak dış dünyanın ona bu mükemmelliği sağlayamaması üzerine iç dünyasına yönelir ki bu da sanatı ortaya çıkarır. Yani sanat insanın ideal olanı bulma çabasının bir ürünüdür diyebiliriz. Medeniyet seviyesine ulaşabilmiş milletlerde bu çaba daha da derinlik kazanmış ve günümüze bu ürünlerin bazılarının tamamı, bazılarının ise bir bölümü ulaşmıştır. Türkler de tarihte medeniyet seviyesine ulaşabilmiş ender milletlerden biridir. Bu sebeple yüz yıllar öncesinden günümüze adını duyurabilmiş, Aprınçur Tigin, Çuçu, Kalım Keyşi, Pratyaya-Şiri, Asıng Tutung, Kiki, Sınklu Seli Tutung gibi pek çok şairimiz bulunmaktadır.

Son derece köklü bir geçmişe sahip olan Türk şiirinin icracıları farklı zamanlarda farklı görevleri; kam, şaman, baskı, oyun, ozan, âşık gibi muhtelif isimlerle yerine getirmiştir. İşte biz bu şairlerimiz sayesinde tarihin ilk dönemlerinden beri devlet olma ülküsü peşinde koşan atarlığımızın yiğitliklerini, halkı her zaman iyiye güzele davet eden nasihatlerini, anaların, yârlerin toprağa düşen gencecik askerler için yaktıkları ağıtları, gözü yolda bekleyenlerin hasretini, anaların çocukları için besledikleri umutları ve çok daha fazlasını öğrendik, yüreklerimize nakış nakış işledik.

Dinamik bir yapıya sahip olan toplumun nabzını en iyi tutabilecek, toplumun dününü, bugününü anlatabilecek, geleceğine ışık tutabilecek kişilerin başında âşıklar gelmektedir. İşte bizim de tezimize konu ettiğimiz âşık da karşılaştığı zorluklar karşısında yılmayan, hak bildiği yolda korkusuzca ilerleyen, son nefesine kadar halkın yanında olan Âşık Yaşar Reyhanî'dir.

Çalışmamızın giriş bölümünde halk edebiyatıyla âşık edebiyatı hakkında kısaca bilgi verilmiş ve Âşık Yaşar Reyhanî'nin gelenek içindeki yerine işaret edilmiştir.

Araştırmamızın I. Bölümünde Reyhanî'nin hayatı ve sanatı örnekler verilerek anlatılmıştır.

II. bölümde ise Reyhanî'nin sosyal içerikli şiirleri verilmiş, bu şiirlerin teması, nazım şekilleri ve türleri verilmiştir.

III. bölümde ise; Erzurumlu Gelin, Gazeteci ve Kurtuldun şiirlerinin tahlili yapılmıştır.

Çalışmamızın son bölümünde ise yararlandığımız kaynakları gösterdiğimiz bir bibliyografya ile Reyhanî'ye ait bir fotoğrafın ve el yazısıyla yazdığı son şiirinin yer aldığı ekler bölümü bulunmaktadır.

Araştırmamız esnasında bize Reyhanî ile ilgili her türlü bilgiyi sağlayan Reyhanî'nin oğlu Ozan Reyhanî'ye, oğlu gibi gördüğü Temel Turabi'ye ve konunun seçim aşamasından başlayarak gerek bilgisi gerekse de deneyimiyle her zaman çalışmamıza destek olan danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Bekir Sami Özsoy'a teşekkürü bir borç bilirim.

Ayşe AŞIR

27.06.2009

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	1
GİRİŞ.....	5
A) Halk Edebiyatı ve Âşık Edebiyatı Hakkında Genel Bilgiler.....	5
B) Âşık Yaşar Reyhanî'nin Gelenek İçindeki Yeri.....	9
1. Bölüm.....	10
1.1) Hayatı.....	10
1.2) Sanatı.....	26
2. Bölüm.....	42
2.1.Erzurumlu Gelin, Gazeteci ve Kurtuldun Şiilerinin Tahlilleri.....	42
2.1.1.Erzurumlu Gelin.....	42
2.1.2.Gazeteci.....	46
2.1.3.Kurtuldun.....	48
3. Bölüm.....	51
Reyhanî'nin Sosyal İçerikli Şiirleri.....	51
Bibliyografya.....	170
Ekler.....	171

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
a.g.e	: Adı geçen eser
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
Dr.	: Doktor
Doç.	: Doçent
Ord. Prof. Dr.	: Ordinaryüs profesör doktor
Prof.	: Profesör
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve diğerleri

GİRİŞ

A) Halk Edebiyatı ve Âşık Edebiyatı Hakkında Genel Bilgiler

Geçmiş yüz yıllar öncesine giden Türk edebiyatının tek bir başlık altında incelenmesi mümkün olmadığı için Türklerin dil, din ve zihniyet alanında yaşadığı köklü değişimler esas alınarak sınıflama yoluna gidilmiştir. Türk edebiyatının şüphesiz ki en önemli kollarından bir olan halk edebiyatı da bu sınıflama içerisinde yerini almıştır.

Halkın dünyayı nasıl algıladığını, olaylara bakış açısını, gelecekle ilgili umutlarını ve daha pek çok şeyi içinde barındıran “halk edebiyatı” kavramı son derece yenidir. “Türkiye’de aşağı yukarı 60–70 yıldan beri divan edebiyatı dışında kalan saz ve tekke şiiri nevinden ferdi mahsullerle, malzemesi dile dayanan, atalar sözü, destanlar, masallar, hikâyeler, fıkralar, bilmeceler, maniler, türküler, ağıtlar, ninniler vb. gibi ilk söyleyicilerini umumiyetle tespit edemediğimiz eserler bu tabirle yaygın hale gelmiştir.”¹

Avrupa ülkeleri 19. ve 20. yüz yıllarda ulusal kimliklerini oluşturmak adına çalışmalara başlamışlar bu da Türkiye’de “halka doğru” anlayışı olarak karşılığını bulmuştur. Bundan hareketle “Önce Türk Ocakları sonra Halkevleri yürüttükleri hummalı çalışmalarla, halk edebiyatını ‘milli edebiyat’ın temeli kabul ederek büyük bir heyecan yaratılar.”²

Ülkemizde halk edebiyatı anlayışının ortaya çıkmasıyla beraber bir kaynak problemi başlamış, halk edebiyatı ürünlerinin nerelerden derlenebileceği tartışılmıştır. Başlangıçta halk edebiyatı ürünleri sözlü idi; ancak insan hayatına yazının girmesiyle beraber sözlü ortamda bulunan bu ürünler yazıya geçirilmeye bu şekilde kuşaktan kuşağa aktarılmaya başlanmıştır. Bu da halk edebiyatı kaynaklarının, hem sözlü hem de yazılı olduğunu ortaya koymuştur.

Sözlü kaynaklar dediğimizde araştırmacıların sözlü ortamda yaşayan ürünleri derleyebileceği herkes anlaşılmaktadır. Yani bazı araştırmacıların belirttiğinin aksine

¹ Şükrü, Elçin; Halk Edebiyatı Araştırmaları 1; Ankara 1997; s. 1

² M. Öcal, Oğuz, Metin Ekici, Mehmet Aça, Mustafa Arslan v.d.; Türk Halk Edebiyatı El kitabı; Ankara 2004; s. 1

yaş, meslek ya da eğitim gibi unsurlar sözlü kaynağı belirlemede etkili olmamalı, yerine göre bir çocuktan, yaşlıdan, okuma-yazması olamayan bir kişiden veya bir üniversite mezunundan derleme yapılabilirdir.

Halk edebiyatının yazılı kaynaklarına baktığımızda ise karşımıza pek çok eser çıkmaktadır. Bunlar arasında “Çin Kaynakları, Orhun ve Yenisey Yazıtları, Uygur Metinleri, Kutadgu Bilig, Divanu Lügati’t -Türk, Codex Cumanicus, Atabetü’l - Hakayık, Dede Korkut Kitabı...”³ gibi eserleri sayabiliriz.

19. yüz yılda halk edebiyatına yönelik ortaya çıkan bu ilgi, pek çok araştırmacının dikkatinin buraya yönelmesini sağlamış, bilgiler kaybolmadan kayıt altına alınmış, gelecekteki çalışmalara zemin hazırlanmıştır.

Türkiye’de halk edebiyatı ile ilgili çalışma yapan isimlerin başında Şinasi, Namık Kemal ve Ziya Paşa gelmektedir. Şinasi, yazdığı “Durub-ı Emsal-i Osmaniye”de pek çok atasözüne ve bu atasözlerinin kaynağına ilişkin bilgi verir. Namık Kemal ise, Ziya Paşa’nın “Harabat” adlı eserini eleştirmek amacıyla yazdığı “Tahrir-i Harabat” ve “Takip” adlı eserleriyle halk edebiyatına katkıda bulunmuştur. Ziya Paşa’nın halk edebiyatı açısından önemi ise “Şiir ve İnşa” makalesinde bizim asıl edebiyatımızın divan edebiyatı değil, halk edebiyatı olduğunu söylemesinden ileri gelmektedir.

İlerleyen yıllarda halk edebiyatıyla ilgili araştırmalar daha bilinçli bir hal almış; Ziya Gökalp, Rıza Tevfik, Fuat Köprülü, Pertev Naili Boratav gibi isimler çalışmalarlarıyla halk edebiyatına hizmet etmişlerdir.

Halk edebiyatı son derece kapsamlı olduğu için kendi içinde: âşık edebiyatı, anonim halk edebiyatı ve tekke edebiyatı olmak üzere üçe ayrılmıştır. Biz burada kısaca âşık edebiyatı, icracıları ve üzerine yapılan çalışmalar hakkında bilgi vereceğiz.

Genellikle din dışı konuların işlendiği âşık edebiyatında şairler çoğunlukla, usta-çırak ilişkisi çerçevesinde yetişmektedir. İrcacılarına verilen “âşık” sıfatı takriben 15. yüz yılda dilimize girmiştir. Bu yüzyıldan itibaren halk edebiyatı, divan şairlerinin menfi tutumlarına rağmen büyük inkişaf göstermiş olup 19. yüz yıla kadar her yüz yılda sayıları yüzleri aşan temsilciler yetiştirmişlerdir.

19. yüz yıla gelindiğinde batı tesirinde gelişen Türk edebiyatı temsilcilerinin menfi tutumlarına rağmen varlıklarını devam ettiren âşıklarımız 20. yüz yılda Türklere

³ M. Öcal, Oğuz, Metin Ekici, Mehmet Aça, Mustafa Arslan v.d.; Türk Halk Edebiyatı El kitabı; Ankara 2004; s. 6-9

has bir edebiyat ortaya koyma ve halka yönelme arzusuyla tekrar canlandırılmaya çalışılmıştır.

21. yüz yıla geldiğimizdeyse düzenlenen şenlik, yarışma, konferans gibi etkinliklerle bu gelenek canlı tutulmaya, gelecek kuşaklara aktarılmaya çalışılmaktadır.

Âşık edebiyatı bu kadar köklü bir geçmişe sahip olunca üzerinde pek çok araştırma yapılmıştır. İlk şairlerimizin isimlerini vermesi ve içinde Türk şiiri ile ilgili bilgiler bulunması bakımından Reşit Rahmeti Arat'ın⁴ çalışması bu alanda son derece değerlidir.

Fuat Köprülü'nün yüz yıllarına göre âşıkları değerlendirdiği Türk Saz Şairleri'nde⁵ âşık edebiyatıyla ilgili çok önemli bilgiler bulunmaktadır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında yetişen bilim adamlarımızdan Saadettin Nüzhet Ergun, Dr. Mehmet Ferid Uğur ile birlikte hazırladıkları 'Konya Vilayeti Halkiyat ve Harsiyatı'⁶ adındaki çalışması ile iki cilt halindeki 'Halk Şairleri'⁷ adlı eseri vücuda getirdikten sonra... bu sahaya ilk hizmet edenler arasında yer almıştır.⁸ "Ahmet Talat Onay da bu çalışmalarda kendini göstererek kıymetli eserler yayımlamıştır. Yine Ziyaeddin Fındıkoğlu, İhsan Ozanoğlu, Osman Cemal Kaygılı, Tahir Alangu, M. Halid Bayrı, Süleyman Kazmaz, Eflatun Cem Güney, Murat Uraz, Umay Günay gibi isimler de bu alana katkıda bulunmuşlardır.

Âşık edebiyatını araştırılmasına, bilinmeyen yönlerinin gün yüzüne çıkarılmasına dergiler de öncülük etmiştir.

"Cumhuriyet Döneminde ülkemizde yayımlanan ve halk edebiyatı ile bu edebiyatın temsilcilerine sayfalarında yer veren dergiler arasında: Halk Bilgisi Haberleri, çeşitli illerde yayımlanan Halkevleri Dergileri, Türk Folklor Araştırmaları Dergisi, Folklor Dergisi, Folklor Doğru Dergisi, Folklor ve Turizm Dergisi, Sivas Folkloru Dergisi, Türkiyat Mecmuası, Türk Dili Dergisi, Türk Dili ve Edebiyat Dergisi, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi Dergisi, Türk Kültürü Dergisi, Hisar Mecmuası, Tarla Dergisi, Konya'da yayımlanan Mazhar Babalık tarafından kurulan Babalık Gazetesi, Fevzi Halıcı tarafından kurulan halen yayın hayatını atıl halde

⁴ Reşit Rahmeti, Arat; Eski Türk Şiiri; Ankara 1965

⁵ Ord. Prof. Dr. Fuat, Köprül; Türk Saz Şairleri; Ankara 1968

⁶ Saadettin Nüzhet, Ergun – Dr. M. Ferid, Uğur; Konya Vilayeti Halkiyat ve Harsiyatı; Konya 1927

⁷ Saadettin Nüzhet, Ergun; Halk Şairleri 2 cilt; İstanbul 1927

⁸ Bekir Sami, Özsoy; Posoflu Âşık Müdami-Hayatı, Edebi Şahsiyeti ve Eserleri; Yayımlanmamış Doktora Tezi; Kayseri 1993; s. 11

sürdüren Çağrı Dergisi, İstanbul'da yayın hayatını Kars'ta Hasan Kartarı tarafından kurulan Kars Eli, M. Sabri Koz tarafından yayımlanan Halk Kültürü, Nevzat Türkten Kayseri de kurduğu Erciyes, Bahaeddin Karakoç'un Kahramanmaraş'ta kurduğu Dolunay, Osmaniye'de yayımlanan Güneysu, Yozgat'ta yayımlanan Bozok, Çıldır Şeref Taşlıova'nın yazlarını neşrettiği; Maya, Çoruh, Yeniaksu, Gülpınar, Meşale, Köz ayrıca Kültür Bakanlığı tarafından yayımlanan Milli Kültür, Türk Edebiyatı Vakfı tarafından yayımlanan Türk Edebiyatı, Türk Kooperatifçilik kurumunun yayımladığı Karınca, Urfa Bozova'da yayımlanan Harran, Milli Folklor ve sayısı yüzleri aşan folklor ve edebiyat dergilerini sayabiliriz.”⁹

Bütün bu bilgiler ışığında, eksiklerimizin hoş görüleceğini umarak âşıklık geleneğinin gerek yurt içinde yayılmasında, gerekse de yurt dışında tanınmasında önemli rol oynayan Âşık Yaşar Reyhanî'nin hayatı ve sanatı hakkında edindiğimiz bilgileri vermek istiyoruz.

⁹Bekir Sami, Özsoy; Posoflu Aşık Müdami-Hayatı, Edebi Şahsiyeti ve Eserleri; Yayınlanmamış Doktora Tezi; Kayseri 1993; s.28-30

B) Âşık Yaşar Reyhanî'nin Gelenek İçindeki Yeri

Reyhanî, âşıklık geleneği içinde son derece önemli bir yere sahiptir. Bunun sebebi, bir kimsenin âşık olma yolunda geçebileceği üç yoldan da geçmesidir. Kendisi, istismar edilmemesi adına çok fazla üzerinde durmamış olsa da rüya görerek âşık olmuştur, yani o badeli bir âşıktır. Hicrani gibi büyük bir ustanın çıraklığını yaparak da usta-çırak ilişkisi içinde yetişmiş, âşıklığı kendi ortamı içinde öğrenmiştir. Âşık olmak için geçilebilecek üçüncü yol ise tamamen soyaçekime dayanmaktadır. Ailesinde âşık bulunan bir kişide yetenek de varsa kendini geliştirerek âşık olabilir. Reyhanî'nin de ailesinde âşıklar bulunmaktadır.

Reyhanî tek yönlü bir âşık olmamış, hayatı boyunca kendini geliştirmiştir. Sadece şiir söylemekle kalmamış, oldukça usta bir hikâye anlatıcısı da olmuştur. Muamma çözmeye, atışmalarda, irticalen şiir söylemeye bileğini bükecek bir âşık çıkmamıştır. Bunun dışında son derece üretken bir âşık olması, sesini sadece Türkiye'nin dört bir yanına duyurmakla kalmayıp dünyaya açılan bir sanatçı olması sebebiyle hakkında üç ayrı lisans tezi hazırlanmış, pek çok kitaba konu olmuştur. Reyhanî ile ilgili ilk tez 1977'de Osman Gündüz tarafından "Reyhanî'nin Hayatı Hikâyeciliği ve Şiirleri" adıyla hazırlanmıştır. İkincisi bir yıl sonra Zeki Kumcu tarafından "Âşık Yaşar Reyhanî'nin Hayatı ve Şiirleri" üçüncüsü ise Yasemin Sarıkaya tarafından "Âşık Yaşar Reyhanî, Hayatı, Edebi Kişiliği" adlarıyla hazırlanmıştır. Ozan Yusuf Polatoğlu "Mızrabın İstirabı Âşık Reyhanî Hayatı ve Şiirleri", İlhan Yardımcı, "Âşık Yaşar Reyhanî Elli Yıllık Miras / Bir Kırık Saz", Yrd. Doç. Dr. Dilaver Düzgün "Âşık Yaşar Reyhanî Hayatı, Sanatı ve Şiirlerinden Seçmeler" adlarıyla eserler yayımlamışlardır. Reyhanî ile ilgili yazılan makalelerin adları ise burada zikredilemeyecek kadar çoktur. Ayrıca TRT Radyosu tarafından şiirlerinden bazıları kayıt altına alınmıştır.

Reyhanî, Türk şiirine yaptığı sayısız katkıdan dolayı gelecek kuşaklar tarafından da adı her zaman anılacak bir âşık olmuştur.

1. BÖLÜM

1.1. HAYATI

Âşık Yaşar Reyhanî, Erzurum'un Pasinler ilçesine bağlı Avlar Köyü'nde 1934 yılının Eylül ayında Recep Efendi ile Mail Ağa'nın kızı Yıldız Hanım'ın üçüncü çocukları olarak dünyaya gelmiştir. Hayat şartlarının çetin olduğu, yoksulluğun kol gezdiği bu yıllarda ailesi, Yaşar Reyhanî için yeni bir kimlik çıkarmayı düşünmez ve kendisi bir buçuk yıl önce vefat eden kız kardeşinin adına ve kimliğine sahip olur. Bu sebeple resmi kayıtlarda 1932 doğumlu olarak gözükmektedir.

Reyhanî'nin okula gitme yaşı gelince Horasan'ın ilçe merkezine gidip gelmeye başlar; fakat maddi imkânsızlıklar sebebiyle henüz ilkököl üçüncü sınıftayken okulu bırakmak zorunda kalır. O da doğum yeri itibarıyla henüz beşikteyken solumaya başladığı âşıklık geleneğini teneffüs etmiş, katıldığı meclislerde âşıklardan feyzalmıştır. Henüz çok küçükken kendi ifadesiyle komşusu Tevfik Bey'den aldığı Kerem ile Aslı hikâyesini, Doğuda âşıklık geleneğinin önemli halkalarını oluşturan Sümmanî, Emrah gibi ustaların şiirlerini okuyarak kendisini geliştirmiştir. Bütün bunlar, halkın duygularına tercüman olacak, halkı iyiye ve güzele yönlendirecek, son dönemin en büyük âşıklarından birinin yetişmesinde önemli bir rol oynamıştır.

“Bir âşık adayını âşıklığa hazırlayan çeşitli faktörler söz konusudur. Çocukluk ve ilk gençlik yıllarında bir genç kıza âşık olma, klasik halk hikâyelerini veya hikâyeleşmiş aşk biyografilerini okuma, âşıkların bulunduğu bir ailede veya geleneğin canlı olarak yaşatıldığı bir çevrede yetişme, gurbet hayatı, yoksulluk gibi nedenlerle içinde düğümlenmiş duyguları açığa vurmaya isteyen ve kendisinde şairlik yeteneği bulunan kişilerde mesleğe yönelme sıklıkla karşılaşılan bir durumdur.”¹⁰ Bu söylenenlerin hepsi Reyhanî'de vücut bulmuştur. Erzurum'un âşıklık geleneği içinde yoğrulmuş, dedeleri Tufan ile Âşık Şahveri bu geleneğin icracıları olmuş, henüz on üç yaşındayken “sade kişilikten sanatçı kişiliğe geçiş”¹¹ yaşamış, on altı - on yedi yaşlarındayken aşk ateşiyle yanmış, gurbet acısını yüreğinin derinliklerinde hissetmiştir. Bütün bunlar, halkın duygularına tercüman olacak, halkı iyiye ve güzele yönlendirecek, son dönemin en büyük âşıklarından birinin yetişmesinde önemli bir rol oynamıştır.

¹⁰ M. Öcal, Oğuz, Metin Ekici, Mehmet Aça, Mustafa Arslan v.d.; Türk Halk Edebiyatı El kitabı, Ankara 2004, s. 191

¹¹ Umay, Günay; Türkiye'de Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi, Ankara 1999, s.5

Yaşar Reyhanî, “ On üç yaşlarında iken Aşağı Tahir Hoca Köyü’nün yakınında bulunan Göreşken Baba Türbesi civarında uykuya daldığı bir sırada ihtiyar biri tarafından kendisine bir kâse şerbet sunulur; ancak içme imkânı bulamadan uyanır. Aynı rüyada Avlarlı Mehmet Lütfü Efendi, Reyhanî’nin avucuna bir boncuk bırakır.” Bu rüyanın etkisinden uzun süre kurtulamayan Reyhanî şiddetli bir hastalığa yakalanır, ailesi tarafından doktorlara götürülüp, hocalara okutulan Reyhanî bir süre sonra sağlığına kavuşur; fakat bu olaydan sonra onda durdurulamayan bir şiir tutkusu başlamıştır. Öncelikle âşık kahvelerine gidip usta âşıkları dinlemeye, ardından da edindiği eski bir sazla şiir söylemeye başlar. Kendine ait ilk şiiri söyleyebilmesi için aşk ateşinde bir süre daha pişmesi gerekir ki bu da on sekiz yaşlarını bulur. Bu yıllarda yaşadığı ilk aşk belki de onun hayatında tattığı ilk en büyük acı oldu. Bu acı onun âşıklık yolunda büyük ilerlemeler kat etmesini sağlamıştır. Bu aşk hikâyesi şu şekilde cereyan etmiştir: Reyhanî babasının hizmetkârlığını yaptığı beyin kızına âşık olmuştur. Asıl adı Zeynep olan; fakat çevresindekilerin Hate (Hatun) diye çağırdığı bu kızın da gönlü Reyhanî’ye düşünce Reyhanî gönül sırrını babasına açmış; Reyhanî’nin babası da Hate’yi babasından istemiştir. Hate’nin babasının bu işe cevabı sert olmuş, benim bir hizmetkârın oğluna verecek kızım yok diyerek Reyhanî’yi dövdürüp köyden kovmuştur. Bunun üzerine Reyhanî bir süreliğine Horasan’a gitmiş, orada üç dört ay geçirip de Hate’nin köyüne tekrar döndüğünde onun alelacele evlendirildiğini öğrenmiştir. Reyhanî sevdiğini bir kez daha görebilmek ümidiyle köyde dolaşırken elinde kovalarla Hate’nin çeşmenin başına geldiğini görmüştür. Kısacık bir konuşmanın ardından Hate, Reyhanî’den bir fotoğrafını ister ve Reyhanî de verir. Bir gün Hate, Reyhanî’nin fotoğrafına bakıp hasret giderir ve dalgınlıkla onu yastığın altına koyar. Ertesi gün Hate’nin eşi yastığın altında fotoğrafı bulunca hemen aile meclisi toplanır ve Hate’nin infazı gerçekleştirilir. Reyhanî daha sonra bu olaya istinaden şu şiiri söyler:

Bir kara gözlü yar yıllarca evvel
Berrak bir pınarın başında idi
Peri kadar saçlı huriden güzel
Durgun yüzlü on dört yaşında idi

Tam on dört gecelik ayın yarısı
Pembe tül altından sızan sarısı
Adım adım takip eden birisi
Her dakika her saat peşinde idi

Sonra onu ben yitirdim el buldu
O zaman gönlümde yol iki oldu
Üç yıl sonra sordum dediler öldü
Hayali bir mezar taşında idi

Ben yine o yüzü görürüm bazı
Başka zaman değil çalınca sazı
Satırıma yazdığım gün o kızı
İlham hızı çatık kaşında idi

Reyhanî'yim derdim izah etmeye
Yüz yıl yazsam imkânı yok bitmeye
Bülbülümü koymadılar ötmeye
Mevsim elli birin kışında idi

Bu olay, Reyhanî'de yıllarca acı bir hatıra olarak kalacaktır. Çırağı Muhlis Denizer'in anlattığı olayda bunu kanıtlamaktadır. "Sarıkamış'ta eskiden bir belediye sineması vardı, Ruslardan kalma. Orada bizim bir programımız oldu. Biz o programı 22 Haziran 1977'de yaptık. Program iki gün devam etti. İki gün sonra Reyhanî bana: "Muhlis Sarıkamış'tan sonra ikimiz Mersin'deki Silifke Festivali'ne gideceğiz." dedi. Ben de "Tamam." dedim. Program bitti biz ertesi günü biletlerimizi aldık otobüse bindik. Otobüs Tahir Hoca köyünün yanından geçerken yolda bir mezarlık var Reyhanî hemen otobüsü durdurdu, mezarlığın yanında apar topar indik. Ben: "Ya Reyhanî Hoca niye indik hayırdır?" dedim. "Konuşma in aşağı." dedi. Neyse çantamızı sazımız alıp indik. Bir elimizde saz bir elimizde çanta mezarlığa girdik. Mezarlığın orta yerlerine doğru ilerledi. Mezar taşında "Hate'nin ruhuna Fatiha" yazan bir mezarın başında

durdu. Dedim: “Reyhanî usta bu neyin nesidir?” Cevap vermeden oraya oturdu, önce Fatıha okudu, sonra da güzelce bir ağladı ve dedi ki “Beni âşık ettiren budur.”.

Reyhanî, gidip geldiği kahvelerde usta âşıklarla tanışmış, onların şiirlerini söylemiştir. Reyhanî yetenekli olması sebebiyle diğer âşıklara oranla daha kısa sürede kendi şiirlerini söyleyecek duruma gelmiş, Bayburtlu Hicranî, Yusufelili Ali Huzurî, Sarıkamışlı Dursun Cevlanî, Âşık Gülistan, Posoflu Müdamî gibi isimlerle atışmalara başlamıştır. Âşık sohbetlerinin gerçekleştiği bir gün yine Reyhanî mecliste yerini almıştır. O güne kadar Dertli mahlasıyla şiir söyleyen aşığıma usta olarak kabul ettiği Hicranî tarafından Reyhanî mahlası teklif edilmiş o da kabul etmiş, o günden itibaren şiirlerini bu mahlasla söylemeye başlamıştır. Reyhanî'nin bugün için elimizde Dertli mahlasıyla söylediği bir şiir bulunmamaktadır; çünkü yeni mahlasını aldığı anda eski şiirlerindeki Dertli mahlasını değiştirerek Reyhanî yapmıştır.

Reyhanî yirmi yaşına geldiğinde Sarıkamış'ın Keçesor köyünden Rabia Hanım ile evlenir. Bu evlilikten; Mansur, Meryem, Yasemin, Leyla, Yüksel, Ozan, Hülya adlarında yedi çocuğu olur.

Reyhanî 1955'te Ankara Etimesgut'ta askerliğini yapmış olup askerlik döneminde de şiirle ilişkisini kesmeyerek Ankara'da yapılan Âşıklar Yarışması'na katılır. Bu yarışmada söylediği;

Ayrı düştüm hasretinle ağlarım
Sen beni unutma aman Erzurum
Tabiat cenneti yüce dağların
Avrupalı eder seyran Erzurum

Evvel tarih yazılır aynında
Sınırlar çekilir Deveboynu'nda
Türkiye'nin kilidisin önünde
Vatan senden bekler güman Erzurum

Üç yüz seksen altı sayılı pınar
Eğilip bir yudum içenler kanar

Damlasında şifa bulur yaralar
Sendedir o büyük lokman Erzurum

İspir'dir solunda Hınıs'tır sağın
Tekman deresidir peynirin yağın
Pasinler ambarın ova otağın
Tortum deresidir meyven Erzurum

Göğsü gümüş zincir gezer dadaşın
Paris'te oynandı milli barbaşın
Tam yirmi bir kere olmuş savaşın
Şehittir toprağın al kan Erzurum

Elli dört minaren ünlü semada
Sabah seferinde ederler nida
Abdurrahman Gazi Habip Baba'da
Okur hafızların Kur'an Erzurum

Şuşar'da ineğin meşhur davarın
Kızlar taşır kazma kürek nacağın
İş Nene Hatun dikti sancağın
Aziziye doğu nişan Erzurum

Sayızsızdır âlim evliyaların
Hakkı merhum Mehmet Efe pırlerin
Abdulgani Solakzade erlerin
Sende kimler yatar uyan Erzurum

Reyhanî'yim bazen senden ırağım
Onun için artar gamım merağım
Hem benim üstadım hem de çırağım
Sen büyüttün anam atam Erzurum

şiiiri büyük taktir toplar.

1960'lı yıllar gerek Türkiye için, gerekse Reyhanî için çok önemli olmuş, onun hayatında çok önemli izler bırakmıştır. Öncelikle 1960'ta Yılmaz olan soyadını Reyhanî olarak değiştirmiştir. Ardından henüz üçüncü sınıftayken bırakmak zorunda kaldığı eğitim-öğretim hayatına devam etmiş, dışarıdan bitirme sınavlarıyla ilkokul ve ortaokul diplomalarını almıştır. Yine bu yıl Reyhanî annesini kaybetmiş ve altı ay süren bir hapis hayatı yaşamıştır. Reyhanî'nin hapse atılmasının gerekçesi ise şudur: Süleyman Demirel'in Erzurum'a gelmesi şerefine bir gece düzenlenir. Bu gecede pek çok âşık şiir söyler, onlardan bir tanesi de Reyhanî'dir; ancak o diğer arkadaşlarının aksine Demirel'i övmemiş, 27 Mayıs İhtilali'nde idam edilenlere karşı duyduğu sevgiyi dile getiren bir şiir söylemiştir. Bu duruma Süleyman Demirel tepki göstermemiş; ancak çevresindekiler karakola gidip Reyhanî'yi şikâyet etmiş; ertesi gün de üç jandarma gelip Reyhanî'yi alıp Arpaçayır'a götürmüştür. Reyhanî'yi bu dönemde en çok yıpratın şeylerin başında sorgusuz sualsiz içeriye atılması, kırk gün boyuca gelip de kimsenin ifadesini almaması olmuştur. Ardından bitmek tükenmek bilmeyen hapishane günleri başlamıştır. Reyhanî'nin hapisten çıkması için birilerinin gelip onun için şahitlik yapması gerekmektedir; ancak kimse şahitlik yapmak istememektedir. En son Mevlüt İhsani gelip Reyhanî için şahitlik yapar ve Reyhanî de özgürlüğüne kavuşur. Hapiste geçirdiği süre Reyhanî'nin gerçek dostlarını tanıması açısından öğretici bir o kadar da çileli olmuştur.

1966'da Reyhanî, Konya'da düzenlenen Türkiye Âşıklar Bayramı'na davet edilir. Bu tarihten 1991'e kadar Türkiye Âşıklar Bayramı'na aralıksız katılan yedi âşıktan biri olmuş ve burada pek çok birincilik almıştır.

1967'de ise Reyhanî ailesinin geçimini sağlamak adına Erzurum Belediyesi'ne zabıta memuru olarak işe başlamış; fakat düzenlenen gecelere katılmak için sık sık izin alması gerektiğinden işten ayrılmıştır.

1968, Reyhanî'nin özel hayatının çalkantılı geçtiği bir dönem olmuştur. Bu yıl katıldığı Konya Âşıklar Bayramı'nda Sarıcakız mahlasıyla şiirler söyleyen İlkin Manya ile tanışmış ve 1974'te evlenmişlerdir; fakat bu evlilik uzun ömürlü olmamış, bir yıl sonra boşanmışlardır. Reyhanî bu olaydan sonra tekrar Rabia Hanım' a dönmüştür.

1972’de, o yılların son derece önemli dergilerinden bir olan Tarla mecmuası tarafından yılın şairi seçilmiştir.

1976’da Reyhanî, Erzurum Halk Ozanları Kültür Derneği başkanlığına getirilmiş ve 1989’a kadar da bu görevde kalmıştır. Bu dernek Erzurum’un ilk halk ozanları derneği olması bakımından önemlidir.

Yine 1976’da Erzurum’un ilk âşık kahvesini Nuri Çırağı ile açmışlar, burada âşıklık geleneğinin devam etmesine çalışmışlardır.

Tarihler 1991’i gösterdiğinde Reyhanî’nin hayatında bir dönüm noktası gerçekleşmiş, gönül kırıklıklarına bir yenisi daha eklenmiştir. Bu yıl Reyhanî, canı gibi sevdiği, sazından sözünden eksik etmediği memleketi Erzurum’dan göç etmek zorunda kalmıştır. Onun, memleketinde gördüğü vefasızlık, Nuri Çırağı ile birlikte işlettikleri aşıl kahvehanesinde yaşadığı problemler, oğlu Ozan’ın Bursa Devlet Hastanesi’nde çalışıyor olması, eşi Rabia Hanım’ın kardeşiyle amcasının oğullarının, Reyhanî’nin de çok güvendiği, oğlu gibi sevdiği Temel Türabi’nin Bursa’da bulunması onu toprağından ayırmış, Bursa’ya götürmüştür. Reyhanî, Bursa’da Cumalıkızık Köyü’nde kendine üç katlı bir ev yaptırarak ailesiyle yerleşmiş, son nefesine kadar da burada yaşamıştır.

Reyhanî, Erzurum’dan ayrılışını “Gidirem” şiiriyle anlatır:

Öz canımdan çok sevdiğim Erzurum
Çaresiz dişimi sıktım gidirem
Gafillerden darbe yedi gururum
Kaderime boyun büktüm gidirem

Selam olsun ecdat ile ebaya
Abdurrahman Gazi Habip Baba’ya
Hor baktılar gösterdiğim çabaya
Emeğimi suya döktüm gidirem

Anlımız apaçık yüzüm karasız
Buna rağmen koymadılar yarasız
Emrah Tanbura’dan kaçmış çaresiz
Ben de Şehitler’den çektim gidirem

Palandökenlerin sisi dumanı
Engininde bulamadım gümanı
Ezanlar okundu seher zamanı
Üç kez geri döndüm baktım gidirem

Sırtıma verdiler sitem yükünü
Yel devirsin sebeplerin kökünü
Elli yıldır beslediğim ekini
Harmana dökmeden yaktım gidirem

Dost çok amma dar gününde dost hani
Sürer gider Erzurum'un destanı
Daha güz gelmeden taze bostanı
Vardım yeşil yeşil söktüm gidirem

Sazımı hatıra astım tavana
Sığındım Mevla'ya durdum divana
Gurbet kelepçedir yurdu sevene
Bilerek koluma taktım gidirem

Yemin olsun dokunmadım bir cana
Saygım vardır haktan yana her cana
Elli yıl gözyaşım koydum fincana
Döktüm karasu'ya aktım gidirem

Sevenlerim bir gün anarlar bizi
He muhabbet her hikâye her dizi
Merami Figani Gülhan Yıldız'ı
Her birin bir yana ektim gidirem

Reyhanî'yim derdi gamım dinmedi
İftira darbesi cana sinmedi
Zeynel Horasan'a gitti dönmedi
Bu da benim kara bahtım gidirem

1992, gerek Reyhanî açısından gerekse Türk şiir açısından onur verici bir yıl olmuştur. Yurt dışında şiirimizi hakkıyla tanıtan Reyhanî'ye 2 Nisan'da ABD'deki Michigan Üniversitesi bünyesinde bulunan Orta Doğu ve Kuzey Afrika Bölümü'nün Türk Dili ve Edebiyatı kürsüsünde profesör olan James Stewart Robinson tarafından "fahri öğretmenlik" unvanı verilmiştir.

Reyhanî hayatının son yıllarını hastalıklarla boğuşarak geçirmiştir. Bursa'ya göç ettikten kısa bir süre sonra kalp rahatsızlığı yaşamıştır. 2001 yılında ise sağlığıyla ilgili daha ciddi bir problemle karşılaşmış, hipertansiyona bağlı felç geçirmiştir. Ardından da kanser olduğunu öğrenmiş ve bu Reyhanî için ciddi bir yıkım olmuştur. Reyhanî yine de bir şair olarak hastalığına da şairce bakmış ve şu şiiri söylemiştir:

Doktor bey emretti bunu
Onun emri üzre yatıyorum ben
Sinir kriz yüzde yüze ulaştı
Dostlarıma dahi çatıyorum ben

Çektiğim bu çile Yaradan benim
Bazıları sanar türeden benim
Bilmem ağrılarım nereden benim
Sıkıldım bacağım atıyorum ben

Havalar bozuldu esen yel kaldı
Düşünürüm diyemirem dil kaldı
Ne saatim kaldı, ne de yıl kaldı
Bütün organları satıyorum ben

Satacağım kıymetinde fiyat var
Öleceğim, ölüm haktır ayet var
Hele daha bin senelik niyet var
Tükenmiş hayatı tutuyorum ben

Güneş doğmaz oldu kâinat zindan
Geçen günler kayıp oldu aklımdan
Bütün ömrüm kopuverdi dalından
Hayale baş koydum yatıyorum ben

Hep söyledim söylüyorum yürekten
Sona erdim efkâr ile yürekten
Gemi de elveda etti direkten
Âşık Reyhanî'yim batıyorum ben

Reyhanî hayatının son bir buçuk ayını hasta yatağında bilinci kapalı olarak geçirmiştir. Kızı Yasemin Şahbaz, Reyhanî'nin son günlerini şu şekilde anlatmıştır: “Babamın durumu son bir aydır iyice ağırlaşmıştı. Özellikle son bir hafta tamamen bitkisel hayata girmişti. Yalnız ölümünden birkaç saat önce başucunda beklerken annem (Rabia) içindeki duyguları dile getirerek babama dönüp ‘Dilim mektup yazandır, içim kara kazandır’ şeklinde bir mani söyledi. Babam bir anda yarı baygın bir vaziyette ‘Güvenmeyin feleğe, felek oyunbozandır.’ diye anneme karşılık verdi. Bir anda konuştuğu için sevinmiştik; ama o konuşması son oldu, ondan sonra bir daha ağzını açmadı.¹²

Reyhanî, 10 Aralık 2006’da arkasında binlerce seven bırakarak hayata gözlerini yummuştur. Erzurum Belediyesi’nin tüm ısrarlarına rağmen Reyhanî, Değirmenönü Mahallesi Merkez Camii’nde kılınan ikinci namazının ardından Bursa’da bulunan Cumalıkızık mezarlığına defnedilmiştir.

Reyhanî vefat ettikten sonra arkasından çok sayıda şiir ve makale yazılmıştır. Bunlardan bazılarını aşığıya alıyoruz:

¹² 18 Aralık 2006 Zaman Gazetesi

Aşağıdaki şiir Ömer Ekinci Micingirt'e ait olup, Reyhanî'nin ölümünden hemen sonra yazmıştır.¹³

İçimi yakıyor sazının tülü
Bu gece bendimi yaktın Reyhanî
Simsiyah her taraf duman örtülü
Aşkın sarayını yıktın Reyhanî

Ki acı haberi aldım bu gece
Ölüm ibretlidir hayat bilmece
Yudum yudum yuttum katık işkence
Hakkın divanına çıktın Reyhanî

Çilesi son buldu lakin bu kadar
Böyleymiş yazısı böyleymiş kader
Gözlerim kan revan ruhum derbeder
Son defa Bursa'ya baktın Reyhanî

Ve çınar göçtün cepsiz cepkensiz
Acım boğum boğum tıkağım sensiz
Gömün Ömer'i de gitsin kefensiz
Yüreğim zemheri yaktın Reyhanî

Aşağıdaki şiir ise Hacer Alioğlu tarafından 2007 yılında yazılmıştır.¹⁴

Dünya gözü ile son bir kez olsun
Görseydim yüzünü âşık Reyhanî
Gönül sesi ile son bir kez olsun
Duysaydım sesini âşık Reyhanî

¹³ <http://www.erkurumlu.net>, (Erişim tarihi: 19.06.2009)

¹⁴ <http://seslisiirler.edebiyatdefteri.com> (Erişim tarihi: 19.16.2009)

Diyar diyar gezip türküler yakan
Nice yüreklere su gibi akan
Gözlerin olsaydım hasretle bakan
Yaksaydım özünü Âşık Reyhanî

Ayağında tozun sofrada aşın
Olsaydım bağrına bastığın taşın
Islak kirpiklerden akan gözyaşın
Silseydim gözünü Âşık Reyhanî

Dertli çalan sazın teli olsaydım
Yanık türkülerin dili olsaydım
Yazan şiiirlerin eli olsaydım
Sürseydim izini Âşık Reyhanî

Aşağıda ise Selim Adım'ın "Bir Âşık Reyhanî Vardı" adındaki makalesinden bir bölüm bulunmaktadır:

"Hey gidi dünya! Hey sen ne acımasız, karmakarışık, vefasız oldun! Ne günlere kaldın? Eskiden şairler, yazarlar, âşıklar velhasılıkelam yaşarken değeri bilinmeyen büyük çaplı insanların öldükten sonra değeri artar ve önem kazanırlardı. Bu durum yadırganır ve ne kadar saçma gelirdi, olanlara ihtiyatla yaklaşan insanlara. Lakin artık bu durum da değişti. Âşık Reyhanî gibi 'asrın ozanı' tabiri ile değerlendirilen bir zata daha ölümünün birinci yılında kendi öz vatani, canından çok sevdiği Erzurum'da bir anma gecesi düzenlemeyi çok gördük bu bizlerin ayıbıdır. Bu ayıp o büyük üstat adına düzenlenecek ve geleneksel hale getirilecek bir festival ya da etkinlikler manzumesi yapılarak ancak kapatılabilir. Buradan tüm Erzurumlu hemşerilerime, sivil toplum örgütlerine, üniversiteye sesleniyorum. Onun adına şiir dinletileri yapalım, kitaplarını basıp çoğaltalım, hatta ve hatta gelin böylesine önemli bir şahsiyete üniversitede kürsü açalım, şiirlerini, eserlerini geçlere, Türkiye'ye hatta tüm dünyaya tanıtalım..."¹⁵

¹⁵ <http://www.erkurumlu.net>, (Erişim Tarihi: 19.06.2009)

Reyhanî, şiirlerinde toplumu anlattığı kadar kendini de anlatmış, kendini anlatırken bir yandan da sanat anlayışını ortaya koymuştur. Zaten “Tıpkı resim müzik gibi şiir de ‘ben’in bir ifadesidir; yani şiirin ortaya çıkması için ‘ben’in kendisini ifade etmek gereksinimi duyması zorunludur.”¹⁶ Reyhanî de hayatın çilesini çok çektiği için kendi şahsında bütün ezilenlerin sesi olmuştur.

Dinle anlatayım sana
Erzurumlu Reyhan benem
Cayır cayır yana yana
Erzurumlu Reyhan benem

Karanlıkta ışık sezen
Anahtarsız kilit çözen
Göz yaşlarıyla şiir yazan
Erzurumlu Reyhan benem

Sümmani’nin bir kenarı
Emrah’ın aşkının narı
Hakkı’ların torunları
Erzurumlu Reyhan benem

Köprüye basmadan geçen
Dost elinden bade içen
Çağında bir sayfa açan
Erzurumlu Reyhan benem

Reyhanî kendi hayatını şu şekilde anlatmaktadır:

Anamdan dünyaya geldim geleli
İlk önce ağladım figan geçirdim

¹⁶ Oktay, Taftalı; Şiirin Mikroestetik Eleştirisi, Ahlak, Estetik ve Şiir, İstanbul 1998, s. 8

Çile oldu her günümün bedeli
Her gün bir devreyi hicran geçirdim

Eve girdim kazan gibi kaynadım
Evden çıktım çöplüklerde oynadım
Bu devreyi bir yaşımda anladım
Öyle bir zaman-ı sübyan geçirdim

Üç beş yaşım zor geliyor akıla
Altısında girdim yeni nâkile
Yedisinde heveslendim okula
Bülbül oldum zevk-i gülşen geçirdim

Sekiz dokuz on yaşımda okudum
Hep aynı tezgâha halı dokudum
On dördümde birden bire şakıdım
Sevdayı takdire şayan getirdim

On beşimde sinem durdu köz ile
Lades ettim sevdiceğim kız ile
Hislerime cevap verdim saz ile
Biz zaman bunalım buhran geçirdim

Anam duydu babam sezdi halimi
Bülbül idim çağırdılar gülümü
Suladılar yeşerttiler dalımı
O günlerde müşkül zaman geçirdim

Sırtıma bir heybe elime değnek
Düşürdü yolumu gurbete felek
Dediler bu derdi çek kardeşim çek
Adımı künyeye ozan geçirdim

Aldım sazı düzen verdim tellere
Günden güne destan oldum dillere
Doğruluğu söyler iken ellere
Hayatı kendime zindan geçirdim

Seneler altmışla yetmiş arası
Bir acayip oldu ekmek parası
Üç oğlan dört de kız hayatın sesi
O devreyi pek perişan geçirdim

Almanya Hollanda İran yolumuz
Her tarafa uzuyordu kolumuz
Gerçek name çalıyordu telimiz
İşte ömrü böyle destan geçirdim

Nice yarışmalar gördüm Konya'da
Yalnız Konya değil yurttan dünyada
Dereceler kaydeyledim künyede
Tozlu ve dumanlı meydan geçirdim

Hala aynı devran sürüp gidiyor
Felek çoban olmuş bizi güdüyor
Bilmem ferman bahtımıza ne diyor
Kitaba bir âşık Reyhan geçirdim

Reyhanî hayatı boyunca yaşadığı sıkıntılara rağmen nüktedanlığıyla tanınmış, hayata gülebilmiş biridir. Reyhanî'nin şakacı yönünü Muhlis Denizer şu şekilde örnekler vererek anlatmıştır.

“Reyhanî ile İlhami Demir'in birbirlerine yaptıkları şakalar çok ünlüdür. Bir gün Reyhanî ve İlhami Demir kahvehanede otururken bir çingenenin ayı oynattığını görürler; Reyhanî de İlhami Demir'e dönerek 'Arkadaşına bak.'der. İlhami Demir de 'Elli kuruş verip oynatalım, ayı kime benziyorsa o diğerine gömlek alsın.'der. İlhami

Demir, elli kuruşu verirken bir şey yaptı, ayı oynatıcısı da ‘Haydi Yaşar oyna!’ dedi. İlhami Demir de ‘Kime benziyormuş gördün mü?’ diyerek iddiayı kazandı. Reyhanî bu ayı olayından sonra İlhami Demir’den öcünü almak için bir şaka düşündü. Reyhanî sarhoş olmadığı halde Çobanoğlu ile Rüstem Alyansoğlu, İlhami Demir’e gidip ‘Reyhanî kafayı bulmuş, ne yapacağız.’ dediler. O da ‘Ne kafayı bulması?’ der ve Reyhanî’nin olduğu yere giderler. Önceden anlaşıkıları için Çobanoğlu, Alyansoğlu ve Taşlıova ikisini bırakıp giderler. Şakadan haberi olan başka bir arkadaşı da İlhami Demir’e ‘Ya İlhami Allah’ın hakkı değildir, onlar bırakıp gittiler; ama sen bunu alıp otele götür.’ der. İlhami Demir de mecburen Reyhanî’yi otele kadar taşımıştır.

1.2. SANATI

Âşık Reyhanî, sazı eline aldığı ilk günden, sazını bırakmak zorunda kaldığı son güne kadar sürekli kendini geliştirmiş ender âşıklarımızdan biridir. O, hiçbir zaman toplumun sorunlarına kulak tıkamamış toplumun gören gözü, işiten kulağı olmuştur. Bu sebeple onun şiirlerinde hayatın her anından izlere rastlamak mümkündür. Bu özellikleri sayesinde Reyhanî, adını kısa sürede Türkiye'nin her yerine duyurmuş; “Bununla da yetinmeyerek dünyanın farklı ülkelerinde yaptığı programlarla âşık tarzını Türkiye dışında da temsil etme görevini üstlenmiştir.”¹⁷ Bu bağlamda İran, Almanya, Hollanda, İsveç, Norveç, Danimarka, Fransa, İsviçre, Belçika, Avusturya, Kıbrıs ve Suriye'ye gitmiş, buralarda pek çok konser vermiş, halkın duygularına tercüman olmuştur.

Reyhanî sanat anlayışını oluştururken öncelikle usta olarak kabul ettiği Hicranî'den ve Nihanî, Cemal Hoca, Huzurî, Dursun Cevlanî, Mihmanî gibi âşıklardan etkilenmiştir. Reyhanî nasıl birilerinden etkilenmişse onu usta olarak kabul eden, ondan etkilenen de pek çok şair olmuş; Kul Osman, Muhlis Denizer, Firganî, Meramî gibi isimler tarafından usta kabul edilmiştir. Reyhanî ise “Âşıklığın ustalığı da çıraklığı da olmaz; çünkü âşıklığın mektebi yok. Benim hiç çırağım yok, ben çalarken benden etkilenenler var, nezaketlerinden benim çırağım olduklarını söylüyorlar.”¹⁸ diyerek cevap vermiştir.

Reyhanî, âşık edebiyatının farklı kollarında ürünler verebilmiş üretken bir sanatçıdır. Öyle ki 72 yıllık ömrüne; 74 plak, 250 kaset, Yarım Aşk adlı bir senaryo, Susuz Yolcu adında bir oyun, Avırlı Reyhanî, Böyle Bağlar, Kervan ve Şu Tepenin Arkasında adlarını taşıyan eserler sığdırmış, pek çok dergide şiirleri yayımlanmıştır. Bunlardan bazıları: “Türk Folklor dergisi, Tarla dergisi, Bayrak dergisi, Soluk dergisi, Pınar dergisi, Töre dergisi, IMC dergisi, Çağrı dergisi, Türk Halk Edebiyatı dergisi ve Milli Kültür dergisi”dir.¹⁹ Reyhanî, üniversiteler tarafından “âşık edebiyatı” üzerine düzenlenen konferansların da aranan konuşmacısı olmuştur. Mehdi Halıcı'nın Çağrı dergisi için bu konuyla ilgili olarak kendisine yönelttiği “Katıldığınız bilimsel toplantılar oldu mu?” sorusuna şu şekilde cevap vermiştir: “Erzurum Üniversitesi'nde

¹⁷ M. Öcal, Oğuz, Metin Ekici, Mehmet Aça, Mustafa Arslan v.d.; Türk Halk Edebiyatı El kitabı, Ankara 2004, s. 185

¹⁸ 18 Aralık 2006 Zaman Gazetesi

¹⁹ Fevzi, Halıcı; Âşıklık Geleneği ve Günümüz Halk Şairleri Güldeste; Ankara 1992; s. 523

“Emrah” üzerine, Ege Üniversitesi’nde “Tespitler ve Mülâhazalar” üzerine, Fırat Üniversitesi’nde “Şair, Şiir, Ozan, Meddah” konulu bir konuşma yaptım. Konya Selçuk Üniversitesi’nin düzenlediği Halk Edebiyatı ve Folklor konulu sempozyuma da konuşmacı olarak çağırıldım. Yurt dışında olduğumdan yetişemedim.”²⁰

“Âşıklık sanatının icra edişinde önemli sayılması gereken unsurlar vardır. Bunların en başında vezin ve kafiye düzgünlüğüyle şiirler ortaya koyabilmek gelir. Sonra bu şiirlerin belli makamlarla, saz eşliğinde seslendirilebilmesi gerekir. Burada makam bilgisine (yorum gücü) ve bir dereceye kadar saz çalabilme ve nihayet ses güzelliğine sahip olmak icap eder. Bu vasıflar üzerinde teker teker düşündüğümüzde, bu özelliklerin hepsinin Âşık Reyhanî’de olduğunu görürüz.”²¹

Reyhanî, hikâyeler de anlatmakla beraber onun Türk halkının gönlünde taht kurmasını sağlayan esas unsur şiirleri olmuştur.

Reyhanî bütün şiirlerinde, milli ölçümüz olan hece ölçüsünü kullanmış ve geleneğin aksine şiirlerine başlık vermiştir; fakat bu başlıklar, üzerinde düşünülmüş, şiirin ana düşüncesini yansıtan, günümüz şiirinde kullanılan başlıklar gibi olmayıp rediflerin veya kafiyenin bulunduğu sözcüğün kullanılması esasına dayanır. Reyhanî, bazen de şiirinin ilk sözcüklerini başlık olarak kullanmıştır. Mesela Reyhanî’nin “Gel Gel” başlığını verdiği şiirinin ilk dördlüğü şu şekildedir:

Gurbet ili mesken tutan cananım
Kararım bitmeye başladı gel gel
Senin için süsledim bu bahçede
Baykuşlar ötmeye başladı gel gel

“Hayatımı Zehir” başlığını taşıyan şiirinin ise ilk iki dördlüğü şu şekildedir:

Hayatımı zehir eyleyen kadın
Şimdi feryadımı duyuyor musun?
Gecemi gündüzümü zindan eyledin
Yastığında rahat uyuyor musun?

²⁰ A.g.e; s.524

²¹ Ozan Yusuf, Polatoğlu; Mızrabın İstırabı Âşık Reyhanî Hayatı ve Şiirleri; İstanbul 2003; s. 18

Bir gün şaka ile atmıştım taşı
Dedin ayıp olur ellere karşı
Kolumun üstüne koyduğun başı
Düşmanlar göğsüne dayıyor musun?

Birinci örnekte Reyhanî'nin başlık olarak redifi kullandığını, ikinci örnekte ise redif olmadığı için şiirin ilk iki sözcüğünü başlık yaptığını görmekteyiz.

Reyhanî'nin şiirlerinde dikkat çeken bir diğer özellikse üslubudur. Genel olarak düşündüğümüzde şiirleri herkes tarafından kolaylıkla anlaşılabilir. Bu onun halkın seviyesine inebildiğini göstermektedir. Reyhanî, bunu yaparken son derece zor olan bir şeyi de gerçekleştirmiş: halkın seviyesine inmek adına şiirlerini basitleştirmemiş, aksine halkın sanat zevkini yükseltmiş, şiirlerinde edebi zenginliği yakalayabilmiştir. Aşağıya ilk dördlüğünü aldığımız "Olur" redifli şiiri bunun güzel örneklerinden biridir:

Sakın dağlar gibi yüceyim deme
Zaman gelir etrafında kar olur
Yaz gelir kış gelemes diye gam yeme
Her kışın sonunda bir bahar olur
...

Reyhanî şiirlerinde genel olarak son derece sade bir dil kullanmıştır. Bazen mahalli söyleyişlere ve Arapça-Farsça tamlamalara yer vermiş bazen de Doğu Anadolu bölgesi ağız özelliklerini kullanmıştır. Aşağıya aldığımız dizeler bunu örnekleyecek niteliktedir:

Sana allı gelin derler
Kurban olim allı gelin
Sallanma nazar verirler
Kurban olim allı gelin
...

Almanya'ya geldim başka hal oldu
Ben burada şaşırırem galirem
Son doğan çocuklar hep sarı oldu
Onun da sebebi muzdur bilirem

...

Sarraflarda yakut taş
Cephede ehl-i savaş
Bir çalışkan vatandaş
Çoban odunsa yeter

...

Emretmiş Cenab-ı Gani
Ulu yaratmış insanı
Ziyaret et akrabanı
Sonra soğur buz olursun

...

Bin bir türlü kederim var
Ben hangi bir derde yanam
Dert oldu âlem-i efkâr
Ben hangi bir derde yanam

Reyhanî şiirlerinin çoğunu on birli hece ölçüsüyle söylemiş olmakla beraber hecenin 4, 5, 7, 8, 13, 14, 15 ve 16 gibi kalıplarıyla söylenmiş şiirleri de vardır. Bunları örnekleyecek olursak:

4 heceli şiir:

A'da andım
B'de bendim
C'de ceddim
Arzum benim

...

M'de meram
N'de nizam
O'da obam
Arzum benim

...

Y'de Yasin
Z'de zihin
Reyhanî mim
Arzum benim

5 heceli şiir:

Rehmeyle ya Rab
Rahman'a geldim
Bendeki talep
Erkâna geldim

...

Nerdesin nerde
Varsın her yerde

Uğradım derde
Dermana geldim

...

Reyhanî yaya
Sonsuz sevdaya
Düştüm davaya
Divana geldim

7 heceli şiir:

Aşk aşka alışık
Beyle batacak barışık
Cem cemale çelişik
Dillerde dilber dedi

...

Nerde neyi ne zaman
O oynamaz o zaman
Pirim can pek perişan
Rahim rah rehber dedi

...

Vuslat velayet varı
Yarısı yarı yarı
Zulüm zalimin zarı
Reyhanî bir er dedi

13 heceli şiir:

Aşk aşığa güzellerden bir nişan olur
Şeref şan olur
Aşka düşen dilsiz olsa tercüman olur
Süleyman olur

...

Reyhanî aşka düşenler durmadan gezerler
İnceden sezerler
Âşık aşka can verirse bir cihan olur
Dilde şan olur

14 heceli şiir:

Müjdeler olsun sana sen hiç ölmeyeceksin
Gök zafer kuşağına ebedi diyeceksin

Haydi, çekil göklere ey zatı şanı yüce
Yemin ettik biz seni tutacağız ülküce

...

Reyhanî'yim bu feyzin ilhamı senden bana
Sen başımda olmasan seslenemem cihana

15 heceli şiir:

Ben feleğe neylemiştim eyledi meste beni
Gözü yolda gurbet ilde düşürdü hasta beni

Gönlü hamur göğsü çelik misal-i maden idim
Saldı zulmün şiddetine etti şikeste beni

...

Ben de arzu maksudumun peşindeyim ey felek
Reyhanî'yim bu dert ile bırakma yasta beni

16 heceli şiir:

Bel bağlama bu hayata bir gün eder candan bizi
Bizi çürütür bu hata berat etmez zindan bizi

...

Senden bizi ederlerse kurtarmaz figandan bizi
Figandan yandı ömrümüz kimse sevmez ondan bizi

...

Kervan bizi götürürken niyazım âşık Reyhanî
Reyhanî eder feryadı ayırma imandan bizi

Âşık Yaşar Reyhanî, şiirlerinde çoğunlukla redif, tam ve zengin kafiye kullanmış, cinasa yer vermiştir. Reyhanî'nin sözcük dağarcığının zengin olması onun kafiye bulmasını kolaylaştırmıştır.

...

Reyhanî'ye kader yürü der yaya
Kemancılar dertlerini der yaya
Avcı oldum bir tor attım deryaya
Balık tutmaz parça parça ağlarım

İleri hey yiğitlerim erlerim
Seherdeki yeller gibi ileri
Unutmayın erenler pirleri
Hakka ermiş kullar gibi ileri

...

Deli gönül sakın acele etme
Bekle vakti yeri gelsin bakalım
Asla kulak verme el sohbetine
Sabır eyle beri gelsin bakalım

Yukarıda Reyhanî'nin şiirlerinden seçtiğimiz dörtlüklerin birincisinde cinas, ikincisinde redif, üçüncüsünde ise zengin kafiye örneklerini görmekteyiz.

Reyhanî, âşıklıkta büyük hüner gerektiren irticalen şiir söyleme konusunda da son derece başarılıdır. Bu sebeple Reyhanî'nin gün ışığına çıkmamış, hafızalarda kalan, kulaktan kulağa aktarılan ve vakit kaybedilmeden derlenmezse yok olmaya mahkûm yüzlerce şiiri bulunmaktadır.

Reyhanî'nin şiirlerinde gördüğümüz başlıca tema gurbet olup bunu Almanya ve Erzurum üzerinden anlatmıştır. Reyhanî'nin kendisi gurbeti yaşadığı için bu kavram onun şiirlerinde bütün gerçekliğiyle karşımıza çıkmaktadır. Almanya'da Türklerin yaşadığı dramı, kimlik problemini, vatan hasretini şiirlerinde ustaca işlemiştir. Bunun dışında aşk da Reyhanî'nin vazgeçilmez temalarından biridir. Aşk anlattığı, telmih sanatından bolca istifade ettiği "Sevda" şiiri son derece güzeldir.

Keder miydi çile miydi ne idi
Mecnun'u bıraktı sahrada sevda
Sevda bir çözülmaz muamma idi
Ebedi kalmadı Leyla'da sevda

Eşref'i de deryalara daldırdı
Emrah'ı da Selvi için öldürdü

Kerem’i de Aslı için yandırdı
Kayalar deldirdi Ferhat’a sevda

Ben bir Reyhanî’yim böyleyim böyle
Aşk bana hükümdar ben aşka köle
Tabip sende derman var ise söyle
Yoksa çaresiz mi dünyada sevda

Aşk bu kadar güzel anlatan Reyhanî, aynı zamanda son derece sivri dillidir de. Toplumun aksayan yönlerini hiç tereddüt etmeden şiirlerinde işlemiştir. Bu sebeple haklının değil paralının yanında olan avukatlar, hastasına tüccar zihniyetiyle bakan doktorlar, seçimden seçime halkı hatırlayan siyasiler onun eleştiri oklarından nasibini almıştır. Reyhanî, “Tercümanıyım” adlı şiirinde işlediği temaları şu şekilde anlatmıştır:

Ben Anadolu’nun garip köyünden
Ben mazlum kulların tercümanıyım
Ben Bingöl Dağı’ndan Aras boyundan
Ben coşkun sellerin tercümanıyım

Ben köprüsüz yolun yıkık taşıyım
Ben yalnız yolcunun öz kardeşiyim
Ben Palandöken’in soğuk kışiyım
Ben buzlu yolların tercümanıyım

Ben asfaltsız yolun çamur yokuşu
Ben garip akşamın yuvasız kuşu
Ben gurbet gülünün hasret kokuşu
Ben susuz dalların tercümanıyım

Ben susmuş mahzun dil ben yangın yürek
Ben mahsulsüz harman ben sapsız kürek

Ben gıdasız mide ben tatsız çörek
Ben kambur bellerin tercümanıyım

Ben bu tarih kadar eski soydanım
Ben sanma ki şehirdeki beydenim
Ben odunsuz ben kömürsüz köydenim
Ben tozan küllerin tercümanıyım

Ben Reyhanî çekiyorum yasımı
Ben istemem adı sanı isimi
Ben sağıra duyururum sesimi
Ben ahraz dillerin tercümanıyım

Reyhanî'nin şiirlerinde aynı zamanda milli ve manevi kavramlar da kullanılmış, hikemi tarzda şiirler yazmıştır. Reyhanî'nin şiirlerine giren manevi kavramlar özellikle onun gerek sağ gerekse de sol partilerden ümidini kestiği döneme rastlamaktadır.

Milli duyguların ağır bastığı bir şiiri şu şekildedir:

İleri hey yiğitlerim erlerim
Seherdeki yeller gibi ileri
Unutmayın erenleri pirleri
Hakka ermiş kullar gibi ileri

Yatıp oturmakla alınmaz vatan
Ceddinden örnek al kendinden utan
Haliç'ten Eyüp'e atın atlatan
Esrarengiz haller gibi ileri

...

Bu savaştan dönülür mü acaba
Dönsün ya dönmesin almaz hesaba

Kılıç öpmüş yemin etmiş kitaba
Tekbir almış diller gibi ileri

Âşık Reyhanî'yim bir elim sazda
Gönlüm vatanımda dilim niyazda
Genci harpte ihtiyarı namazda
Dua eden eller gibi ileri

Manevi duyguların ağır bastığı bir şiiri ise şu şekildedir:

Gözüm yummuş gaflet ile giderken
Dediler ki tebdil görmüş karayer

Dünya varlığını hayal ederken
İki taş bir mezar örmüş karayer

Sanma bu dünyanın bir vefası var
Aldatır, oynatır eder ihtiyar
Ağayla hizmetkâr yan yana yatar
Ne asıl ne nesil sormuş karayer

Reyhanî farkı ne az ile çoğun
İkisi bir olur var ile yoğun
Ecel bir tarladır insanlar tohum
Her gün evlek evlek sürmüş karayer

Reyhanî, en çok koşma ve semai nazım şekillerinde şiir yazsa da dedim-dedi gibi tertiplenişinde özellik bulunan şiirlerle divan, satranç, tecnis, müstezat gibi şekillerde de şiir yazmıştır:

DEDİM-DEDİ

Dedim bülbül ne ötersin
Ötmek benim vadim dedi
Dedim çölde ne yatarsın
Eşim var aradım dedi

Dedim sevda ile savaş
Dedi ivme yavaş yavaş
Dedim gurbet eli dolaş
Gezdim adım adım dedi

Dedim erken ne ötersin
Dedi ermektir hevesim

Dedim Leyla sever misin?
Zaten Mecnun adım dedi

Dedim Reyhan düştü dara
Dedi ne bekler avare
Dedim kalk gidelim yâre
Kırılmış kanadım dedi

DİVAN

NEDİR

Ey gönül devr-i âlemde çektiğin dava nedir
Seni böyle senden eden bu nefs-i heva nedir
Birgün olur esen rüzgâr gül solar bülbül gider
Bu meşakkat bahçesinden aldığın meyve nedir

Hocalar kitabın açar başı Bismillah ile
Biz evvel iman eyledik Amentü billâh ile
Mecnun da çöllerde gezdi muradı Allah ile
Acep ona soran yok mu arada Leyla nedir

Ey Reyhanî ne çekersin sonu gelmeyen ahı
Vücut dediğin saraydır akıldır padişahı
Ömür dediğin gecedir ölüm dediğin onun sabahı
Aç gözün gafletten uyan gördüğün rüya nedir

SATRANÇ

DOST

Basma ayak toprağına dolandıkça nem alır
Toprağına dolandıkça gönül firkat kam alır
Dolandıkça gönül firkat kam alır encam alır
Nem alır kam alır encam alır hem alır

Bir mekân var yolu çok dar öldürür bu yol beni
Yolu çok dar öldürür bu yol beni bul beni
Öldürür bu yol beni bu yol beni hem ol beni
Bu yol beni bu yol beni hem ol beni gel bul beni

Olmak ister bu dünyada deli gönlüm yâre dost
Bu dünyada deli gönlüm olmuyor ağyara dost
Deli gönlüm olmuyor ağyara dost hünkâra dost
Yâre dost ağyara dost hünkâra dost hem yâre dost

Aklım aldı başımdan cemalin Leyla senin
Başımdan gitti belalar meramın böyle senin
Cemalin meramın öyle senin Leyla senin

Leyla senin böyle senin yayla senin hey le senin

TECNİS

KARA NE

Su başına üryan olup çimenler
Ne anlasın ak nicedir kara ne

İssız dağ başında çayır çimenler
Soldu gitti tipiye ne kara ne

Âşıkların yüzü olur ak yârim
Dere isen deryalara ak yârim
Herkes giymiş sarı yeşil ak yârim
Yaslı mısın başındaki kara ne

Der Reyhanî görem yüzün gül senin
Yanağından rengin almış gül senin
Bülbül isen has bahçede gül senin
Boşuna düşmüşsün gam efkâra ne

MÜSTEZAT

Aşk aşığa güzellerden bir nişan olur
Şeref şan olur
Aşka düşen dilsiz olsa tercüman olur
Süleyman olur
Eğer âşık muradına ermez olursa
Bürünür yasa
Giyinir gam hırkasına dervişan olur
Perişan olur

Âşık her an huzurunda bulur cananı
Bahşeder canı
Âşık sevda pazarında imtihan olur
Gözü kan olur
Reyhanî aşka düşenler durmadan gezer
İnceden sezer
Âşık aşka can verirse bir cihan olur
Dilde can olur

Reyhanî, sadece halk edebiyatının çerçevesi içine sıkışmamış, günümüzün en popüler yazarlarından biri olan Ayşe Kulin “Köprü” adlı eserine onun;

“Ankara’da duran beyler
Erzincan’a vardınız mı?
Yol gitmeyen garip köyler
Hallerini gördünüz mü?”²²

şiiri ile başlamıştır. Bu, Reyhanî’nin hitap ettiği kesimin ne kadar geniş olduğunu göstermesi bakımından önemlidir.

Reyhanî sadece şiirleriyle değil, hikâyeleriyle ve muammalarıyla da tanınmıştır. Hikâyeciliği Behçet Mahir, Fazıl Dede, Nalbant İshak gibi isimlerden öğrendiğini söyleyen Reyhanî bu alanda da ustalığını konuşurmuş Âşık Güruni adlı bir hikâye tertiplemiş, Emrah ile Selvi, Kerem ile Aslı, Ferhat ile Şirin, Necip Telli, Varaka ile Gülşah gibi hikâyeleri anlatmıştır.

Kısaca sanat anlayışıyla yüz yılımıza damgasını vuran Reyhanî, gelecek kuşaklarca da anılacak ve daha pek çok araştırmaya konu olabilecek üretkenlikte bir şair olmuştur.

²² Ayşe, Kulin; Köprü; İstanbul 2006

2. BÖLÜM

2.1. ERZURUMLU GELİN, GAZETECİ ve KURTULDUN

ŞİİRLERİNİN TAHLİLİ

2.1.1) Erzurumlu Gelin:

11’li hece ölçüsüyle yazılan, 7 dördlükten oluşan bu şiirde ahengi sağlamak için redif ve yarım kafiye kullanılmıştır.

Bu şiirin ortaya çıkışı Türk toplumunun Doğu ile Batı arasında nasıl bir ikilem yaşadığını göstermesi bakımından son derece önemlidir. Şairimiz, çıraklarından olan Muhlis Denizer’e, şiirin söylenmesine neden olan olayı şu şekilde anlatmaktadır:

1971 plak dönemi, ben de İstanbul’a plak okumaya gittim. Plağı okuduktan sonra Sirkeci’de Karşılıkların bulunduğu İnci Palas oteline gittim. Yatağa uzandığım sırada içeriye bir adam girdi, selam verdikten sonra “Sen Âşık Reyhanî misin?” diye sordu. Ben de “Evet.” dedim. Sonra bana “Bizim bir kokteyl var, seni kokteyle götürmek istiyorum, onun için geldim.” dedi. Ben de “Kıymetli kardeşim sizin isminiz nedir?” diye sordum. “Tahir Kutsi Makal” diye cevap verdi. Ben de “Kokteyl Efendi nerededir?” diyince adam güldü onunla gırgır geçiyorum sandı. “Senin çok şakacı, ehl-i dil olduğunu söylediler benimle gırgır geçiyorsun.” dedi, kokteylin ne olduğunu bilmediğime inanmadı. Hâlbuki ben Erzurum’da yetişmiş adamım ne bileyim kokteyli. Neyse teklifini kabul ettim sazımı aldım odadan çıktık. Bir yandan yürüyorum, bir yandan düşünüyorum bu “kokteyl” kim diye. En son beni beş yıldızlı bir otele götürdüler, otelin üstünde ilginç bir şey yazıyor Clup Coppa Coppana. Ben “Burası neresi?” diye sordum, bana “İşte burada kokteyl veriyoruz.” dedi. Bunun üzerine bu adamlar beni buraya dövmeye mi, öldürmeye mi getirdiler diye içime bir kurt düştü. Sonra içeriye girdim bir baktım ki beyler, bayanlar herkesin elinde bir kâğıt, kalem... Meğer şairlerin günüyümü, orada şiir okuyorlarmış. Bir onlara bak, bir de bizim çektiğimiz çileye bak dedim kendi kendime. Sonra, arada bir on beş- yirmi dakika yemek molası verdiler. Ben de bizim oradaki gibi, tavuklu pilav gibi bir şeyler bekliyorum. Bir de ne göreyim tırnak kadar köftelerin ucuna birer kürdan saplamışlar oradakiler onu gramla yiyor. Ben de acıkmışım, dört beş tanesini alıp ağzıma attım.

Oradakilerin bir tanesi yanıma gelip “Beyefendi siz nerelisiniz?” diye sordu. Ben de “Erzurumluyum.” dedim. O da “Belli oluyor.” dedi. Nereden belli olduğunu sorunca, “Köfte alışından belli oluyor, Erzurum’da bir kaşıkla on kişi yemek yiyor; yalnız ben hep bir şeyi merak etmişimdir, siz yemek yerken nasıl bir birinizi boğmuyorsunuz.” dedi. Ben de dedim ki, “Öyle zaman olur ki elli kişi bir kaşıkla yemek yeriz, yemek yedikten sonra Elhamdülillah der sofradan kalkarız. Birbirini boğacaklarını ise yemeklerini sizin gibi ayrı koyarız.” Sonra oradaki kadınların köfte yiyişlerini seyrettim. Tırnaklarını kartal pençesi gibi uzatmış, zorlukla birini yakalıyor, dudağına çok boya vurduğu için ağzını Zigana Tüneli gibi açıyor, köfteyi dişlerinin arasına indiriyor, sonra köfteyi yavaş yavaş çiğniyor. Ben bunların yiyişine baktım, sonra bizim doğuda yalın ayak bostan eken anaları düşündüm. Sonra da çıkıp Erzurumlu Gelin’i söyledim.

Edebiyatımızda “gurbet” en çok işlenen temaların başında gelmektedir. Bunun temel nedeni ülkemizde insanların dönem dönem kitleler halinde göç etmesidir. Özellikle doğu illerimizden binlerce insan “Taşı toprağı altın” diyerek İstanbul’a, yine binlerce insanımız daha iyi bir gelecek umuduyla Almanya’ya göç etmiştir. Reyhanî de bu şiirinde hem Türkiye’nin bu kanayan yarasını hem de ülkemizin doğusu ile batısı arasındaki farklılıkları, doğudaki insanların yaşam koşullarını, toplumu çağdaşlaştırmak ve eğitmek adına yapmaya çalışılan yeniliklerin kırsaldaki insanı hor görmekten öteye gitmediğini, toplumda ikilik yarattığını gözler önüne sermektedir.

Şiirin Tematik İncelemesi:

Erzurumlu gelin düştü aklıma
Çıkıp yollarıma bakanım ah ah
Gözü sürme bilmez elleri kına
Yıllardır kahrımı çekenim ah ah

Şiirin birinci dördlüğüne baktığımızda gurbetin hem giden hem de kalan için ne kadar zor olduğunu görmekteyiz. Gidenin akli yârinde, kalanınsa her dem gözü yolda. Bu dördlükte kına ve sürme motifleri kullanılarak Anadolu kadınının düğün, bayram gibi

özel günlerde süslenmek amacıyla kullandığı araçlar verilmiştir. Bu dörtlükte ise yâri gurbette olan “Erzurumlu Gelin” mutluluğu rafa kaldırmış süslenmeyi unutmuştur.

Dağı bilir bağı bilmez sevdiğim
Ağlamayı bilir gülmez sevdiğim
Esans ve kolonya bilmez sevdiğim
Üzerinden tezek kokanım ah ah

İkinci dörtlüğe baktığımızda Reyhanî doğunun insanını tarif etmiştir. Doğuda, doğan her yeni gün hayata karşı kazanılması gereken ayrı bir mücadeledir. Batı'nın, parfümlerini sürüp zevk ü sefa içinde yaşayan insanlarıyla Doğu'nun ısınmak için tezek yakmak zorunda kalan insanları karşılaştırılmıştır.

Pudra krem aldım sürmeyi bilmez
Tarak aldım saçın örmeyi bilmez
Çalar saat aldım kurmayı bilmez
Horozun sesiyle kalkanım ah ah

Bu dörtlükte şair bize köy hayatından bir kesit sunarken şehirli kadının nasıl yaşadığını da anlatmaktadır.

Heybesinde iki ekmeğe götürür
Gün akşam olmadan yiyip bitirir
Yavrusunu taş dibinde yatırır
Yalın ayak bostan ekenim ah ah

Reyhanî, bu dörtlükte yaşamak için çalışmak zorunda kalan kadını anlatır. Bu kadın, ekmeğinin yanına katık edecek bir şey bulamasa dahi şehrin hırsından arınıp çocuğunu dadılara eslim etmek yerine tabiat ananın kollarına emanet etmiştir. Bu dörtlük aynı zamanda doğunun yoksulluğunu, mahrumiyetini anlatması bakımından da önemlidir. İnsanların yiyecek ekmeğinin, giyecek ayakkabısının, çocuklarına iyi bir gelecek sağlayacak imkânlarının olmadığını göstermektedir.

Pınara giderken ayağı kayar
İrkilip düşünce kaderden sayar
İplik düğümleyip günleri sayar
Meri keklük gibi sekenim ah ah

Bu dörtlükte başlarına kötü bir şey gelse de bunu kaderden sayarak tevekkül gösteren Anadolu insanı işlenmiştir. Belki de doğunun problemlerine sırtını dönen siyasilerin affedilmesinin tek yolu bu olduğu içindir.

Yıkık avlusuna hasır sererek
Körpe yavrusuna göğüs gererek
Gündüzleri rüzgârlardan sorarak
Gece yıldızlara bakanım ah

Yıkık bir avlu, bir kadın, bir çocuk ve kurtulmaya çalışıldıkça insanı her an daha çok içine çeken bir bataklık gibi kesif yalnızlık... Bu dörtlük gurbetin, yalnızlığın ve ona bağlı olarak ortaya çıkan parçalanmışlığın en yoğun işlendiği dörtlüktür. Evin erkeği daha iyi bir hayat için evini bırakmak zorunda kalmış, geride ise çocuğuna hem annelik hem de babalık yapmak zorunda olan bir eş bırakmıştır.

Bu dert Reyhanî'yi yiyip bitirir
Ayrılık başına bela getirir
Belki şimdi tandır yakmış oturur
Dumanı bacadan çıkanım ah ah

Bu dörtlükte Reyhanî, gurbete çıkanın geride bıraktıklarına olan özlemini anlatır.

2.1.2) Gazeteci

Şekil bakımından şiiri incelediğimizde, 6 dörtlükten oluştuğunu, 11'li hece ölçüsüyle yazıldığını, ahengi sağlamak için redif ve uyaklardan istifade edildiğini görmekteyiz.

Şiirin Tematik İncelemesi:

Aman gazeteci gel bizim köye
Ben söyleyim bizim halleri de yaz
Yalnız saçlıyı kaşlıyı yazma
Uyuzu koturu kelleri de yaz

Bu dörtlükte doğunun sorunlarına sırtını dönen; ama yüksek sosyetenin hayatına sayfalarca yer ayıran medya eleştirilmiştir. Bir tarafta kedi, köpeklerinin bakımı için ayda milyarlar harcayan insanlar, diğer taraftaysa hastalıktan kırılan insanların karşılaştırılması vardır.

Tütmez oldu köyümüzün bacası
Ne gündüzü belli ne de gecesi
Dokuz yıldır Almanya'da kocası
Çoluklu çocuklu dulları da yaz

İşin, aşın ve yakacağın olmadığı, insanların her yeni güne karamsar başladığı bir hayat anlatılmıştır. Bu noktada bin bir ümitle gerçekleşen Almanya'ya göç başlamış, bu da daha vahim sonuçların doğmasına yol açmıştır. Bunun sorunların başında gidenin orada yeni bir hayata başlaması, geride parçalanmış, mutsuz ailelerin kalmasıdır. Reyhanî, gazetecinin Türkiye'nin bu sorununa duyarsız kalmamasını istemektedir.

Doğu illerinde yaşamak hata
Bir köyde bir kişi biniyor ata

Bir baş kırar on bin verir av'kata
İfadeden aciz dilleri de yaz

Burada ilk iki dizede doğudaki yoksulluğu, son iki dizede ise adaletin parayla sağlandığını, güçlünün güçsüzü ezdiğini, düzenin düzensizlik olduğunu anlatmaktadır.

Gazeteci benden çok irak gezme
Biz bir kardeş idik vadini bozma
Sadece ojeli parmağı yazma
İçi nasırlanmış elleri de yaz

Bu dördlükte aynı vatan toprağında yaşamalarına, aynı atadan gelmelerine rağmen doğuya üvey evlat muamelesi yapan basını eleştirmektedir.

Beyim sende vardır güzel saltanat
Bir de tenezzül et de bizim köyde yat
Ankara'dan Hakkâri'ye bir göz at
Şavata'dan geçmez yolları da yaz

Reyhanî bu dördlükte, geçen dördlükte başlayan eleştirilerini devam ettirmekte yolu izi olmayan, herkesin yok saydığı köylerin sadece seçim zamanında değil, her zaman hatırlanmasını istemektedir.

Reyhanî'yim ömrüm yarı az kaldı
Niyaz bitti gönlümüzde haz kaldı
Elimizde bir kırılmış saz kaldı
Üstünde paslanmış telleri de yaz

Reyhanî bu dördlükte aynayı kendisine çevirmiş ve kendi terk edilmişliğini anlatmıştır.

2.1.3.) Kurtuldun

Reyhanî, 11’li hece ölçüsünü kullanarak 6 dörtlükten oluşturduğu bu şiirinde ahengi sağlamak amacıyla redif ve uyaktan istifade etmiştir.

Bu şiirin de ortaya çıkışının bir hikâyesi bulunmaktadır. Bu hikâye üzüntüsünü dışa vurmadan kendi kabuğuna çekilen bir Anadolu köylüsünü anlatmaktadır. Bu hikâyede küçücük şeylerle mutlu olan, tevekkül abidesi alçak gönüllü insanların hikâyesi anlatılmaktadır.

“Köylerde düğünler çeşitli etkinliklerle beslenirler. Düğün gelenekleri zaten zengin motiflerle doludur. Bu cümleden olarak düğünlerde çeşitli temsiller yapılır. Güreşlerin, oyunların, halayların, sıra türkülerinin yanında akşamları bir de gösterilere yer verilir. Ağaçlara örtülen kilimler altına giren dört kişinin deve kılığına girerek insanları taşımaları, deriye sarılan birinin sahibiyle beraber ayı rolü yapması gibi kendi çapındaki etkinlikleri; düğünleri, bayramları ve bazı özel günleri renklendirir. İşte bizim Abdullah her yıl tekrarlanan bu gösterilerde, bir keçi derisine sarılarak oynanan ayı rolünü üstlenir. Bu Abdullah’ın hoşuna gitmektedir. Yıllarca bu temsillerde bu rolü oynar hep Abdullah. Gel gör ki temsilin birinde bu rol başkasına verilir. Abdullah farkına varılmadan devre dışı bırakılır. Bu olaydan sonra Abdullah içine kapanır, kimseyle konuşmaz, adeta köylüden kopar, herkese küser. Bu bir yıl kadar sürer. Kimse buna bir mana veremez. En son araştırmalar, ısrar ederler, küskünlüğünün sebebini sorarlar Abdullah’a. Abdullah zaten doludur, sitemle açıklar sebebini. Der ki: “Geçen sene ayı rolünü neden o genç çocuğa verdiniz? O ne bilir bunu? Ben bu köyün on beş senelik ayısıyım. Neden beni şimdi unuttunuz... Nihayet her fani gibi Abdullah da göçer bu dünyadan. Reyhanî, Abdullah’ı ve garip hayatını zaten yakinen bilmektedir. Hüzünle sazına kapanır, bu garip hayatı taşır Türkiye gündemine.”²³

Bu şiir yazıldığı yılda, bir kesimin son derece hoşuna giderken bir kesimi ise rahatsız etmiştir. Bu sebeple Reyhanî hakkında bir soruşturma açılmış ve yeni düşünceleri kaldıramayan, gerçeklerle yüzleşmekten korkan insanlar tarafından öldüresiye dövülmüştür. Yine de Reyhanî her zaman haklının yanında yer almış, doğruları son nefesine kadar dile getirmekten çekinmemiştir.

²³ Ozan Yusuf, Polatoğlu; Mızrabın İstırabı Âşık Reyhanî Hayatı ve Şiirleri; İstanbul 2003; s. 235, 236

Şiirin Tematik İncelemesi:

Bir Abdullah vardı öldü dediler
Ne ey oldu gardaş öldün kurtuldun
Kefenin komşular aldı dediler
Ne ey oldu gardaş öldün kurtuldun

Şiirin birinci dörtlüğüne baktığımızda fakirlikten öte bir sefalet manzarası görmekteyiz. Burada Abdullah adıyla Anadolu'nun köylüsü anlatılmıştır. Bu köylünün bırakın geride kalanlarına miras bırakmayı onun defnedilmesinde kullanılacak bir kefen parası dahi yoktur.

Zaten senin köyde neyin var idi
Herkes sana baş hizmetkâr der idi
Kazancını köy ağası yer idi
Ne ey oldu gardaş öldün kurtuldun

Reyhanî burada da pek çok şiirinde yaptığı gibi köylerdeki ağalık sistemini eleştirmiştir. Güçlünün güçsüzü sömürdüğü bu sistemden Abdullah da nasibini almış, ömrünü farkına varmadan ağayı daha fazla zengin etmek amacıyla geçirdiğini; ama belki de kendisinin bir dikili ağacının dahi olmadığını anlatmaktadır.

Bir ineğin vardı suya gitmezdi
Ahırdan çıkmaya dizi tutmazdı
Bu fakirlik seni hiç unutmazdı
Ne ey oldu gardaş öldün kurtuldun

Bu dörtlükte de fakirliğe vurgu yapılmış, fakirliğin doğuda kader halini aldığını, insanların zorla da olsa sahip olduğu bir ineğin kendisine dahi hayrı dokunmadığını anlatmıştır.

Gömleğin yok haziranda üşürdün
Arkan ile kuru geven taşırdın
Her battıkça acı acı kaşırdın
Ne ey oldu gardaş öldün kurtuldun

Hayatın bazılarına adil davranmadığını bu dörtlükte rahatlıkla görmekteyiz. Kimisi için “geven” tamamen yabancı bir kelimeyken bazı insanlar için sadece karınlarını doyurmak amacıyla sırtlarında taşımak zorunda oldukları dikenli bir bitkidir. İşte Abdullah da bu şekilde yaşamaya mahkûm edilmiş bir insandır.

Kelepçeler açılmazdı kolundan
Hâkim savcı anlamazdı dilinden
Nice hal bilmeyen zalim elinden
Ne ey oldu gardaş öldün kurtuldun

İnsanların köylü-şehirli, okumuş-okumamış diye sınıflandırıldığı, giyimine göre değerlendirildiği iyi niyetin sürgüne gönderildiği bir toplumda yaşamaktayız. Paranın her kapıyı açtığı bu dönemde tabii ki Abdullah gibi gariban köylülere yer olamaz.

Reyhanî'yim ıskatına oturduk
Yarı buçuk bir salâvat getirdik
Şeker çuvalına sardık götürdük
Ne ey oldu gardaş öldün kurtuldun

Hayatında hiçbir şeye sahip olamamış birinin cenazesi de ancak şeker çuvalına sarılıp götürülebilir. Şiirin geneline baktığımızda bir kara mizah görmekteyiz. Bu öyle bir noktaya ulaşmıştır ki bir insanın ölümü onun kurtuluşu olarak lanse edilmiştir. Şiir köylünün içinde bulunduğu durumu bu şekilde çok net anlatmaktadır.

3. BÖLÜM

SOSYAL İÇERİKLİ ŞİİRLER

11 HECEDEN AZ OLANLAR

DURDURUN ŞU DÜNYAYI

Yeter döndü tersine
Durdurun Şu dünyayı
Kökten yıkarcasına
Durdurun Şu dünyayı

Değer varsa paraya
Öğüt sokma araya
Gülmezse fukaraya
Durdurun Şu dünyayı

Yeter bu gam üzre gam
Yeter bu zülm ü vehm
Yeter bu haksız idam
Durdurun Şu dünyayı

Kalktı sabr u selamet
Zuhur eti melâmet
Kopsun artık kıyamet
Durdurun Şu dünyayı

Şüphe yok öleceğiz
Ölöp dirileceğiz
Bir daha geleceğiz
Durdurun Şu dünyayı

Yıkılsın da görelim
Ne isterse verelim
Üç gün gamsız duralım
Durdurun şu dünyayı

Ey Reyhanî bu yerler
Daha çok nane yerler
Hey bre bakar körler
Durdurun şu dünyayı

*Nazım Şekli: Yedi heceli şiir
**Nazım Türü: Şikâyet-name
***Teması: Zamandan Şikâyet

OLDUNSA YETER

Sen bu âlemde gezdin
İnsan oldunsa yeter
Ne dinledin ne sezdin
İrfan oldunsa yeter

Sarraflarda yakut taş
Cephede ehl-i savaş
Bir çalışkan vatandaş
Çoban odunsa yeter

Dost için bir el koyup
Var üstüne var koyup
Dünyaya eser koyup
Destan oldunsa yeter

Reyhanî baş egecek
Aslım toprak diyecek
Bir can incitmeyecek
Bir can oldunsa yeter

*Nazım Şekli: Yedi heceli şiir

**Nazım Türü: Nasihat- name

***Teması: Nasihat

NE BEKLİYORUZ

Gideceksek yürüyün
Daha ne bekliyoruz
Dağlın bitti düğün
Daha ne bekliyoruz

Hasta öldü nar geldi
Harç bitti mimar geldi
Âşık yandı yar geldi
Daha ne bekliyoruz

Reyhanî der sır gitti
Can cananı terk etti
Namus gitti ar bitti
Daha ne bekliyoruz

*Nazım Şekli: Yedi heceli şiir

**Nazım Türü: Şikâyet-name

***Teması: Zamandan Şikâyet

BUNDAN SONRA

Bizim dağın bülbülleri
Başka ter bundan sonra
Gönlümün umut glleri
Solgun biter bundan sonra

Erken açıyor goncalar
Akıl ilimi inceler
Çok řımarđı karıncalar
Fili yutar bundan sonra

Bunu düşündüm boyuna
şaştım kötünün huyuna
Hekimler hayat suyuna
Zehir katar bundan sonra

Reyhanî bir başka kişi
Herkesin apayrı işi
İki damlacık gzyaşi
Bana yeter bundan sonra

*Nazım şekli: Semai
**Nazım Türü: şikâyet-name
***Teması: Zamandan şikâyet

ALLAH DEMEYİNCE

Sazım düzen tutmaz olsun
Telim Allah demeyince
Can canana gitmez olsun
Yolum Allah demeyince

Gözüm uyku tutmaz olsun
Geceleri yatmaz olsun
Bülbüllerim ötmez olsun
Gülüm Allah demeyince

Rüzgârlarım esmez olsun
Düşmanlarım susmaz olsun
Kılıcım da kesmez olsun
Kolum Allah demeyince

Reyhanî ömrüm çürüsün
Gülşenim diken bürüsün
Ağacım kökten kurusun
Dalım Allah demeyince

*Nazım Şekli: Semai

**Nazım Türü:

***Teması:

OĞUL

Destan olmak şırmaktır
Sakın meşhur olma oğul
Yarım kalmak umut yolu
Tükenirsin dolma oğul

Vermek almak pazarlıktır
Pazarlıksa bir varlıktır
Aşığın işi zarlıktır
Deli derler gülme oğul

Muzaffer olmak istersen
Birkaç kere zafer gerek
Şehitlik gazilik budur
Bundan başka ölme oğul

Her kaybeden acı çeker
Bulurken zevk alma oğul
Hayat bir vazoya benzer
Sen çiçeksin solma oğul

Reyhanî'den söz nasihat
Dinleyenler bulur sıhhat
Uyumaksa bir felaket
Gel gaflete dalma oğul

*Nazım Şekli: Semai
**Nazım Türü: Nasihat-name
***Teması: Nasihat

OĞUL

Ümitsizlik bir çamurdur
Bile bile düşme oğul
Her gördüğün bir emirdir
Hisse al da şaşma oğul

Kapan ol deryayı boyla
Çoban ol yaylayı yayla
Doktor ise derdin söyle
Herkesi sır açma oğul

Ruh ağacında dal vardır
Kokusu bitmez gül vardır
Can içinde bir yol vardır
Yabanda dolaşma oğul

Vücuda bir şehir derler
Akıl onda mahir derler
Doğru söze zehir derler
Tahammül et kaçma oğul

Dünya bir hayal yeridir
Arılara bal yeridir
İmtihan muhal yeridir
Boşuna uğraşma oğul

Arif kalbi aya benzer
Reyhanî dünyaya benzer
Cahil kaynar suya benzer
Damlasına düşme oğul

*Nazım Şekli: Semai
**Nazım Türü: Nasihat-name
***Teması: Nasihat

SEVERSEN

Gönül senden bir arzum var
Bil sen Mevla'yı seversen
Şu benim derdime çare
Ol sen Mevla'yı seversen

Unutma haline Őükret
Neden yaratıldım fikret
Allah'ın ismini zikret
Dil sen Mevla'yı seversen

AŐkım benden çok değilse
ÂŞıklık mubah değilse
Ağladığım hak değilse
Gül sen Mevla'yı seversen

Gönlüm kalbim ah dedikçe
Arzusu dergâh dedikçe
Tellerim Allah dedikçe
Çal sen Mevla'yı seversen

Reyhanî'ye bir gül bitir
Yârin bahçesinde yetir
Al beni canana götür
Yol sen Mevla'yı seversen

*Nazım Şekli: Semai
**Nazım Türü: Nasihat-name
***Teması: Nasihat

OLURSUN

YaŐtan yağmurdan ayrılma
Rüzgâr vurur toz olursun
Sevenlerden uzak olma
Sevmeyene koz olursun

Kışın yaz meyvesi olma
Bilmediğin suya dalma
Her gün aynı şeyi çalma
Çölde kalmış yoz olursun

Emretmiş Cenab-ı Gani
Ulu yaratmış insanı
Ziyaret et akrabanı
Sonra soğur buz olursun

Reyhanî sözün muamma
Şaka söylüyorum sanma
Sır saklamak güzel amma
Kapalı karpuz olursun

*Nazım Şekli: Semai
**Nazım Türü: Nasihat-name
***Teması: Nasihat

BENZER

Benliğinden kaçan millet
Meyvesiz ağaca benzer
Sözünden dönenler elbet
İkiyüzlü saca benzer

Binme bilmediğin atı
Şahlanır rüzgârdan katı
Ham sofunun nasihati
Çürümüş ilaca benzer

Sözün manasını ara
Aramaktır derde çare
Emeksiz alınan para
Rüşvete haraca benzer

Reyhanî aşka yananlar
Aşğın derdinden anlarlar
Aşkî olmayan insanlar
Ot bitmez kıraca benzer

*Nazım Şekli: Semai
**Nazım Türü: Nasihat-name
***Teması: Nasihat

UYAN UYAN

Işıksız köy karanlıkta
Yatana bak uyan uyan
Bağlar susuz dikenlikte
Bitene bak uyan uyan

Uyan Recep uyan uyan
Uyan Şaban uyan uyan
Uyan be Ramazan uyan

Boynu bükük yana yana
Gider ki para kazana
Asker oğlunu Alman'a
Satana bak uyan uyan

Uyan Recep uyan uyan
Uyan Şaban uyan uyan
Uyan be Ramazan uyan

İkisi girmiş koluna
Biri sağ biri soluna
Biri yağmurun altına
İtene bak uyan uyan

Uyan Recep uyan uyan
Uyan Şaban uyan uyan
Uyan be Ramazan uyan

Yaraya çare hani ya
Daha ne kadar kanıya
Gerçek için Reyhanî'ye
Çatana bak uyan uyan

Uyan Recep uyan uyan
Uyan Şaban uyan uyan
Uyan be Ramazan uyan

*Nazım Şekli: Semai
**Nazım Türü: Özlem
***Teması: Almanya

ÇIKTI

İnançsız nere vardımsa
Keder çıktı çile çıktı
İnançsız yol gam ve tasa
Boşa esen yele çıktı

Düşündüm günlerden beri
Rehber buldun Peygamberi
Falan filan öteberi
Hepsi aynı yola çıktı

Partici mi sus kardeşim
Teşkilat mı pes kardeşim
Nerde kaldı dost kardeşim
Birbirinden hile çıktı

Sözüm yalan mı ey alim
Yok mu bundan başka misalim
Her düzende tavan zalim
Taban ise köle çıktı

Yazan sersem basan deli
Reyhanî saz asan deli
Nerde tuttun ise eli
Sonumuz rezile çıktı

*Nazım Şekli: Semai

**Nazım Türü:

***Teması: Manevi yönü ağırlıklı şiirler

ÇOK ŞÜKÜR

Gelinler telsiz duvaksız
Toydan kurtulduk çok şükür
Gitar çıktı çalındı caz
Neyden kurtulduk çok şükür

Saç kesildi bitti örük
Altı ehram üst yanı kürk
Gelin Alman güveyi Türk
Soydan kurtulduk çok şükür

Reyhanî olanlar oldu
Umutlar dağları deldi
Herkes koştu kente geldi
Köyden kurtulduk çok şükür

*Nazım Şekli: Semai
**Nazım Türü: Taşlama
***Teması: Kültürel yozlaşma

GİDEYİM - 1

Vazifem mukaddes amma
Peki beyim ben gideyim
Göğsüme süngü dayama
Peki beyim ben gideyim

Çare yok başka nideyim

Bir mektup yazdılar bana
Okuyorum yana yana
Koltuk kalsın sana ona
Peki beyim ben gideyim

Ben bu yeri terk edeyim

Yıllardır anarşi derdi
Düzeni yerlere serdi

Onlara kim silah verdi
Peki beyim ben gideyim

Zehir olsa hazmedeyim

Sular bulandı durulmaz
Sadiste hesap sorulmaz
Mızrağa yumruk vurulmaz
Peki beyim ben gideyim

Sabredeyim şükredeyim

Yağmura emreder bulut
Serçe ol da deveyi tut
Tavşana kaç taziya tut
Peki beyim ben gideyim

Vicdanıma nakledeyim

*Nazım Şekli: Semai

**Nazım Türü: Taşlama

***Teması: Sisteme yönelik eleştiri

KARIŞMASIN

Kellesinden korkan insan
Siyasete karışmasın
Zarardan çok kaygı duyan
Ticarete karışmasın

Menzil alır doğru giden
Arif olur ilim güden

İmanından şüphe eden
İbadete karışmasın

Selamettir sağ bedenler
Ak olmalı kara günler
Camiye küfür edenler
Cemaate karışmasın

Kumara ticaret diyen
Şarap ile ekmek yiyen
Durmadan küfür söyleyen
Salâvata karışmasın

Reyhanî der gülücüler
Düşmana dost olucular
İkilikçi bölücüler
Memlekete karışmasın

*Nazım Şekli: Semai
**Nazım Türü: Nasihat-name
***Teması: Nasihat

KÜLÜ ACI EYLEDİLER

Külü acı eylediler
Savurdular gözümüze
Bizi yolcu eylediler
Gelmediler izimize

Şükür ile kandırdılar
Sabır ile yandırdılar

Zor ile inandırdılar
Bizi alınyazımıza

Hayallere daldırdılar
Ar hayâyı kaldırdılar
Medenice saldırdılar
Karımıza kızımıza

Çile dedik var dediler
Gözümüze kör dediler
Telimize hür dediler
Sus dediler sazımıza

Haksızlar haktan kaçarmış
Vidansızlar kan içermiş
Ey Reyhanî neler varmış
Demediler yüzümüze

*Nazım Şekli: Semai
**Nazım Türü: Şikâyet-name
***Teması: Zamandan şikâyet

SUÇ

Suç devrinde yaşıyoruz
Ölüsü suç dirisi suç
Dünyayı dolaşıyoruz
İlerisi suç gerisi suç

Başımıza neler gelir
Ya er çalar ya geç gelir

Sanma tam vaktinde olur
Borazanı borusu suç

Sözüm yalan mı cevap ver
Topla çıkar ve hesap ver
Balını başkası yer
Çiçeği suç arası suç

Kümesinde yata yata
Gırtlığına çıkmış hata
Bir paraya bin şamata
Yumurtanın sarısı suç

Hata girmemiş ulus yok
Aç halinden anlamaz tok
Kibar vücutlu mebus yok
İnsanların irisi suç

Denizlerde battık doğru
Mezarlarda yattık doğru
Dört yılda bir nutuk doğru
Oy vermenin gerisi suç

Beyazın yerine sarı
Bir aşağı bir yukarı
Verildi berat kararı
Hesap ettik yarısı suç

Tabip yok yaramı sarsın
Nerye varacaksa varsın
Reyhanî ne cevap versin
Edepsizin sorusu suç

*Nazım Şekli: Semai

**Nazım Türü: Şikâyet-name

***Teması: Zamandan Şikâyet

GÖRDÜNÜZ YA

Tehlikeli derin sular
Boylanmıyor gördünüz ya
Gözümüzden akan yaşlar
Yaylanmıyor gördünüz ya

Neden beklersin avare
Böylelikle olmaz çare
Doktorun sardığı yare
Eylenmiyor gördünüz ya

Leyleğin yaptığı lak lak
Onu da şımartır şak şak
Fakir her devirde çıplak
Tüylenmiyor gördünüz ya

Bir Bektaşî bir de molla
El ele verdiler yalla
Zamlarda maksat var valla
Söylenmiyor gördünüz ya

İnsanoğlu kaldı şaşkın
Kim bakacak şaşkın
Reyhanî her çağda coşkun
Eğlenmiyor gördünüz ya

*Nazım Şekli: Semai
**Nazım Türü: Şikâyet-name
***Teması: Zamandan Şikâyet

ARABESK OLDU

Ne oldu bu memlekete
Halimiz arabesk oldu
Herkes gidiyor cennete
Yolumuz arabesk oldu

Açın halinden bilmez tok
Bunun için husumet çok
Çiçek suni kokusu yok
Gülümüz arabesk oldu

Nerde türkü nerde bozlak
Sazlar vak vak sözler lak lak
Gündüz saçlı gece dazlak
Kelimiz arabesk oldu

Yabancıdan artan müzik
Bize gelir tüzük tüzük
Reyhanî bu saza yazık
Telimiz arabesk oldu

*Nazım Şekli: Semai
**Nazım Türü: Şikâyet-name
***Teması: Zamandan Şikâyet

BUNDAN ÖTE

Bundan öte yollarımız
Ne sağ ne sol gerçeğe yol
Halktan yola yollarımız
Ne sağ ne sol gerçeğe yol

Sağ dedik naneyi yedik
Sol dedik sol didik didik
Biz eskiden böyle miydik
Ne sağ ne sol gerçeğe yol

Dava koltuk amaç para
Hep eziliyor fukara
Sen kendine bir yol ara
Ne sağ ne sol gerçeğe yol

Ararım dostu ararım
Kimseye olmaz zararım
Reyhanî'yim son kararım
Ne sağ ne sol gerçeğe yol

*Nazım Şekli: Semai
**Nazım Türü: Taşlama
***Teması: Siyasi

GECEKONDU

Yaktı beni harap etti
Ah şu bizim gecekonda
Dert bitmedi ömür bitti
Ah şu bizim gecekonda

Köy değil muhtara varak
Karakol polis çok ırak
Doktor yok ki yara sarak
Ah şu bizim gecekondur

Planı yok yolu bozuk
Her bakımdan hali bozuk
İçinin ahvali bozuk
Ah şu bizim gecekondur

Bacaları duman duman
Umut bekler zaman zaman
Acep kurtuluş ne zaman
Ah şu bizim gecekondur

Reyhanî'nin çilesi vardır
Korkusu yok belası var
Millet yapar devlet yıkar
Ah şu bizim gecekondur

*Nazım Şekli: Semai
**Nazım Türü: Şikâyet-name
***Teması: Ekonomik

HANGİ DERDE

Bin bir türlü kederim var
Ben hangi bir derde yanam
Dert oldu âlem-i efkâr
Ben hangi bir derde yanam

Dert ortağı sazıma mı
Okunmayan yazıma mı
Oğluma mı kızıma mı
Ben hangi bir derde yanam

Çaresi yok illete mi
Sayısı yok zillete mi
Heder olmuş millete mi
Ben hangi bir derde yanam

Umut denen oylara mı
İstismarcı beylere mi
Yol gitmeyen köylere mi
Ben hangi bir derde yanam

Feryat dolu günlere mi
Çağa uymaz hanlara mı
Kurşun yiyen canlara mı
Ben hangi bir derde yanam

Reyhanî derin yaramız
Gülmedi bahtı karamız
Erken ölmek son çaremiz
Ben hangi bir derde yanam

*Nazım Şekli: Semai
**Nazım Türü: Şikâyet-name
***Teması: Ekonomik

BAYRAM GÜNLERİ

Bir neşeye beş yüz daha
Eklenir bayram günleri
Herkes dostluk kaygısını
Yüklenir bayram günleri

Al giyilir yeşil üste
Herkes gezer ayrı süste
Çiçek kopar deste deste
Koklanır bayram günleri

Beklenir ümit postası
Zor olur gurbet hastası
Garibin bağırı sinesi
Oklanır bayram günleri

Yurdun her tarafı cennet
Tatlı sohbet hoş muhabbet
Misafire şeker şerbet
Saklanır bayram günleri

Kınalanır beyaz eller
Kemer bağlar ince beller
Fakirler, yetimler, dullar
Yoklanır bayram günleri

Gel Reyhanî sözü bitir
Sev herkesi kırma hatır
Sevdiğinden birkaç satır
Beklenir bayram günleri

*Nazım Şekli: Semai
**Nazım Türü: Nasihat-name
***Teması: Gelenek

BİRGÜN

Deryalar yanmaz diyenler
Denizler de yanar birgün
Nehir içip doymayanlar
Damla içen kanar birgün

Çiçek solar fikir solmaz
Derya damla ile dolmaz
Evladın kötüsü olmaz
Atasını anar birgün

Sözüm söz deyip övünme
Özüm öz deyip övünme
İşim düz deyip övünme
Çark tersine döner birgün

Kesilmez Mevla'dan umut
Bir mürşidin elini tut
Gelir rüzgâr gider bulut
Elbet yağmur diner birgün

Gel Reyhanî hayal kurma
Yolu bilmeyene sorma
Kendini yüksekte görme
Gökler yere iner birgün

*Nazım Şekli: Semai
**Nazım Türü: Nasihat-name
***Teması: Nasihat

YETER OLDU

Artık kükreyin uyanın
Mal yaşamak yeter oldu
Aslımızdan neslimizden
El yaşamak yeter oldu

İffetli yazımız olsun
İzzetli özümüz olsun
Oğlumuz kızımız olsun
Dul yaşamak yeter oldu

Bülbülün korktuğu diken
Bekler gülü taze iken
Kökenimiz altın iken
Pul yaşamak yeter oldu

Haydi çıkalım yollara
Gidelim gerçek illere
Hakkı bilmeyen kullara
Kul yaşamak yeter oldu

Yaradan'a güman bizim
Mekân bizim zaman bizim
Reyhanî'yim iman bizim
Sol yaşamak yeter oldu

*Nazım Şekli: Semai
**Nazım Türü: Nasihat-name
***Teması: Nasihat

ŞİKÂYETÇİ

Bakın dünyanın haline
Herkes halden şikâyetçi
Varamaz dostun eline
Kervan yoldan şikâyetçi

Gemi deryadan usanmış
Yazar imladan usanmış
Çiçek yayladan usanmış
Arı baldan şikâyetçi

Satırdan zulüm esiyor
Harf noktasından küsüyor
İmza dağda yol kesiyor
Kalem elden şikâyetçi

Horoz vaktinde ötmüyor
Dertler çok zalim bitmiyor
Verdiğin emri tutmuyor
Ağız dilden şikâyetçi

Ağlarım nasıl güleyim
Kader varmış ne bileyim
Reyhanî'yim ne çalayım
Parmak telden şikâyetçi

*Nazım Şekli: Semai
**Nazım Türü: Şikâyet-name
***Teması: Zamandan şikâyet

KURTULAMAZ

İnsan ömrü kara benzer
Erimekten kurtulamaz
Sona doğru azar azar
Yürümekten kurtulamaz

Gençlik açılmamış güldür
İlim çağı tatlı baldır
Sonu yaprak dökmüş daldır
Kurumaktan kurtulamaz

Reyhanî yar yara kalsa
Gönül neşe ile dolsa
Aslı som altından olsa
Çürümekten kurtulamaz

*Nazım Şekli: Semai
**Nazım Türü: Nasihat-name
***Teması: Nasihat

BEZDİM

Ben bu aşkın abdalıyım
Dolana dolana bezdim
Çiğ sökmüş bahar seliyim
Bulana bulana bezdim

Her gün sam yeli eser mi
Kamil cahile küser mi
Bıçak çeliği keser mi
Bilene bilene bezdim

Keder üstümüze zimmet
Zalimden olmaz merhamet
İlimsiz mürşitten himmet
Dilene dilene bezdim

Reyhani l yürür m
Kl ölür m kl çürür m
Kuru ağaç dal verir mi
Sulana sulana bezdim

*Nazım Şekli: Semai

**Nazım Türü:

***Teması:

BAŞLAR

Bekle ağaç meyve versin
Taş ondan öteye başlar
Mevsim sonbahara ersin
Kış ondan öteye başlar

Üç kapıyı açacaksın
Dört pınardan iecekisin
Altı Őartı seecekisin
Beş ondan öteye başlar

Gel gülü yandırma bülbül
Önce ağla sonradan gül
Ölüm en son nokta değil
İş ondan öteye başlar

Reyhanî can yakacağın
Tükenmedi çekeceğin
Asıl gözden dökeceğin
Yaş ondan öteye başlar

*Nazım Şekli: Semai

**Nazım Türü:

***Teması:

PERİŞANDIR

Ehl-i İslam karşısında
Düşman her dem perişandır
Mehmet'in tekbir sesinde
Düşman her dem perişandır

Hak'tan cüda olduğunda
Açılmadan solduğunda
Öldüğünde kaldığında
Düşman her dem perişandır

Türk'ün düşman korkusu yok
Bizim her dem azımız çok
Onda ölüm korkusu yok
Düşman her dem perişandır

Şah İsmail etti meydan
Sonunu söyler Çaldıran
Malazgirt şahı Alparslan
Düşman her dem perişandır

Gaziler önünde Kemal
Yoldaşı oldu Zülcelâl
Uyan Mehmet borazan çal
Düşman her dem perişandır

Bunu görenleri gördük
Düşündük bu sırra erdik
Reyhanî Hakk'a söz verdik
Düşman her dem perişandır

*Nazım Şekli: Semai

**Nazım Türü:

***Teması:

GİRELİM

Muradınız kalkınmaksâ
Ortak pazara girelim
Herkes her şey bulacaksa
Ortak pazara girelim

Sürmelensin mavi gözler
Esmerden ayrılısın özler
Çalsın saz oynasın kızlar
Ortak pazara girelim

İnanç bize büyük engel
Diz düzene çelik çengel
Gitsin bayram gelsin Noel
Ortak pazara girelim

Domuz ağa bayram etsin
Herkes ar namusu satsın,
Şu maymun ve taklit bitsin
Ortak pazara girelim

Sona ersin halk müziği
Terk edilsin Türk müziği
Tamam, yabancı tüzüğü
Ortak pazara girelim

Unutun elif heceyi
Boşayın karı kocayı
Öldürün hacı hocayı
Ortak pazara girelim

Meydan kalmadı Musa'ya
Pederler baksın yasaya
Tapalım İncil İsa'ya
Ortak pazara girelim

Reyhanî sen bir düşmansın
Çünkü Kuran okuyansın
Müslümanlar geri dönsün
Ortak pazara girelim

*Nazım Şekli: Semai

**Nazım Türü: Nasihat name

***Teması: Nasihat

11 HECELİ ŞİRLER

GİDEYİM 2

Bana çek git deme Alman arkadaş
Aldığımı geri ver de gideyim
Hakkımı alırsam bir daha geri gelmem
Aldığımı geri ver de gideyim

Unuttuğum sürme ile kınamı
Harcadığım bunca geçen senemi
Verem ile öldürdüğün anamı
Aldığımı geri ver de gideyim

Çürüyen ciğeri sulanan gözü
Kırılan bacağı kesilen dizi
Benliğinden kopan oğlanı kızı
Aldığımı geri ver de gideyim

Zehir diye içirdiğin havayı
Parçalanmış inanç dolu davayı
Yıktığın yüzlerce mutlu yuvayı
Aldığımı geri ver de gideyim

Davul zurna ile karşılıyordun
En güzel binadan ev veriyordun

Türk çalışkan Türk vefakâr diyordun
Aldığını geri ver de gideyim

Reyhanî ne günler kayıp oldular
Kemiğimi matkap ile deldiler
Böbreğimin birisini aldılar
Aldığını geri ver de gideyim

*Nazım Şekli: Koşma-şarkı
**Nazım Türü: Şikâyet-name
***Teması: Almanya

AĞLADIM

Avrupa işçisi deyip geçmeyin
Gidip hallerini gördüm ağladım
Siz onlara yanlış değer biçmeyin
Baktım akıl fikir yordum ağladım

Vatan derken akar gözden yaşları
Harap olmuş otuz iki dişleri
Beyazlanmış kirpikleri kaşları
Genç Ali sen misin sordum ağladım

Vazgeçmiş hayattan elini çekmiş ağlamış
Sanki rüzgâr ulu çınarı yıkmış
Çürümüş mezarlar toprağı çökmüş
Baş ucuna bir taş ördüm ağladım

Bazıları der ki işçi cennette
Bilen yok ki çilekeşi gurbette

Yaşlılar hasrette gençler gaflette
Onların sırina erdim ağladım

Birçokları kaderine darılmış
Garip mahzun ibadete sarılmış
Bodrum katlar cami diye verilmiş
Saf eğri namaza durdum ağladım

Reyhanî diliyim o kardeşlerin
Geleceği meçhul n'olcak yarın
Türkçeyi unutmuş o yavruların
Garip dünyasına girdim ağladım

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Şikâyet-name

***Teması: Almanya

SONRA GEL

Almanya'da işçi olan kardeşim
Bekle bu çileler bitsin sonra gel
Pahalılık sonu yaman bu işin
Zam yapanlar aya gitsin sonra gel

Gelip derde düşme bu zamanlarda
Kemirgen kurt olmuş korku canlarda
Nutuklar çekilen boş meydanlarda
Fabrika bacası tütsün sonra gel

Yağı kırka yedik eti otuza
El kavuşmaz oldu bibere tuza

Harmanın mahsulü gidiyor toza
Kazancın kendine yetsin sonra gel

Reyhanî fakiri göçmen ettiler
Bizi bu hayata pişman ettiler
Kardeşi kardeşe düşman ettiler
Ankara'da kavga bitsin sonra gel

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Şikâyet-name

***Teması: Almanya

ALMANYA'YA GELDİM

Almanya'ya geldim başka hal oldu
Ben burada şaşirem galirem
Son doğan çocuklar hep sarı oldu
Onun da sebebi muzdur bilirem

İlk gün geldiğimde Bahnhof'da galdım
Sonra Gasthaus'ta bir avrat buldum
Yirmi beş yıl orda boşa gocaldım
Şimdi çarem bitti namaz gılirem

Canım çoh sıhılır ahşam olunca
Çamaşır yihirem fırsat bulunca
Sosyalant'tan kolay para alınca
Bir hafta içinde hacı olirem

Gayet çoh şıvardı ah çocuklar ah
Terbiye düzeni bozuldu eyvah

Çocuklarnan hızlı gonusmak yasak
Çünkü Kindergeld var para alirem

Derdim çoh ya galanımı demirem
Dillerim dönmüyor söyliyemirem
Ben Türkem ya domuz eti yemirem
Fırsat bulup suçuhlari yalirem

Geçen hasta olduğumi bildiler
Sağ olsun dohtorlar eve geldiler
Böbreğimin birisini aldılar
Ciğer de yoh omzumdan solirem

Ben bu yerde yorulmadım durmadım
Sanma emeğimi boşa vermedim
Kırk beş gündür avradımı görmedim
Ara sıra durahlarda bulirem

Aralar garışih rüya görirem
Hele boş kafaya hayra yorirem
Nerde pavyon görsem orda durirem
Sağa sola bahir hemen dalirem

Bütün emeklerim gitti havaya
Ellerimi açtım ulu Mevla'ya
İsa bizi çağırıyor havaya
Onun için uçahlarda ölirem

Reyani düşündüm yıllar boyuca
Bu dert anlaşılmaz bilinmeyince
Alman raus be yabancı deyince
İki pasaportlu yurttaş olirem

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Şikâyet-name

***Teması: Almanya

O GELİN

Elleri koynunda pınar başında
Almanya'ya doğru bakar o gelin
Altı çocuğu var üçü peşinde
Hasretle bağrını yakar o gelin

Dedim derdin nedir söylemez dili
Yirmili yaşlarda bükülmüş beli
Yârinden hatıra kalan o mendili
Her gün gözyaşıyla yıkar o gelin

Zavallıya hayat olmuş işkence
Yalan olmuş zevk ü sefa eğlence
Dışardan birinin sesi gelince
Postacı zanneder çıkar o gelin

Güz erişmiş dağlar kardır diyerek
Kapı kardır baca dardır diyerek
Yıldızlarda haber vardır diyerek
Akşam dam üstüne çıkar o gelin

Mektubunu gözyaşıyla yazarmış
Gücü yetse bu düzeni bozarmış
Küçük oğlu babasına benzermiş
Geceleri ona bakar o gelin

Aylar geçer senesinden habersiz
Kitap okur manasından habersiz
İplik düşmüş iğnesinden habersiz
Dikeceğim derken söker o gelin

Reyhanî'yim gel bu gelini kına
Yıllardır elleri görmemiş kına
Sofrada Mehmet'i düşmüş aklına
Çorbayı yemeden döker o gelin

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Gurbet

***Teması: Almanya

GELECEK 2

Gam yeme gam çekme benim sultanım
Mutlaka dertliye derman gelecek
Asla meyas değil umut var canım
Bir gün padişahdan ferman gelecek

Hakkın toprağında küfür tozması
Mazlumun feryadı zulmün ezmesi
Saadet getirmez kavmin azması
Nuh gelmez ama tufan gelecek

Bilene bellidir gizli muamma
Görene bu sırlar gizlidir sanma
Şimdilik bu hüküm çakalın amma
Bir gün bir kükremiş aslan gelecek

Reyhani bu dünya küfre kalır mı
Allah can almazsa insan ölür mü
Kanunun üstüne kanun olur mu
Bir hesap soracak vicdan gelecek

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Nasihat-name

***Teması: Manevi yönü ağırlık olan şiirler

OLSA GEREK

Dünyaya boş diyor bazı sefiller
Doluyu boş gören boş olsa gerek
İbadete haram katan gafiller
İğva-i şeytana eş olsa gerek

Gelin konuşalım çark-ı felekler
Kervansız illerde hancı ne bekler
Yol üstünde biten siyah çiçekler
Aşğın döktüğü yaş olsa gerek

Zulümkâra değnek olur sefiller
Suçlu olur sahtekâra sefiller
Bu sohbeta he demeyen gafiller
Pazarda satılmaz taş olsa gerek

Reyhani'yim bizi yoran hileler
Hilelerle müşterektir çileler
Zaferlerden eser kalan kaleler
Yiğidin verdiği baş olsa gerek

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Nasihat-name

***Teması: Manevi yönü ağırlık olan şiirler

DELİ

Bir çağa çattık ki sorma birader
Kime baksak akıllı yok hep deli
Bilmem ki bu düzen ne kadar gider
Amir deli, memur deli tip deli

Ateş tarak pamuk saçı tarıyor
Gün geçtikçe işler sarpa sarıyor
Çağ atladık herkes altın arıyor
Kürek deli kazma deli sap deli

İftihar tarihte mazide kaldı
Kanun rafta tatbik yazıda kaldı
Doktorlar arttıkça hasta çoğaldı
Şifa deli merhem deli hap deli

Ota hal memurun çektiği çile
Esnafın başıboş satışlar hile
Birkaç milyon ile dolmuyor file
Para deli cüzdan deli cep deli

Oturan düşmanlar düşer illete
Spor tek çıkar yol işsiz millete
Toto kaldı umut yolu devlete
Saha deli gençlik deli top deli

Reyhanî'yim nasıl olur sonumuz
İhtilal çaremiz seçim konumuz
Hiç yerine heba olur canımız
Kalem deli sehpa deli ip deli

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Taşlama

***Teması: Zamana yönelik hiciv

KİM KİME

Hedef yok gaye yok yürür bir inat
Giden yolcu yolda kalmış kim kime
Hüner karma karış belirsiz sanat
Güfte beste bozuk çalmış kim kime

Ezelden doğruya eğri kızgındır
Deliler huzurlu arif üzgündür
Büyük kız evde yok tam dokuz gündür
Başına bir bela gelmiş kim kime

Her kime hal sorsan bir dert ekliyor
Kardeş kardeşinden bir şey saklıyor
Bir zengini on beş doktor bekliyor
İlaçsız bin fakir ölmüş kim kime

Reyhanî'yim zulmün ağlarındayız
Umudun yol geçmez dağlarındayız
Hayatın karanlık çağlarındayız
Güneş doğmuş akşam olmuş kim kime

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Taşlama

***Teması: Zamana yönelik hiciv

YERDEYİM

Dinle beni demokrasi kardeşim
Cevabın geç olduğu yerdeyim
Cevap vereceğim belalı başım
Emeklerin hiç olduğu yerdeyim

Yakıyorlar doğru olan canları
Eziyorlar döküyorlar kanları
Diyorsun ki anlat kara günleri
Düşünmenin suç olduğu yerdeyim

Bizim bakkal yüzde beş yüz zam koydu
Şikâyetler gam üstüne gam koydu
Hilekârlar dam üstüne dam koydu
Doğruların aç olduğu yerdeyim

İşsizlik Doğu'da başka hastalık
Ocak söndü tava delik tas delik
Kar bastırdı on bir ay kış üstelik
Konu komşu göç olduğu yerdeyim

Reyhanî'yim bozduk çarh-ı feleği
Boynumuza tasma ettik belayı
Artık acımanın yoktur kolayı
Yüreklerin tunç olduğu yerdeyim

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Taşlama

***Teması: Zamana yönelik hiciv

YİNE Mİ?

Yine mi şu siyasetin elinden
Yine mi şu bitmez yalan yine mi?
Yine mi şu politika selinden
Yine mi sam alır bostan yine mi

Yine mi kişniyor yavrusuz atlar
Yine mi kürsüde aynı sanatlar
Yine mi boş umut boş beyanatlar
Yine mi o dolu meydan yine mi

Yine mi mebusun ucuz sözleri
Yine mi yoksulun solgun yüzleri
Yine mi yollarda umut gözleri
Yine mi o dönmez kervan yine mi

Yine mi tutuştu eski ataşlar
Yine mi başladı aynı telaşlar
Yine mi sürececek sıcak savaşlar
Yine mi akacak al kan yine mi

Yine mi her gün zam yine mi paha
Yine mi işleri gelmez izaha
Yine mi sağ e sol aynı iddia
Yine mi milleti isyan yine mi

Yine mi din alet partizanlara
Yine mi boykot var okuyanlara
Yine mi meydan yok pehlivanlara
Yine mi tilkiler aslan yine mi

Yine mi Reyhanî bitmeyen dertler
Yine mi emreder merde namertler
Yine mi devleti aşıyor fertler
Yine mi sahipsiz vatan yine mi

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Taşlama

***Teması: Zamana yönelik hiciv

BİLİR MİSİNİZ?

Hoşça kal ve bay bay hele şu mersi
Bize kimden kaldı bilir misiniz
Dinin asricesi ahlakın tersi
Bize kimden kaldı bilir misiniz

Moda icat etmek töreden sapmak
Elin düzeninden sermaye kapmak
Göz göze diz dize dans balo yapmak
Bize kimden kaldı bilir misiniz

Böylece kırıldı akisin kolu
Dilimiz böylesi laflarla dolu
Şu sağın merkezi ortanın solu
Bize kimden kaldı bilir misiniz

Asla düşünmedi bugünü dünler
Düşünseydi böyle olmazdı bunlar
Şu uydu fikirler ithal kanunlar
Bize kimden kaldı bilir misiniz

Reyhanî'yim şarttır sözü bitirmek
Teşhis koyduk çetin çare getirmek
Denizde karışıp kumda oturmak
Bize kimden kaldı bilir misiniz

*Nazım Şekli: Koşma-Şarkı

**Nazım Türü: Taşlama

***Teması: Kültürel yozlaşma

SİZE DİYORUM 1

Siyasetin yolu kolay değildir
Çok hızlı koşanlar size diyorum
Boşuna yaşamak bir pay değildir
Yolundan şaşanlar size diyorum

Bıçak biler gibi dişin bilerler
Dar gününde düşman olur gülerler
Çalma el kapısın kapın' çalarlar
Kalkanlar düşenler size diyorum

Çelik bile parçalanır bükülür
Demir kala yapsan bir gün sökülür
Çok fazla dolanlar elbet dökülür
Kaynayıp taşanlar size diyorum

Çileye mihnete alışacağız
Reyhanî'yim derim çalışacağız
Bir gün mezarlıkta buluşacağız
Gökleri aşanlar size diyorum

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Nasihat-name

***Teması: Nasihat

SİZE DİYORUM 2

Engine gel deli gönül engine
Yüksekten uçanlar size diyorum
Dünya kalmaz fukaraya zengine
Ey zehir saçanlar size diyorum

Bir gün olur sona erer şakalar
Gözünden yaş döker kalbi yufkalar
Ecel seni bir tenhada yakalar
Gizliden kaçanlar size diyorum

Ömür sona erer bir çift söz ile
Karışırın toprak ile toz ile
Götürürler üç beş arşın bez ile
Ölçenler biçenler size diyorum

Akşamdan düşersin zevk ile meste
Sabaha çıkarsın bir ağır hasta
Paran da pulun da alılar üste
Doldurup içenler size diyorum

Reyhanî dünyadan gelir geçersin
İnsan olsan aktan kara seçersin
Burda ne ekersen orda biçersin
Ekenler biçenler size diyorum

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Nasihat-name

***Teması: Manevi Yönü Ağırlıklı Olan şiirler

KORUYAMADI

Kurtuluşa umut bekledik durduk
Olmuş olacağı koruyamadı
Hayal üzerine gerçekler kurduk
Boş başlar ayağı koruyamadı

Göre göre suya zehir kattılar
Bataklara battılar da battılar
Bol bol sarhoş olup nara attılar
İçenler bardağı koruyamadı

Hayattan habersiz çöktü bedenler
Söylenmedi meçhul kaldı nedenler
Dal vermeden gazel döktü fidanlar
Serviler yaprağı koruyamadı

Gülerin yerine diken ekildi
Yeşil orman ulu çınar yıkıldı
Zümrüt sahalara villa dikildi
Bahçıvanlar bağı koruyamadı

Elimizle yara vurduk biz bize
Baş bedenimizi çöktürdü bize
Toprakları yolcu ettik denize
Irmaklar toprağı koruyamadı

Neden gerçek icra olmuyor neden
Bir gün haz duymadık bunca seneden
Vuruyorlar günah sevap demeden
Yiğitler korkağı koruyamadı

Düşünseydik neler olurdu neler
Avukat göründü ahraz çeneler
Diskoya çevrildi iffet haneler
Atalar kuşağı koruyamadı

Tarihte şehitler bir ulu sima
Yanlış bilinmesin verdiğim ima
Zaferler salmışken yedi iklime
Saltanat bayrağı koruyamadı

Kervan yürütmüşüz yolu bulmadan
Cehaletin farkı nedir ölmeden
Solcu solum dedi solu bilmeden
Sahte sağcı sağı koruyamadı

Gün be gün saadet arıyor millet
Bazen ilaç derken buluruz illet
Diploması haraç belgesi rüşvet
Üstadı çırağı koruyamadı

İnsanlar intihar ediyor niçin
Söylemesi bizden sırrı siz seçin

Nükleer silahlar acep ne için
İnsanoğlu çağı koruyamadı

Gaflet görünüşten olur mu fayda
Bunların vebali ağada bayda
Üç buçuk ay hizmet on iki ayda
Köylüler toprağı koruyamadı

Ne öğrendik Avrupa'dan Asya'dan
Amer'ka'dan Afrika'dan Rusya'dan
Sorar sormaz çekemiyor dosyadan
Memurlar evrakı koruyamadı

Reyhanî kanatsız uçan kuşa bak
Dolulara tekme atan boşa bak
Aşk olmadan âşık olduk işe bak
Devlet beş sarsağı koruyamadı

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Taşlama

***Teması: Zamana yönelik hiciv

NE OLUR

Testi koyduk içilmeyen pınara
Dolmasa ne olur dolsa ne olur
Yaş doksanı bulmuş şifayı yara
Bulmasa ne olur bulsa ne olur

Ahlakın güzeli kula bir ihsan
Cismine kahreder aklına küsen

Sağlığın kadrini bilmeyen insan
Ölmese ne olur ölse ne olur

Otuzuna kadar kaimdir şöhret
Kırkıdan elliye zevk-i muhabbet
Altmışından sonra saltanat devlet
Gelmese ne olur gelse ne olur

Lazımdır vaktinde farkına varmak
Zamanında olur yarayı sarmak
En büyük kabahat gülü koparmak
Solmasa ne olur solsa ne olur

Reyhanî'yim seller gibi çağladık
Otuz sene güler iken ağladık
Kırık saza paslı teli bağladık
Çalmasa ne olur çalsa ne olur

*Nazım Şekli: Düz koşma
**Nazım Türü: Şikâyet-name
***Teması: Zamandan şikâyet

ANASINI AĞLATTIK

Bilmem gülmeli mi ağlamalı mı
İcraatın anasını ağlattık
Bu kervana umut bağlamalı mı
Gidişatın anasını ağlattık

Yatağında rahat yatıp ölen yok
Sahipsiz kapısını çalan yok

Kırk beşten aşağı namaz kılan yok
İbadetin anasını ağlattık

Birisi kardeştir birisi bacı
Birisi birinden ister haracı
Haklı haksız ikisi de davacı
Şikâyetin anasını ağlattık

Karma karış oldu Müslüman gâvur
Ne zaman bitecek bu havur savur
Zengine doymak yok fakire sabır
Kanaatin anasını ağlattık

İlaç çok pahalı hastalar yasta
Çile yığın yığın dert deste deste
İşçi grev bekler işveren hasta
Ticaretin anasını ağlattık

Reyhanî'yim kaldık ah ile vahta
Herkesin dileği yükselmek tahta
Ozan siyasetçi sanatçı sahte
Bu sanatın anasını ağlattık

*Nazım Şekli: Düz koşma
**Nazım Türü: Şikâyet-name
***Teması: Zamandan şikâyet

HALİNDEN ŞİKÂYET

Halinden şikâyet etme dediler
Var mı başka türlü şikâyetimiz

Keder çekme matem tutma dediler
Ağlamaktan gelir asaletimiz

Medrese görmeden yazar okuruz
Avare gezmekte mekik dokuruz
İddiada Ömer Osman Bekir'iz
Haftada bir Cuma ibadetimiz

Çok medeni oldu dağların kurdu
Reyhanî balıklar nara savurdu
Tüfekler paslandı anarşi durdu
Doktor ilacıyla cinayetimiz

*Nazım Şekli: Düz koşma
**Nazım Türü: Şikâyet-name
***Teması: Zamandan şikâyet

BENZER

Soruyu sormadan cevap verenler
Hedefi görmeden atmışa benzer
Benlik aynasında kendin görenler
Yüz sene yaşasa yatmışa benzer

Erken kalkmalıdır dağları aşan
Ne mutludur maksuda kavuşan
Âlimin yanında söze karışan
Bostancıya tere satmışa benzer

Gücü yeten yettiğini bastıran
Mazlumun üstüne zulüm estiren

Konuşurken başkasını susturan
Bal içine biber katmışa benzer

Bilmezsin bu işin nedeni neden
Uyuyorsun güneş doğdu kubbeden
Cahil bir kitleye nasihat eden
Kemiğini taşa çatmışa benzer

Kini küfrün deryasını boylayan
Cehaletin yaylasını yaylayan
Bilmediği şeye bilirim diyen
Rüzgâr ile iftihar etmişe benzer

Gel Âşık Reyhanî silahın kuşan
Kâmildir cahilin darına koşan
Üstadına danışmadan konuşan
Horoz durup tavuk ötmüşe benzer

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Nasihat-name

***Teması: Nasihat

PARADIR

Her nere gittimse nasıl ettimse
Baktım gördüm başta olan paradır
Tellalın yanına şöyle sokuldum
Duydum ağzındaki ilan paradır

Yorulmuş öküze tekme attıran
Totoda da tam on üçü tutturan

Hâkimi savcıya kaş göz ettiren
Avukatta olan plan paradır

Parasız insana söz mü verirler
Yol mu gösterirler hız mı verirler
Keloğlana saçlı kız mı verirler
Paşanın kızını alan paradır

Gönlümün gözüne bakan geliyor
Tespihine püskül takan geliyor
Fesini bir yana yıkan geliyor
Ramazanda hafız olan paradır

Fakiri bilirim lafta bulunur
Korkusundan hep hilafta bulunur
Cemide hep arka safta bulunur
İmamın sağında kılan paradır

Âşık Reyhanî'yim söz mü çalarım
Elli mi çalarım yüz mü çalarım
Perde inletir de saz mı çalarım
Unutma ki sazı çalan paradır

*Nazım Şekli: Düz koşma
**Nazım Türü: Şikâyet-name
***Teması: Zamandan şikâyet

DEYİM Mİ?

Şu hırsız, şu yolsuz şu soyguncuyu
Şu isyanı şu düşmanı deyim mi

Şu fırsat düşününü şu vurguncuyu
Şu açığı şu noksanı deyim mi

Şu ağa elinde kalan obamı
Şu obada dayak yiyen babamı
Şu haklıyken boşa çıkan çabamı
Şu imzayı şu fermanı deyim mi

Şu vicdan içinde saklanan izi
Şu güneşi gölgeleyen yıldızı
Şu damla içinde gizli denizi
Şu gemiyi şu kaptanı deyim mi

Reyhanî'yim mühürlenmiş yazıyı
Şu avcıya akıl veren tazıyı
Şu kurt elindeki körpe kuzuyu
Şu can veren öz kurbanı deyim mi

*Nazım Şekli: Düz koşma
**Nazım Türü: Şikâyet-name
***Teması: Zamandan şikâyet

KARDEŞİM

Söz başka öz başka uymaz vicdana
İcraat bu icraat bu kardeşim
Kanunlar yasalar zenginden yana
Adalet bu adalet bu kardeşim

Binde bir tane yok yurt için yanan
Kalmadı bir tane yüzü utanan

Vatanın milletin başında dönen
Felaket bu felaket bu kardeşim

Zenginin köpeği yatakta yatar
Bazısı kediye hizmetçi tutar
Yoksulun güneşi doğmadan batar
Cinayet bu cinayet bu kardeşim

Sözümün yalanı var ise söyle
Hak yolunda isen zindanı boyla
Bir imza at milyonları gasp eyle
Memleket bu memleket bu kardeşim

Şu yaylalar bizim ortak illerdir
Tekelinde tutan haksız ellerdir
Akıl hâkim vicdan şahit yıllardır
Kanaat bu kanaat bu kardeşim

Reyhanî bu işler hep böyle gider
Perişan keşmekeş sefil derbeder
İmama küfreder hep biat eder
Cemaat bu cemaat bu kardeşim

*Nazım Şekli: Düz koşma
**Nazım Türü: Şikâyet-name
***Teması: Zamandan şikâyet

SENİN

Ulan dünya adaletin yok mudur
Söylenir bu yalan sözünde senin

Fukaraya bir ikramın yok mudur
Zenginler barınır özünde senin

Hilen vardır terazinde tartında
Zor hâkimdir güçlülerin şartında
Baskı bayrak çekmiş atın sırtında
Mazlum prangalı izinde senin

Hunharca vurulmuş Şah-ı Merdanlar
Şehit olmuş Hüseyinler Hasanlar
Nehirler misali dökülen kanlar
Bir kıymet değmez mi gözünde senin

Yazın kışın bizde söylenir masal
İmama uyan yok cemaat misal
Zenginden şehit yok fakirden kral
Okunur bu kitap mazinde senin

Bu halkada sen de varsın Reyhanî
Konuşsana ne dalarsın Reyhanî
Ne çalarsın ne söylersin Reyhanî
Bozuktur bu düzen sazında senin

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Şikâyet-name

***Teması: Ekonomik

GAZETECİ

Aman gazeteci gel bizim köye
Ben söyleyim bizim halleri de yaz

Yalnız saçlıyı kaşlıyı yazma
Uyuzu koturu kelleri de yaz

Tütmez oldu köyümüzün bacası
Ne gündüzü belli ne de gecesi
Dokuz yıldır Almanya'da kocası
Çoluklu çocuklu dulları da yaz

Doğu illerinde yaşamak hata
Bir köyde bir kişi biniyor ata
Bir baş kırar on bin verir av'kata
İfadeden aciz dilleri de yaz

Gazeteci benden çok irak gezme
Biz bir kardeş idik vadini bozma
Sadece ojeli parmağı yazma
İçi nasırlanmış elleri de yaz

Beyim sende vardır güzel saltanat
Bir de tenezzül et de bizim köyde yat
Ankara'dan Hakkâri'ye bir göz at
Şavata'dan geçmez yolları da yaz

Reyhanî'yim ömrüm yarı az kaldı
Niyaz bitti gönlümüzde haz kaldı
Elimizde bir kırılmış saz kaldı
Üstünde paslanmış telleri de yaz

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Şikâyet-name

***Teması: Ekonomik

HALİMİZE BAK

Hırsızların gazabına uğradık
Uyan talih uyan halimize bak
Bütünlüğü parça parça doğradık
Uyan tarih uyan halimize bak

Düğün olur bayram olur gülerdik
Bir sofrayı kırk kişiye bölerdik
Günah setin ihlâs ile delerdik
Uyan talih uyan halimize bak

Eski camilere güvercin kondu
Rus Anadolu'ya nataşa sundu
Bizans İstanbul'a geriye döndü
Uyan tarih uyan halimize bak

Rahmeyle yarabbi bize ne oldu
Bünyemiz bozuldu rengimiz soldu
Fatihler şehrine turistler doldu
Uyan tarih uyan halimize bak

Âşık Reyhanî'yim esir alındık
Ok mu değdi delik deşik delindik
Bir can iken kırk parçaya bölündük
Uyan tarih uyan halimize bak

*Nazım Şekli: Koşma şarkı
**Nazım Türü: Şikâyet-name
***Teması: Zamandan şikâyet

AVUKAT BEY DOKTOR BEY

Köyümüzde geçimsizlik başladı
Gözün aydın avukat bey doktor bey
Hacı Şaban dört cinayet işledi
Gözün aydın avukat bey doktor bey

Kavak köyde ise cinayet dolu
On altı yaralı on iki ölü
Üç akıl hastası iki de deli
Gözün aydın avukat bey doktor bey

Üç jandarma bir başçavuş geldiler
Tabanca aradı bomba buldular
Üç yüz canı nezarete aldılar
Gözün aydın avukat bey doktor bey

Laf attılar Emingilin Döne'ye
Saldırdılar komşular Mine'ye
Bu mahkeme bitmez beş yüz seneye
Gözün aydın avukat bey doktor bey

Ey erenler dost Reyhanî ölür mü
Bu davalar görülmemiş olur mu
Bayat ilaç verilmemiş olur mu
Gözün aydın avukat bey doktor bey

*Nazım Şekli: Koşma-şarkı

**Nazım Türü: Taşlama

***Teması: Zaman yönelik hiciv

YÜRÜDÜK

Sırtımıza yüklediler sitemi
O gün bugün yorulmadan yürüdük
Düğünde bayramda çektik matemi
Maksadımız sorulmadan yürüdük

Ruhsuzlara ninni çaldık uyuttuk
Gerçekleri eze eze soğuttuk
Haksızları elimizle büyüttük
Yakasına sarılmadan yürüdük

Gönlümüzü bağladılar tuttular
Yıllar boyu kan davası göttüler
İcabında arkamızdan attılar
Güldük geçtik darılmadan yürüdük

Âşık Reyhanî'yim usandık bıktık
Ama biz bu canı yine de sıktık
Kenardan köşeden fotoğraf çektik
Orta yerde görülmeden yürüdük

*Nazım Şekli: Düz koşma
**Nazım Türü: Şikâyet-name
***Teması: Zamandan şikâyet

USANDIM

Ak günleri vadettiler boş çıktı
Kara günler göre göre usandım
Sahtekârın çorbasından taş çıktı
Dişlerimi kıra kıra usandım

Derdim kitap oldu ıstırap kat kat
İsteğim istikbal iradem inat
Refah Şirin oldu arzular Ferhat
Kayaları yara yara usandım

Reyhanî'yim arka safha itildim
Altın iken bakırcıya satıldım
Kasti soru yağmuruna tutuldum
Aksi cevap vere vere usandım

*Nazım Şekli: Düz koşma
**Nazım Türü: Şikâyet-name
***Teması: Zamandan Şikâyet

ALDI BEŞ YÜZÜ

Yoksulluk elinden gittik doktora
Düştük doktor beyin açtığı tora
Dedi ilaç yoktur bakma kusura
Yine de hastadan aldı beş yüzü
Sapsarı kesildi hastanın yüzü

İkinci bir hasta içinde elem
Doktor görür görmez dedi ki verem
Çekti bir reçete oynattı kalem
Çaresi yok dedi aldı beş yüzü
Halka halka oldu hastanın gözü

Üçüncü hastanın yüzü buruşuk
Dizinde takat yok gözünde ışık
Açlık romatizma karmakarışık

Doktor ver bakalım dedi beş yüzü
O zaman titredi hastanın dizi

Dördüncü bir hasta şikâyet sızı
Akmış zavallının ümit yıldızı
Kesilmiş takati tutmuyor dizi

Doktor yürü dedi aldı beş yüzü
Adamın tamamen kesildi hızı

Reyhanî son hasta kuyruk olmuştu
Zavallı bir ara burkuldu düştü
Doktor eda ile göğsünü açtı

Sahibi kim dedi aldı beş yüzü
Çoktan soğulmuştu hastanın gözü

*Nazım Şekli:

**Nazım Türü: Taşlama

***Teması: Hiciv

ATASÖZLERİ

Bin yaşasın sana değmeyen yılan
Bakın ne söylüyor atasözleri
Gemiye kurtaran hakiki kaptan
Bakın ne söylüyor atasözleri

Dövme el kapısın kapın döverler
Divaneler kendi kendin överler
Nedense deliyi fazla severler
Bakın ne söylüyor atasözleri

Atalar diyor ki sakla samanı
Muhakkak ki gelir zamanı
Satarsın samanı yaparsın hanı
Bakın ne söylüyor atasözleri

Aynayı düz koy da bakacak yüz koy
Evlada hatıra üç doğru söz koy
Çorbaya biber koy kebaba köz koy
Bakın ne söylüyor atasözleri

Yazın gölge hoş da kışın ambar boş
Damlaya damlaya göl olur ne hoş
Kavgaya koşma da insanlığa koş
Bakın ne söylüyor atasözleri

Minnet ile köprü geçme dert yersin
Namerde uğrama ne derse desin
Tilkiye sığıma koy aslan yesin
Bakın ne söylüyor atasözleri

Bardağı taşıрма fazla söz açma
Düşersin engine havadan uçma
Yiğidin delisi mert olur geçme
Bakın ne söylüyor atasözleri

Şapkanı sıkı tut rüzgâr almasın
Kapıyı kitli tut hırsız gelmesin
Boş ver atın ölsün adın ölmesin
Bakın ne söylüyor atasözleri

Tehlikelidir suyun durgun akanı
Hele bir insanın yere bakanı
Namertten borç alma tutar yakanı
Bakın ne söylüyor atasözleri

Seçilir kadının uzun saçlısı
Koşulur öküzün ufak başlısı
Veriml' olur tarlanın taşlısı
Bakın ne söylüyor atasözleri

Dikkat et de sır söyleme avrada
Dar günde sırların duyulur yada
Aslan cinsi olmaz emre amade
Bakın ne söylüyor atasözleri

Reyhanî bu sözler asla ölmez
Küçük yaşta yetim kalan gülmez
Bulduğun almayan arar bulamaz
Bakın ne söylüyor atasözleri

*Nazım Şekli: Koşma-şarkı
**Nazım Türü: Nasihat-name
***Teması: Nasihat

BİR ZAMAN

Yine hatırladım eski günleri
Kış var idi yaz var idi bir zaman
Görmek zordu saklı kara benleri
Mahrem olan yüz var idi bir zaman

Adil vicdan sinelerde dağ idi
İnsanlığın yaşadığı çağ idi
Hâkim şahit birbirine bağ idi
Namus denen söz var idi bir zaman

Geçilmezdi evliyadan veliden
Kahramanlık örnek idi Ali'den
Osmanlı geçmişti Anadolu'dan
Taş üstünde iz var idi bir zaman

Zafer ile süslenirdi ülküler
Orhan Gazi Fatih'tendi korkular
Genç Osman'dı Köroğlu'ydu türküler
Kopuz soylu saz var idi bir zaman

Reyhanî'yim günler eski günlerdi
Fukara haline şükür ederdi
Âşık söyler millet fikir güderdi
Aşkımızda köz var idi bir zaman

*Nazım Şekli: Düz koşma
**Nazım Türü: Özlem
***Teması: Geçmişe özlem

PARASIZ

Götürme hastayı boşuna kardeş
Kolay kolay almıyorlar parasız
Tez taburcu fakir olan vatandaş
Kapıdan da salmıyorlar parasız

Şayet ölse bizim ilin valisi
Koşar gider akıllısı delisi
Musallada fukaranın ölüsü
Namazını kılmıyorlar parasız

Bizde bu davaya iki denilir
Bazen hatır için zehir yenilir
Çok zengin mezarlar türbe sanılır
Çok makberi bilmiyorlar parasız

Göz görmez parasız hepsi bahane
İftira bedava yalan şahane
Reyhani'yim yaptım misafirhane
Misafir de gelmiyorlar parasız

*Nazım Şekli: Düz koşma
**Nazım Türü: Şikâyet-name
***Teması: Zamandan şikâyet

GİTTİLER

Bin dokuz yüz yetmiş beş senesiydi
Köyden kovulanlar çekti gittiler
Azar işitmesi çetin bir şeydi
Güç yetmezdi boyun büktü gittiler

Belliydi dertleri yoktu dermanı
Köy ağası buyurmuştu fermanı
Daha eylül dememişti bostanı
Vardı yarı buçuk söktü gittiler

Çöktü üstlerine bir kara bulut
Bir keçi bir dana geçim son umut
Dam dibinde biraz saman biraz ot
Çürümemiş diye yaktı gittiler

Kim güldürür fukaranın yüzünü
Kıramazlar kel ağanın sözünü
Döşeginin yorganının yüzünü
Yaramaz yünleri döktü gittiler

Yarabbi derman yok azgın yaraya
Bir sahip yok mudur girsin araya
Ağlaya sızlaya gidiş nereye
Gece yarısıydı kalktı gittiler

Reyhanî bu işler değil kazara
Zaman fukarayı koymuş hızara
Köyün kıyısında eski mezara
Üç damla gözyaşı döktü gittiler

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Gurbet

***Teması: Göç

DOĞU'DA

Bir keçe bir kaval bir garip çoban
Yıllar geldi geçti yatar doğuda
Gündüzü karanlık gecesi zindan
Ne zaman bir sabah atar doğuda

Doğuda bir yolcu ermez menzile
Doğunun derdi çok çile mi çile
Güzün kuşlar bile göçer sahile
Yalnız kara karga öter Doğu'da

Doğunun aşacak yolları da yok
Lisanları kırık dilleri de yok
Çiçekleri açmaz gülleri de yok
Sade çakır diken biter doğuda

Doğunun başından kalmıyor karı
Yılda bir ay yüksek dağın baharı
Çok zengindir bu diyarın tüccarı
Sabır alır sabır satar doğuda

Mebus bey gelmez ki doğuda gezek
Bu halkın duygulu halini sezek
İki isli aşla bir de yaş tezek
Ne yanar ne söner tüter doğuda

Şans yüzünü bu tarafa çevirmez
Basın radyo seslerini duyurmaz
İki ekmek beş çocuğu doyurmaz
Yavrular ninniyle yatar doğuda

Rüzgârlardır bu diyarın postası
Yağmurlardır boranların bestesi
Eksik olmaz bu diyarın hastası
Bir limon kırk cana yeter doğuda

Nedense bu doğu kalmıyor zarsız
Yolları yok binaları imarsız

Hakkı merhum sürgün Emrah mezarsız
Bir gün Reyhanî de yiter doğuda

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Şikâyet- name

***Teması: Doğu'nun Problemleri

KURTULDUN

Bir Abdullah vardı öldü dediler
Ne ey oldu gardaş öldün kurtuldun
Kefenin komşular aldı dediler
Ne ey oldu gardaş öldün kurtuldun

Zaten senin köyde neyin var idi
Herkes sana baş hizmetkâr der idi
Kazancını köy ağası yer idi
Ne ey oldu gardaş öldün kurtuldun

Bir ineğin vardı suya gitmezdi
Ahırdan çıkmaya dizi tutmazdı
Bu fakirlik seni hiç unutmazdı
Ne ey oldu gardaş öldün kurtuldun

Gömleğin yok haziranda üşürdün
Arkan ile kuru geven taşırdın
Her battıkça acı acı kaşırdın
Ne ey oldu gardaş öldün kurtuldun

Kelepçeler açılmazdı kolundan
Hâkim savcı anlamazdı dilinden

Nice hal bilmeyen zalim elinden
Ne ey oldu gardaş öldün kurtuldun

Reyhanî'yim ıskatına oturduk
Yarı buçuk bir salâvat getirdik
Şeker çuvalına sardık götürdük
Ne ey oldu gardaş öldün kurtuldun

*Nazım Şekli: Koşma-şarkı

**Nazım Türü: Hikâye

***Teması: Sosyal hayat

SÖYLEYİN

Beni sizden sorarlarsa dostlarım
Bir Reyhanî geldi gitti söyleyin
Hayatı çileli muradı yarım
Heder etti ah tüketti söyleyin

Aldı kırık sazı kapıdan çıktı
Ağlar gözler ile gülerek baktı
Dağın ufkunda bir akşam vakti
Güneşle beraber battı söyleyin

Ara sıra sazı verdik destine
Name yazdı yarenine dostuna
Ceketini yorgan ettik üstüne
Kolu yastık oldu yattı söyleyin

Bir duvara yaslamıştı yanını
Sılasına çevirmişti yönünü

Gurbet elde hasret yaktı canını
Sitem vurdu dert çürüttü söyleyin

Âşık Reyhanî'ymiş kıldı ah u zar
Dolaştı âlemi diyar be diyar
Parça parça etmiş bir deli rüzgâr
Yaşı yağmur göz buluttu söyleyin

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Gurbet

***Teması: Gurbet

YATAMAM

Her güneş battıkça gurbet elinde
Üstüme bir elem çöker yatamam
Elem perisinin bir ip elinde
Atar boğazıma sıkır yatamam

Isıtamam yatağımı kar gibi
Bazen de yanarım kızgın nar gibi
Yavrular karşımda durur sır gibi
Gel gel deyi boyun büker yatamam

Vah benim kederim vah benim acım
Yokluğa teşhis yok olmaz ilacım
Birdenbire kurur umut ağacım
Yatağıma yaprak döker yatamam

Sona ermez Reyhanî'nin çilesi
Zinden olur Erciyes'in ötesi

Palandökenlerin ılık havası
Beni kendisine çeker yatamam

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Gurbet

***Teması: Gurbet

ERZURUMLU GELİN

Erzurumlu gelin düştü aklıma
Çıkıp yollarıma bakanım ah ah
Gözü sürme bilmez elleri kına
Yıllardır kahrımı çekenim ah ah

Dağı bilir bağı bilmez sevdiğim
Ağlamayı bilir gülmez sevdiğim
Esans ve kolonya bilmez sevdiğim
Üzerinden tezek kokanım ah ah

Pudra krem aldım sürmeyi bilmez
Tarak aldım saçın örmeyi bilmez
Çalar saat aldım kurmayı bilmez
Horozun sesiyle kalkanım ah ah

Heybesinde iki ekmek götürür
Gün akşam olmadan yiyip bitirir
Yavrusunu taşın dibinde yatırır
Yalın ayak bostan ekenim ah ah

Pınara giderken ayağı kayar
İrkilip düşünce kaderden sayar

İplik düğümleyip günleri sayar
Meri keklık gibi sekenim ah ah

Yıkık avlusuna hasır sererek
Körpe yavrusuna göğüs gererek
Gündüzleri rüzgârlardan sorarak
Gece yıldızlara bakanım ah ah

Bu dert Reyhanî'yi yiyip bitirir
Ayrılık başına bela getirir
Belki şimdi tandır yakmış oturur
Dumanı bacadan çıkanım ah ah

*Nazım Şekli: Düz koşma
**Nazım Türü: Gurbet
***Teması: Gurbet

GİDİREM

Öz canımdan çok sevdiğim Erzurum
Çaresiz dişimi sıktım gidirem
Gafillerden darbe yedi gururum
Kaderime boyun büktüm gidirem

Selam olsun ecdat ile ebaya
Abdurrahman Gazi Habip Baba'ya
Hor baktılar gösterdiğim çabaya
Emeğimi suya döktüm gidirem

Anlımız apaçık yüzüm karasız
Buna rağmen koymadılar yarasız

Emrah Tanbura'dan kaçmış çaresiz
Ben de Şehitler'den çektim gidirem

Palandökenlerin sisi dumanı
Engininde bulamadım gümanı
Ezanlar okundu seher zamanı
Üç kez geri döndüm baktım gidirem

Sırtıma verdiler sitem yükünü
Yel devirsin sebeplerin kökünü
Elli yıldır beslediğim ekini
Harmana dökmeden yaktım gidirem

Dost çok amma dar gününde dost hani
Sürer gider Erzurum'un destanı
Daha güz gelmeden taze bostanı
Vardım yeşil yeşil söktüm gidirem

Sazımı hatıra astım tavana
Sığındım Mevla'ya durdum divana
Gurbet kelepçedir yurdu sevene
Bilerek koluma taktım gidirem

Yemin olsun dokunmadım bir cana
Saygım vardır haktan yana her cana
Elli yıl gözyaşım koydum fincana
Döktüm karasu'ya aktım gidirem

Sevenlerim birgün anarlar bizi
He muhabbet her hikaye her dizi
Merami Figani Gülhan Yıldız'ı
Her birin bir yana ektim gidirem

Reyhanî'yim derdi gamım dinmedi
İftira darbesi cana sinmedi
Zeynel Horasan'a gitti dönmedi
Bu da benim kara bahtım gidirem

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Gurbet

***Teması: Gurbet

ÖĞRETMENİM

İlk senin kapını açtım
Dilim sensin öğretmenim
Yirmi dokuz köprü geçtim
Yolum sensin öğretmenim

Engin ovam yüce dağım
Senle başlar yeni çağım
Çiçeğim bostanım bağım
Dalım sensin öğretmenim

Elinden tutmaya geldim
Hal izah etmeye geldim
Bülbülüm ötmeye geldim
Gülüm sensin öğretmenim

Okul ile başlar ünüm
Diploma şeref düğünüm
Her saatim ayım günüm
Yılım sensin öğretmenim

Reyhanî dünyayı gezdim
Okudum anladım sezdim
Sen olmasan yazamazdım
Elim sensin öğretmenim

*Nazım Şekli: Düz koşma
**Nazım Türü: Eğitim - Öğretim
***Teması: Eğitim

GÜLEMEM

Bana gül demeyin gülemem gardaş
Ağlayanlar gülemedikçe gülemem gardaş
Yalnız vatan için değil bu savaş
Benliğimi bulmadıkça gülemem

Bulunsam Şamil'in ziyaretinde
Dolaşsam Cemil'in memleketinde
Kopuz var sazımın asaletinde
Gerçekleri çalmadıkça gülemem

Hey Yörük hey Türkmen hey Anadolu
Kırarım bu yurda saldıran kolu
Bir tarih kaybettim zaferli dolu
O kitabı bulmadıkça gülemem

Reyhanî neyledi nettiler bizi
Çilenin içine kattılar bizi
Kölelerle köle ettiler bizi
Bu lekeyi silmedikçe gülemem

*Nazım Şekli: Düz koşma
**Nazım Türü: Yurt sevgisi
***Teması: Milli duygu

BAKALIM

Deli gönül sakın acele etme
Bekle vakti yeri gelsin bakalım
Asla kulak verme el sohbetine
Sabır eyle beri gelsin bakalım

Gelir kaldırırlar oturma yersiz
Ne dünya savaşız ne meydan ersiz
Çiçekten anlamaz gülden habersiz
Bal olur mu arı gelsin bakalım

Ataların güzel güzel sözü var
Ata derken mayası var özü var
Bir gün gizli sırlar olur aşikâr
Bunu bilen bir gelsin bakalım

Reyhanî'yim dünya yaman mı yaman
Candan geçmeyince bulunmaz canan
Sen kendini övme ey deli çoban
Akşam olsun sürü gelsin bakalım

*Nazım Şekli: Düz koşma
**Nazım Türü: Nasihat-name
***Teması: Nasihat

OLMAZ EFENDİM

Pek büyük konuşmak istemem ama
Delinin merağı olmaz efendim
Arzum aşikârdır değil muamma
Dervişin durağı olmaz efendim

Verimsiz tarlanın geçme yanından
Buğday alamazsın boş samanından
Hamur işi olu buğday unundan
Arpanın böreği olmaz efendim

Altın toz olmakla kepek olur mu
Mandanın tüyünden ipek olur mu
Denizin üstüne kapak olur mu
Göklerin direği olmaz efendim

Sevdalı baş uyku tutup yatamaz
Aşk olmasa can canana yetemez
Usta söz öğretir aşk öğretemez
Aşığın çırağı olmaz efendim

Üstatsız bu aşkı bulanlara sor
Seyrani Sümmani olanlara sor
Reyhanî hâsılı bilenlere sor
Gerçeğin ırağı olmaz efendim

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Nasihat-name

***Teması: Nasihat

KIZIM GÖZLERİNE

Kızım gözlerine yazık değil mi
Boş olur bakmalar bakıştırmalar
Parmağı aldatan yüzük değil mi
Düş olur takmalar takıştırmalar

Gelir ilkbaharın güllerin açar
Tırpanlar saldırır oraklar biçer
Dövüşün kavganın zamanı geçer
Kış olur çekmeler çekiştirmeler

Pencereden buram buram kar gelir
Kapıda bacada gezmek ar gelir
Kınalanmak sürmelenmek zor gelir
İş olur yakmalar yakıştırmalar

Reyhanî'yim kâmil sözü bal gelir
Genç gözüne yeşil renkler al gelir
Yeni kemer eski bele bol gelir
Hoş olmaz sıkmalar sıkıştırmalar

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Nasihat-name

***Teması: Nasihat

ESKİDEN

Kuşlar bizim ilde tekbir okurdu
Hakkı seven dil var idi eskiden
Herkes hüner tezgâhında dokurdu
Kutnu kumaş şal var idi eskiden

Çiçekler biterdi dağlar dağ iken
Zehirler çürürdü sütler yağ iken
Hastalar az idi doktor yoğ iken
Yara saran el var idi eskiden

Merhamet var iken kim idi na-çar
Doğruluk anahtar her kapı açar
Korkaklar saklanır güçsüzler kaçar
Kılıç çeken kol var idi eskiden

Şimdi hep tarihe gömüldü zaman
Mana idi müşküllere tercüman
Karşı karşıyaydı dost ile düşman
Emi dayı el var idi eskiden

Reyhanî dünyadan geçtiğini bil
Güller diken oldu ötmüyor bülbül
Sevda sona erdi kerem oldu kül
Âşıkta bir hal var idi eskiden

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Özlem

***Teması: Geçmişe özlem

AMAN HA

Oğlum sana bir nasihat edeyim
İyi duysun kulakların aman ha
Ben kocadım zaman geçti neyleyim
Bir kararda kalmaz varın aman ha

Gerçek bir kelime bitmiyor sözle
Doğruyu eğriltme eğriyi düzle
Oldukça haramdan kendini gizle
Zararı var fazla karın aman ha

Olmak ister isen doğruya yakın
Eğriden uzak kaç şerefin takın
İçini dışından ayırma sakın
Tam olduğun gibi görün aman ha

Lastik çok uzanır sanma kayıştır
Manası çok bilemezsin ne iştir
Eğer yanlış isen fikrin değiştir
Sırası geldikçe görün aman ha

Kışın aç kalırsın yazı çok yeme
Kendi kusuruna kaderdir deme
Çalış Hak'tan iste kuldan isteme
İnandığın yolda sürün aman ha

Sakın yapma bir cahilin methini
O bilmez bu işin hakikatini
Dinleme softanın nasihatini
Gördüğü yalandır körün aman ha

El malını sakın yeme şişersin
Göz görmez ateşe yanar pişersin
Ele kuyu kazma kendin düşersin
Dikkat eyle kazma derin aman ha

Reyhanî de birkaç yere çekilmiş
Çok kere ak yüze kara çekilmiş

Doğru söyleyenler dara çekilmiş
Sonra yüzölmesin derin aman ha

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Nasihat-name

***Teması: Nasihat

ŞİMDİ

Tükendi mürekkep karıştı satır
Bilemez ki kâtip ne yaza şimdi
Dört mevsimde ne şevk ne umut kaldı şimdi
Minnet ne bahara ne yaza şimdi

Vazgeç gafil göremezsın içimi
Sen kendinle kıyas etme suçumu
Doğuştan simsiyah olan saçımı
Söyle kim boyadı beyaza şimdi

Reyhânî'yim geçti ömrüm saz ile
Gıda aldık hayaldeki haz ile
Bir ömür devrettik cilve naz ile
Naz bitti çevirdik niyaza şimdi

*Nazım Şekli: Düz Koşma

**Nazım Türü: Özlem

***Teması: Geçmişe Özlem

VEREMEM

Bana derler âşık derdini söyle
Bu bir sırdır emanettir veremem

Belki dağlar kadar büyümem amma
Cevizin de kabuğuna giremem

Hasta odur sabır ile inleye
Evlat odur nasihati dinleye
Bundan sonra zevkle bakmam aynaya
Çünkü onda iç yüzümü göremem

Kulaksız işitmek dilsiz ifade
Canım canandır edem iade
Vücut bir camidir vicdan seccade
Onun bunun çıkarına seremem

Reyhani'yim zamanım yok gülmeye
Doğar iken boyun eğdim ölmeye
Azrail gelmesin canım almaya
Bir canım var cananıdır veremem

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü:

***Teması: Manevi Yönü Ağırlık Olan Şiir

SÖYLEYİN

Beni sizden sorarlarsa dostlarım
Bir Reyhani geldi gitti söyleyin
Hayatı çileli muradı yarım
Heder etti ah tüketti söyleyin

Aldı kırık sazı kapıdan çıktı
Ağlar gözler ile gülerek baktı

Dağın ufuğunda bir akşam vakti
Güneşle beraber battı söyleyin

Ara sıra sazi verdik destine
Name yazdı yarenine dostuna
Ceketini yorgan ettik üstüne
Kolu yastık oldu yattı söyleyin

Bir duvara yaslamıştı yanını
Sılasına çevirmişti yönünü
Gurbet elde hasret yaktı canını
Sitem vurdu dert çürüttü söyleyin

Aşık Reyhani'ymiş kıldı ah u zar
Dolaştı alemi diyar be diyar
Parça parça etmiş bir deli rüzgar
Yaşı yağmur göz buluttu söyleyin

*Nazım Şekli: Düz Koşma

**Nazım Türü: Gurbet

***Teması: Gurbet

AĞLAYIM

Lütfeyle halime geçti şu ömrüm
Yar yüzünü görüp görüp ağlayım
Nasip eyle eşliğini kapını
Yüzlerimi sürüp sürüp ağlayım

Gönlümüz gözümüz vecd ile dolsun
Muradım maksudum secdegah olsun

O gün olsun yârin müjdesi gelsin
Yol üstüne durup durup ağlayım

Reyhanî'yim n'olur beni inandır
Yanarken bir yudum su ver de kandır
Yalvarırım seher vakti uyandır
Rüzgârlardan sorup sorup ağlayım

*Nazım Şekli: Düz Koşma

**Nazım Türü:

***Teması: Manevi Yönü Ağırlık Olan Şiir

BU DAĞDA

Bir keçe bir kaval bir garip çoban
Yıllar geldi geçti yatar bu dağda
Gündüz karanlık gecesi zindan
Ne zaman bir sabah atar bu dağda

Bu dağdan bir yolcu ermez menzile
Bu dağın derdi çok her günü çile
Güz gelende kuşlar gider sahile
Yalnız bir karga öter bu dağda

Üstelik dağların kalmıyor karı
Senede bir aydır bütün baharı
Çok zengindir bu dağların tüccarı
Sabır alır şükür satar bu dağda

Rüzgârlardır habercisi postası
Ağlamaktır türkü ile bestesi

Eksik olmaz bu dağların hastası
Bir limon kırk cana yeter bu dağda

Mebus bey gelmez ki bu dağda gezek
Bu manalı dağın sırrını çözek
İki hisli taşla bir de yaş tezek
Ne yanar ne söner tüter bu dağda

Nedense bu dağlar kalmıyor karsız
Ovasında binalar var imansız
Nef'i sürgün oldu Emrah mezarsız
Bir gün Reyhanî de yiter bu dağda

*Nazım Şekli: Düz koşma
**Nazım Türü: Taşlama
***Teması: Hiciv

VAR UCUNDA

Bundan sonra insan hayat derdini
Çekiyorsa menfaat var ucunda
Ali Dayı tarlasını yurdunu
Ekiyorsa menfaat var ucunda

İnsanlık âlemi dalmış rüyaya
İnsafsız düşünce belirsiz gaye
Ali Kılay yumruğunu kafaya
Çakıyorsa menfaat var ucunda

Geçen bir bildiri geldi kazaya
Temel dökmüş mektuptaki imlaya

Bizim vekil dört yılda bir gezmeye
Çıkıyorsa menfaat var ucunda

Güldüren akıllı gülenler deli
Reyhanî bu sırrın üstü gölgeli
Şimdiki âşıklar sazına teli
Çekiyorsa menfaat var ucunda

*Nazım Şekli: Düz Koşma

**Nazım Türü: Taşlama

***Teması: Hiciv

O DÜZENDE

Sazgiter'den geçiyordum Berlin'e
Bozukça bir tren var o düzende
Orda bir sessizlik yanık bir sine
Bilinmiyor her şey sır o düzende

Tarlada gelinler elinde çapa
Parmakta yüzük yok kulakta küpe
Gelin güveyiden ediyor şüphe
Konuşulmaz zarar kâr o düzende

Hele bir gör mahkûmun halini
Pranga zinciri kesmiş kolunu
Sigara sapsarı etmiş elini
Yoktur benlik gurur er o düzende

Bir polis bir köpek sık sık görürsün
Yollarını anlamadan yürürsün

Sık sık utanç duvarları görürsün
Bir zulüm perdesi var o düzende

Ne radyo gazete ne de havadis
Reyhanî kim bilir dağlar niçin sis
Ne vicdan ne iman ne şuur ne his
Hayvan ile insan bir o düzende

*Nazım Şekli: Düz Koşma

**Nazım Türü: Şikâyet-name

***Teması: Şikâyet

MUSTAFA KEMAL'İN HATIRALARI

Bin dokuz yüz yirmi üçte bizlere
Mustafa Kemal'in hatıraları
Yirmi dokuz ekim güldü yüzlere
Mustafa Kemal'in hatıraları

Atatürk'ün şerefinden şanından
Pay umanlar geçti tatlı canından
Bayrak yaptık şehitlerin kanından
Mustafa Kemal'in hatıraları

İstiklal mülküne atıldı temel
Yıkılmaz bir bina kurmaktı emel
Bir ordu yarattı Mustafa Kemal
Mustafa Kemal'in hatıraları

Çarşambayı bırakmadık salıya
Tamim yazdık kaymakama valiye

Kültür bağı diktik Anadolu'ya
Mustafa Kemal'in hatıraları

Yurtta sulh cihanda sulh sözü deyip
Laiğiz laiklik ilan eyleyip
Kadın erkek aynı haklara sahip
Mustafa Kemal'in hatıraları

Zaferde askerlik hizada hizmet
Reyhanî'nin aşkı budur nihayet
Büyük küçük saz söz sevgi muhabbet
Mustafa Kemal'in hatıraları

*Nazım Şekli: Koşma-şarkı
**Nazım Türü:
***Teması:

TÜRK ORDUSU

Bir zafer arzusu Türk ordusunda
Savaşa çağırdık kahramanları
Yatarken düşmanla kuş uykusunda
Uyanamaz oldu gafil canlar

Bir zafer zamanı Girne önünde
Haykırdı Mehmetçik aslan donunda
Türkler hep böyledir zafer gününde
Görünce kükreriz biz düşmanları

Kükredi Mehmetçik sel gibi akar
Havadan dökülür denizden çıkar

Alnı çizgi çizgi dişini sıkar
İleri diyince kumandanları

Âşık Reyhanî'yim bu bahis bitmez
Kalem aciz kalır mürekkep yetmez
Bir saniye gönlüm gözümde gitmez
Saymak ile bitmez bu destanları

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Yurt sevgisi

***Teması: Milli duygu

YA RABBİ

Ya ilahi bir niyazım var sana
Münkirin bağırını akla ya Rabbi
Kimseyi uydurma şerr-i şeytana
Aşığı beladan sakla ya Rabbi

Babayı reddedip söz tutmayan
Yaradan'a doğru iz tutmayan
Senin birliğine şükretmeyen
Kamburuna kambur ekle ya Rabbi

Gayet güzel olur insanlık huyu
Birbirine benzet şehiri köyü
Zenginler kazmasın fakire kuyu
Hayının kalbini yokla ya Rabbi

Varlık için gözü yaş olanlara
Sinesi küp gibi boş olanlara

İçi dışı küfri taş olanlara
İslah oku ile okla ya Rabbi

Reyhanî'yim talihime dargınım
İlkbahardan daha coşkun kargınım
Yolum boylu yüküm ağır yorgunum
Yürüyemem hafif yükle ya Rabbi

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü:

***Teması:

YER YEDİ

Ne aldandım bu dünyaya be şaşkın
Nice kahramanı yedi yer yedi
Bir gün yere iner sarayın köşkün
Sultan Süleyman'ı yedi yer yedi

Gâh oldu karıştı deryaya sesle
Gâh yağan yağmura gâh esen yele
Çekti Zülfikar'ı bindi Düldüle
O Şah-ı Merdan'ı yedi yer yedi

Tarihler boyunca bitmedi ahı
Erenler şeyhinin dost kiblegahı
Fatma kuzuları şehitler şahı
Hüseyin Hasan'ı yedi yer yedi

Bin yaşadı Hazret Âdem hani ya
Dokuz yüz elli Nuh yaşadı fani ya

Dört yüz elli Şit yaşadı hani ya
Sayısız insan yedi yer yedi

Ey Reyhanî bağlar döker gazeli
Unutma dilinden Hak Lemyezel'i
Yüz iyirmi dört bin nebi güzeli
Öyle bir sultanı yedi yer yedi

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Nasihat-name

***Teması: Nasihat

BİZİM KÖYLERİ

Otuz ekim bin dokuz yüz seksen üç
Hele gelin görün bizim köyleri
Dünyadan ahrete başladı bir göç
Hele gelin görün bizim köyleri

Mevsimin boranlı karlı kışında
Paşalar valiler dağlar başında
Kime sorsan cevap gözü yaşında
Hele gelin görün bizim köyleri

En son hizmet ile TRT basın
İfadesi müşkül bu kara yasın
Köyde canlı yok ki kara sorasın
Hele gelin görün bizim köyleri

Hastahanelerde tanınmaz yüzler
Bükülmüş boyunlar kan dolmuş gözler

Güveyini arar gelinlik kızlar
Hele gelin görün bizim köyleri

Askerin elinde kazmayla kürek
Soruyor nerede maslahat gerek
Terk etmiş arılar boş kalmış petek
Hele gelin görün bizim köyleri

Ah şu kara taşlı çamur duvarlar
Altında yatıyor kahraman erler
Burası Akören Keçesor derler
Hele gelin görün bizim köyleri

Şurda bir köy varmış Kızlar Kalesi
Tanıyan yok acep bu köy neresi
Tükenmemiş Dönertaş'ın çilesi
Hele gelin görün bizim köyleri

Cumhurbaşkanımız emir veriyor
Alaylar taburlar kalkmış yürüyor
Doktorlar yollarda yara sarıyor
Hele gelin görün bizim köyleri

Bulut çökmüş Azapköy'ün üstüne
Sanki o da düşmüş canlar kistine
Yaralılar yalvarıyor dostuna
Hele gelin görün bizim köyleri

Sarkamış Pasinler Horasan Narman
El ele vermiş de yapıyor derman
Cahiller ihmale diyorlar ferman
Hele gelin görün bizim köyleri

Yapı sağlam değil plan düz değil
Yıkım engellenmez afet az değil
Ahşap bina çağdaşlığa hız değil
Hele gelin görün bizim köyleri

Vatandaşlar kan veriyor durmadan
Sıra sıra grubunu sormadan
Yardım gerek kara günler görmeden
Hele gelin görün bizim köyleri

Ciğerler acısı bin dört yüz ölü
Cesetler bitmedi o da şüpheli
Kader böyle ise takdir karalı
Hele gelin görün bizim köyleri

Şura köymüş bahçeleri var imiş
Sahibi göç etmiş fidan kurumuş
Ayrılık pek yaman ölüm zor imiş
Hele gelin görün bizim köyleri

Koyunlar kuzular sahihsiz otlar
Matemli yaylalar virane yurtlar
Gündüz köyde gezer tilkiler kurtlar
Hele gelin görün bizim köyleri

Onuncu ay otuz ekim gün pazar
Düğünler yas oldu zifaflar mezar
Kederle yazılmış destanımız var
Hele gelin görün bizim köyleri

Reyhanî bu derdi nasıl bileyim
Mürekkep yetmez ki kalem alayım
Dostlarıma baş sağlığı dileyim
Hele gelin görün bizim köyleri

*Nazım Şekli: Koşma-şarkı

**Nazım Türü:

***Teması:

GENÇLİK

Yurdumuz emanet Türk gençliğine
Önce bu vatani bilmeli gençlik
Çağdaş insanlığın rehberliğinde
Kardeşi insanı bilmeli gençlik

Gençlik dinlemeli vicdan sesini
Bu günden çağların ta ötesini
Şehitlik gazilik felsefesini
Bayraktaki kanı bilmeli gençlik

Gençlik bilmelidir kendi yerini
Öğrenmeli Atatürk'ün varını
Kalkınma hızını teknik sırrını
Ölçüyü planı bilmeli gençlik

İstismar iltimas rüşvetten uzak
Arayıp nerde ise bulmalı hak
İzzetli iffetli olmalı mutlak
Türk'ü Müslüman'ı bilmeli gençlik

Din dil ırk ayrımı gençliğe yasak
Başka çözüm yoktur birlik olmasak
Atatürk yolunda olmalı mutlak
Yiğit komutanı bilmeli gençlik

En büyük istikbal işe alışmak
Sağlık spor zinde kalmak çalışmak
Tasada kıvançta birlik oluşmak
Âlemi cihanı bilmeli gençlik

Kuvvet teşkil eder gençlik ve dinçlik
Her şeyin başında gelir bilinçlik
Geçlik çekirdektir çekirdek gençlik
Goncayı fidanı bilmeli gençlik

Reyhanî gençliğe aşka inanmış
Sevmeyi bilmeyen kişi kınanmış
Atamız istikbal göklerde demiş
Yücelik ve şanı bilmeli gençlik

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Nasihat name

***Teması: Nasihat

YÜRÜDÜK

Sırtımıza yüklediler sitemi
O gün bugün yorulmadan yürüdük
Düğünde bayramda çektik matemi
Maksadımız sorulmadan yürüdük

Ruhsuzlara ninni çaldık uyuduk
Gerçekleri eze eze soğuttuk
Haksızları elimizde büyüttük
Yakasına sarılmadan yürüdük

Gönlümüzü bağladılar tuttular
Yıllar boyu kan davası göttüler
İcabında arkamızdan attılar
Güldük geçtik darılmadan yürüdük

Âşık Reyhanî'yim usandık bıktık
Ama biz bu canı yine de sıktık
Kenardan köşeden fotoğraf çektik
Orta yerde görülmeden yürüdük

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Şikâyet-name

***Teması: Şikâyet

GEL DERTLEŞELİM

Ey kara günlerin kanlı yaprağın
Gel on iki Mart'ım gel dertleşelim
Ey şehidin rengi Türk'ün bayrağı
Gel on iki Mart'ım gel dertleşelim

Sen bir sabah erken uyanmış idin
Yarı bahar idin yarı kış idin
Bir yuvası harap olmuş kuş idin
Gel on iki Mart'ım gel dertleşelim

Kara zarflı mektup geldi Pasin'den
Bir şehit askerin inlemesinden
Su yerine kan içerdin tasından
Gel on iki Mart'im gel dertleşelim

Dadaşın dizinden en son dermanı
Ölüm diye imzaladı fermanı
Bun anlamıştı kalles Ermeni
Gel on iki Mart'im gel dertleşelim

Reyhanî'yim bilmem bu nasıl âlem
Bugünü yazmaya yetmiyor kalem
Şehitlere rahmet sağlara selam
Gel on iki Mart'im gel dertleşelim

*Nazım Şekli: Koşma-şarkı

**Nazım Türü:

***Teması:

SUÇLUYUM

Suçsuz diye berat verme hâkim bey
Ben ifade veremedim suçluyum
Yalancı şahidi görme hâkim bey
Sana rüşvet veremedim suçluyum

Felaket şanıma layık görüldü
Cüzdanıma resmi mühür vuruldu
Çarşı memuruydum yetki verildi
Bir fukara soyamadım suçluyum

Amirsiz planı çizmek devrinde
Teftişsiz defteri yazmak devrinde
Özgürsüz fakiri ezmek devrinde
Ben bir yetim dövemedim suçluyum

Reyhanî'yim kayıp olmuş sayım var
Boş boşuna övünekte huyum var
Akıl ermez bir acayip huyum var
Haksızlığa uyamadım suçluyum

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Taşlama

***Teması: Hiciv

YALAN

Körlük gözden değil gönülden olur
Görmeze güneşin battığı yalan olur
Yıldızlar kaybolur geceler geçer
Dertli insanların yattığı yalan

Gün boyuna yatıp yatıp uzanan
Ne düşünür giyip giyip bezenen
Terlemeden yorulmadan kazanan
Aldığı doğrudur sattığı yalan

Yazı gelmez zemherinin kışında
Onun bir başkalık var ötüşünde
Yeri yok yurdu yok çöplük başında
Karganın zevkle öttüğü yalan

Uyuyup da bir köşede kaldıysa
Kendi çıkarına secde kıldıysa
Cahil doğdu okumadan öldüyse
Reyhani'nin gelip gittiği yalan

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Nasihat-name

***Teması: Nasihat

AVRAT ELİNDEN

Kime arz edeyim ben bu halimi
Ya İlahi yandım avrat elinden
Yıllarca sürdürdüm kalmakalımı
Ya İlahi yandım avrat elinden

Yağ yerine ciğerimi eritti
Beni halktan hakikatten farıttı
Üç oğlumu dört kızımı çürüttü
Ya İlahi yandım avrat elinden

Mana okur iken uzandı yattı
Bütün eserimi çöplüğe attı
Sırlarımı komşulara anlattı
Ya İlahi yandım avrat elinden

Halı aldım hasır yerine sardı
Eşya aldım üç gün demeden kırdı
Vallahi külümü göğe savurdu
Ya İlahi yandım avrat elinden

Ben dost buldum oysa düşman kazandı
Kumaş aldım üç gün giydi bezendi
Beddua ettikçe ömrü uzandı
Ya İlahi yandım avrat elinden

Evleneyim dedim çıktım sokağa
İki sola haber saldı bir sağa
Kesildi nefesim düştüm ayağa
Ya İlahi yandım avrat elinden

Kahveler oteller dükkânlar açtım
Kaçtı oğullarım şaşırđım şaştım
Sebep avrat idi bahtına düştüm
Ya İlahi yandım avrat elinden

Duyun Reyhanî'yi erenler zatlar
Hep böyle çürümüş ehli sanatlar
Bize nasihate geldi kavatlar
Ya İlahi yandım avrat elinden

*Nazım Şekli: Düz koşma
**Nazım Türü: Taşlama
***Teması: Hiciv

ÖĞRETMENİM

Öğretmenim sana kurban olayım
Okutmakla aşar dağı öğretmen
Söyle de izahı senden alayım
Her çarenin tutanağı öğretmen

Azminde emekçi değil vefasız
Sen onunla yürü be hey vefasız
Işıksız harmansız zevksiz sefasız
Köylülerin dert ortağı öğretmen

Allah'ın ilk emri oldu okumak
Yükselişin yalnız adı okumak
Kurtuluşun tek umudu okumak
Yetiştirir her kuşayı öğretmen

Atatürk kurarken cumhuriyeti
Onu siz yaşatın demişti zati
Yurdu istiklali cumhuriyeti
Teslim aldı al bayrağı öğretmen

Öğretmen başımın tacıdır elbet
Bunu bilmeyene iyice öğret
Nihayetsiz ilim sonsuz muhabbet
Öğretir tarihi çağı öğretmen

Reyhanî cahile zurna saz gelir
Sanma ki cahilden itiraz gelir
Ömür boyu okusan da az gelir
Kâinatın köklü bağı öğretmen

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Eğitim-öğretim

***Teması: Eğitim

ŞAŞMAYIN

Aman dostlar çok şaşırdık bu günler
Rıza-i Sübhan'a gelin şaşmayın
Hak ile düzelmiş bozulan günler
Bu doğru erkâna gelin şaşmayın

Karanlık gecenin nurlu mahıdır
Hakk'a dönenlerin kıblegahıdır
İlahi nur kitapların şahıdır
Hazret-i Kuran'a gelin şaşmayın

Hakk'a gelmeyenin zevali yakın
Köy şehir belirsiz hep akın akın
Hak yiyen kurnazlar fakire bakın
Biraz da vicdana gelin şaşmayın

Sevin Atatürk'ü bağlanın ona
Yeter büründünüz maskeli dona
Fazla şaşarsanız Ergenekon'a
Yazdığı destana gelin şaşmayın

İnsanların kusurunu örtecek
Reyhanî'yim derdim gamım artacak
Kâinatın varlığını tartacak
Ölçüye mizana gelin şaşmayın

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Nasihat-name

***Teması: Nasihat

ÖVÜN

Temiz kazan temiz çalış temiz ye
Kanınla her zaman her yerde övün
İslam'ı tatbik et Müslüman'ım de
Dininle her zaman her yerde övün

Ceddinin savaşı benzer düğüne
Bugünü yaparken bir göz at düne
Geçmişini örnek eyle bugüne
Ünüyle her zaman her yerde övün

Bir kahraman yazmalı mı satıra
Mutlaka Pir Sultan gelir hatıra
Bir Türk bir dünyadır sözüne göre
Şanıyla her yerde her zaman övün

Reyhanî okumak hizmetin zoru
Herkes her yerde çıkar bu soru
Vatanın milletin bayrağın kuru
Onunla her zaman her yerde övün

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Nasihat-name

***Teması: Nasihat

VAR

Sofu kardeş ne korkarsın ölümden
Bu dünyaya benim diyenler de var
Üç günlük ömüre kırk yıllık hayal
Ne kadar kafadan yayanlar da var

İtibar kalmadı ağada beyde
Bereket kalmadı şehirde köyde
Boksöre hazırlık yaparken evde
Babasına yumruk koyanlar da var

Beni görüp tespihini çevirme
Sen yeter ki kendin haktan ayırma
Gönünü satarsın eti kavurma
Hakk'a kurban kestim diyenler de var

İsterseniz bilin isterseniz bilmeyin
Devir çok değişti gafil olmayın
Kadınların pantolonuna gülmeyin
Erkeklerden zülûf koyanlar da var

Ey Reyhanî dediğini duymadın
Gösterdiğin yola kendin uymadın
Koskoca dünyayı yedin doymadın
Unutma yemeden doyanlar da var

*Nazım Şekli: Düz koşma
**Nazım Türü: Nasihat-name
***Teması: Nasihat

KARA YER

Gözüm yummuş gaflet ile giderken
Dediler ki tebdil görmüş kara yer
Dünya varlığını hayal ederken
İki taş bir mezar örmüş kara yer

Sanma bu dünyanın bir vefası var
Aldatır oynatır eder ihtiyar
Ağayla hizmetkâr yan yana yatar
Ne asıl ne nesil sormuş kara yer

Reyhanî farkı ne az ile çoğun
İkisi bir olur var ile yoğun
Mezar bir tarladır insanlar tohum
Her gün dane dane sürmüş kara yer

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Nasihat-name

***Teması: Nasihat

BENZER

Bilmediğin şeye mantık yürütmek
Karanlıkta odun kırmaya benzer
Cahil bir kişiye nasihat vermek
Mandaya fiskeyle vurmaya benzer

Çok ince bir sırdır gerçekçi olmak
Çetindir insanlık kapısını çalmak
Fukarayı dövüp gönlünü almak
Tuz ile yarayı sarmaya benzer

İmansız kişiden iman beklemek
Kopmuş ipi birbirine eklemek
Eski çağda yeni zaman beklemek
Su üstüne hasır sermeye benzer

Âşık Reyhanî'yim yeter uyumak
Bu hususta derdim hep yumak yumak
Süslü mezarlara dua okumak
Zengine sadaka vermeye benzer

*Nazım Şekli: Düz Koşma
**Nazım Türü: Nasihat-name
***Teması: Nasihat

GEREKMEZ

Her şeyin manası sevmek sevilme
İnsan hak demektir nefret gerekmez
Okumak demektir her şeyi bilmek
Bize bundan başka hüccet gerekmez

Sözde yalan olmaz vallahi billahi
Hele de başında varsa bismillah
Rızka kefil olan Hazreti Allah
O sahip çıkmazsa kısmet gerekmez

Sözüme kulak ver, dinle, biraz dur
Nefse dönüşmesin sendeki gurur
Kaleme, deftere hor bakma memur
Kalemsiz, deftersiz devlet gerekmez

Kimin elindedir hikmetin demi
Sakın basit görme bu serencamı
Haraç versin durdursunlar depremi
Allah'ın emrine rüşvet gerekmez

Bakın Âşık Reyhanî'nin haline
Arı gibi âşık oğul balına
Her ruhsatı hocan versin eline
Bizlerde izinsiz gayret gerekmez

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Nasihat-name

***Teması: Nasihat

TV'DE GÖRDÜKLERİMİZ

Seksen yedi seksen sekiz senesi
Bu sene TV'de gördüklerimiz
Sinemin aşkı ile yandı sinesi
Bu sene TV'de gördüklerimiz

Bir kadıncık çırılçıplak büketti
Arınmıştı, soyunmuştu, Nüketti
Arı ve namusu yedi tüketti
Bu sene TV'de gördüklerimiz

Yabancı pop müzik oyuncusuna
Karışmış koç ile koyuncasına
Kol ile boyun olmuşlar doyuncasına
Bu sene TV'de gördüklerimiz

Avrupa'nın bayatlamış modeli
Kıllı keçi, otuz sapık, kırk deli
Ah bu deli başka deli, nedeli
Bu sene TV'de gördüklerimiz

İnsanın zihnini bulandırıyor
Aklını fikrini dolandırıyor
Yaşlı, emekliyi sulandırıyor
Bu sene TV’de gördüklerimiz

Amanın da gördüm ne kaldı daha
Reyhani’yem şikâyetim Allah’a
Vay senin duanın vallah billaha
Bu sene TV’de gördüklerimiz

*Nazım Şekli: Koşma-şarkı
**Nazım Türü: Şikâyet-name
***Teması: Şikâyet

DIYEN VAR

Uydurmak çok çetin zamana ayak
Tilkiye kaç, tazıya tut diyen var
İşini yürütür hilekâr korkak
Küfre çare kâra umut diyen var

Kime baksan çaresi yok telaşta
Ömürü hiç etmiş oyun oynaşta
İmam istismarda menfaat başta
Taşa anıt şekle mabut diyen var

Tutan kimdir biçarenin elinden
Fukaraya ihmal var temelinden
Sevgi bilmez vefasızlar elinden
Derde şiir gama ağıt diyen var

Reyhanî derdini döktü kaleme
Rağbet küstü merhabaya selâma
Kör cehalet hâkim oldu âleme
İlme folklor bilime şut diyen var

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Şikâyet-name

***Teması: Şikâyet

YOK ARTIK

Demokrasi çağı geldi dediler
Kimsede kabahat görmek yok artık
Herkes ne yaparsa serbest dediler
Oğula nasihat vermek yok artık

Yavaş yavaş alışmayan alışsın
Herkes kazancını ortak bölüşsün
Mazlumlar zalimler herkes çalışsın
Zengine haracı vermek yok artık

Kim aydınım derse işi başlatsın
Tefeciye uymayı boşlatsın
Herkes kendi kazancını işletsin
Parayı bankaya vermek yok artık

Kim yumruk atarsa haddi bilinsin
Adam kayırcı madde delinsin
Hırsızların yoksulluğu bilinsin
Hapise, zindana girmek yok artık

Reyhani'yem görmem gözüm kör ise
Demokrasi var demeyin zor ise
Şeriatsız İslamiyet var ise
Camiye seccade sermek yok artık

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Şikâyet-name

***Teması: Şikâyet

NERESİ BİZİM

Bir vatan sözü var düşmana yasak
Söyle bu vatanın neresi bizim
Avrupa'dan bize kuş bakışı bak
Söyle bu vatanın neresi bizim

Pansiyon yaptılar evi otağı
Eroin yaptılar balı peteği
Şar köyden Mersin'e fuhuş yatağı
Söylen bu vatanın neresi bizim

Her nereyi kazsan bir mezar çıkar
Altında ya Bizans ya da Roma var
Van'a tapu kesmiş Ermeni soylar
Bilmem bu vatanın neresi bizim

Türkçe tahribine giren sözler mi
Tereteyi işgal eden cazlar mı
Soyunmaya sanat diyen kızlar mı
Söylen bu vatanın neresi bizim

Nereye dokunsan yabancı öter
Artist boynuz takmış saltanat satar
Japon'dan karate İspanyol gitar
Söylen bu vatanın neresi bizim

Siyasetçi Yunan gibi yalancı
Toplum İngiltere gibi pilancı
Haber İngilizce, film yabancı
Söylen bu vatanın neresi bizim

Reyhanî söyler sözü moderin
Bilmem kim eylesin bizi moderin
Kırk yıllık aşğın sazı moderin
Söylen bu vatanın neresi bizim

*Nazım Şekli: Koşma-şarkı
**Nazım Türü: Şikâyet-name
***Teması: Şikâyet

DEĞMEZ

Gel olma efendim nefsine esir
Cımanın lezzeti guslüne değmez
Koltuğu beğenmek geçici kusur
Rütbenin neşesi, azline değmez

Bugün zengin olan yarın düşkündür
Yüzyıl yaşamanın zevki üç gündür
Çok yaşadım diyen varsa şaşkındır
Hayatın ücreti mevtine değmez

Bilmezsın hayatın müşkül halini
Rüzgâr kırar budağını dalını
Sarhoşlar bulamaz evin yolunu
İçkinin lezzeti zevkine değmez

Gel âşık Reyhanî eleme telaş
Göçeceksın yalınayak açık baş
Dokuduğu halı giydiği kumaş
Kumaşın süksesi kefene değmez

*Nazım Şekli: Düz koşma
**Nazım Türü: Nasihat-name
***Teması: Nasihat

BAKA BAKA

Âlimi diploma, cahili para
Aldattı oynattı göz baka baka
Teraziyi kilo, bakkalı dara
Beş kuruşa sattı göz baka baka

Maşuku özleyiş, âşığı hayal
Talebeyi öğüt, çocuğu masal
Hastayı bekleyiş, doktoru ihmal
Yarayı kanattı göz baka baka

Pusulada yanlışlık, dalgada zulmet
Fırtınada kuvvet, deryada hikmet
Kaptanda şaşkınlık, tayfada zillet
Gemi ise battı göz baka baka

Başıma dikildi ey it oğlu it
Fukara titredi zenginse yiğit
Vicdanı terk eyledi yalancı şahit
Parmağın uzattı göz baka baka

Hiç ahbap olur mu karıncaya fil
Hatip pek gururlu seyirci gafil
Sazende çığırtkan, dinleyen sefil
Hayale uğrattı göz baka baka

Manasız mantıksız boş geçen günler
Manası yok hasır yırtan gönüller
Ben mana söylerim o mani dinler
Anamı ağlattı göz baka baka

Son durak nerede ya bu gidişle
Parasızlar altın görüyor düşte
Hoca Beytullah'ta, cemaat işte
Sofu safta yattı göz baka baka

Reyhanî maddeyi bilmiyor yapan
Milyarları geçti yolundan sapan
Dünya konuşuyor hep saçma sapan
Aklını oynattı göz baka baka

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Şikâyet-name

***Teması: Şikâyet

DIYOR KI

Anadolu'm gençliğine diyor ki
Yumruğunu vurma kendi başına
Şehitler mezarı sesleniyor ki
Çan diktirme minarenin başına

Leke gelir er yurduna bay olur
Şahin ötmez, çakal file tay olur
Bozultur gelenek adet zay olur
Yazık olur toprağına taşına

Ak geline kem göz ile bakılır
Arkasına zamparalar takılır
Put dikilir abideler yıkılır
Rahat rahat gidemezsin işine

İş yerine barikatlar kurulur
Akıllılar bilinçliler vurulur
Yiğitleri zindanlara sürülür
Düşürürler seni can telaşına

Tadı olmaz devlet ile düzenin
Hükmü kalmaz okuyanın yazanın
Reyhani'yem sazı ötmez ozanın
Özgürlüğünü karıştırır düşüne

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Nasihat-name

***Teması: Nasihat

DEVİRİNDEYİZ BİZ

İnan kardeş, devir devrindeyiz biz
Cahiller konuşur boş, dırdır devrindeyiz biz
Sofular vasfı dinle, nefsi şeytanda, cinde
Beyler şarap derdinde, fırfır devrindeyiz biz

Fareler para taşır, yeraltında uğraşır
Diplomatlar konuşur pırpır devrindeyiz biz
Defterler kıvrım kıvrım, gezeriz evrim evrim
Tutturdular bir devrim, devir devrindeyiz biz

Konuşuyor diploma, mazlumu yakın koma
Silahları mazluma çevir devrindeyiz biz
Kimisi şişman şişman, kimi hayata pişman
Niçin el bize düşman gâvur devrindeyiz biz

Yanlışlar yaman oldu, doğrular duman oldu
İnsanlık saman oldu, savur devrindeyiz biz
Belli değil ayak baş, ayıran yok kuru yaş
Geri durma arkadaş, sen vur devrindeyiz biz

Uzakta fakir köyler, yaylasını kim yaylar
Bunu iyi bilir beyler, sömür devrindeyiz biz
Sarayı süslüyoruz, saltanat taşıyoruz
Sanki mal besliyoruz, semir devrindeyiz biz

Tepeden inme emir, tek teselliye memur
Herifin eli demir, demir devrindeyiz biz
Kapılara kul olduk, para idik pul olduk
Yandık bittik kül olduk, kömür devrindeyiz biz

Taslak ettik imanı, olduk gerçeğe mani
Ye kürküm ye zamanı samur devrindeyiz biz
Hani adalet hani, bizde yaşadık yani
Çıkamazsın Reyhanî çamur devrindeyiz biz

*Nazım Şekli: Düz koşma

**Nazım Türü: Şikâyet-name

***Teması: Şikâyet

SEN DE GEL

Deneme tahtası oldu Türkiye
Gel bakalım Karaoğlan sen de gel
Feryatlar yükselir Ecevit diye
Gel bakalım Karaoğlan sen de gel

Bu milletin bölük bölük çağında
Yarısı solunda, yarısı sağında
Eşkiyalar şehrin her tarafında
Gel bakalım Karaoğlan sen de gel

Kurt dağda, at köyde geziyor tezgün
Kolanı gevşetti tutmuyor dizgin
Yollarda çamur var süvari dizgin
Gel bakalım Karaoğlan sen de gel

Sağ elle havaya çıktı yıldızlar
Anahtar delikten meclisi gözler
Koç durmadan sağı solu boynuzlar
Gel bakalım Karaoğlan sen de gel

Kiminin gözleri, kiminin cebi
Kim kimin rehberi kim kime tabi
Orantı içinde cebir hesabı
Gel bakalım Karaoğlan sen de gel

Çoban kaval çaldı, horozlar öttü
Erimler eridi, tapular yattı
İşsizlik yürüdü, işveren yattı
Gel bakalım Karaoğlan sen de gel

Kurdun pençesinden koyunu aldın
Kurnaz oyuncudan oyunu aldın
Reyhani'yim umudumuz sen kaldın
Gel bakalım Karaoğlan sen de gel

*Nazım Şekli: Koşma şarkı
**Nazım Türü: Şikâyet-name
***Teması: Şikâyet

Bibliyografya

- BORATAV, Pertev Naili; 100 Soruda Halk Edebiyatı; İstanbul 2000
- DİLÇİN, Cem; Örnekleriyle Türk Şiir Bilgisi; Türk Dil Kurumu Yayınları; Ankara
Ankara
- DÜZGÜN, Dilaver; Âşık Yaşar Reyhanî Hayatı, Sanatı ve Şiirlerinden Seçmeler;
Erzurum 1997
- ELÇİN, Şükrü; Halk Edebiyatı Araştırmaları 1; Ankara 1997
- GÜZEL, Abdurrahman, TORUN, Ali; Türk Halk Edebiyatı El Kitabı; Ankara 2007
- HALICI, Feyzi; Âşıklık Geleneği ve Günümüz Halk Şairleri Güldeste; Atatürk, Dil ve
Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayınları; Ankara 1992
- KOCA, Âşık Maksut; Sular Yandı; İstanbul 2007
- KOÇ, Muhsin; Ölümünden Sora Âşık Yaşar Reyhanî; Erzurum 2007
- KULİN, Ayşe; Köprü; İstanbul 2006
- ÖCAL, Oğuz, EKİCİ, Metin vd; Türk Halk Edebiyatı El Kitabı; Ankara 2004
- ÖZSOY, Bekir Sami; Başlangıcından Günümüze Örnekleriyle Türk Şiiri; Ankara 2005
- ÖZSOY, Bekir Sami; Posoflu Âşık Müdami-Hayatı, Edebi Şahsiyeti ve Eserleri;
Yayımlanmamış Doktora Tezi; Kayseri 1993
- POLATOĞLU, Ozan Yusuf; Mızrabın İstirabı Âşık Reyhanî Hayatı ve Şiirleri; İstanbul
2003
- SAKAOĞLU, Saim-ALPTEKİN, Ali Berat; Türk Saz Şiir Antolojisi 14–21. yüzyıllar;
Ankara 2006
- TAFTALI, Oktay; Şiirin Mikroestetik Eleştirisi, Ahlak, Estetik e Şiir; İstanbul 1998
- YARDIMCI, İlhan; Âşık Yaşar Reyhanî Elli Yıllık Miras / Bir Kırık Saz; Konya 2006
- <http://www.erkurumlu.net>
- <http://seslisiirler.edebiyatdefteri.com>

EKLER

Ehli aşkın şiddetinin nanna,
Kerem gibi yanarlardan reyhani.
Abdollar terk etmiş dünya malını,
Pehlül gibi divanlardan reyhani.

Satır

Tanıdım benseni uzaktan uzak, ~~uzak~~
Beraber bağlyat beraber çörek.
Muhammedi resulaten alâye karak,
Veysel gibi alamlardan reyhani.

Dolandan kurbeti sazin elinde,
Avasın bir hoştur surrin dilinde.
Kapılar kilitli kara zindonda,
Yusuf gibi yatanlardan reyhani.

Ehli aşku yandı Kerem deyilsin,
Arz küşü bildin şerik deyilsin.
İlim dengahını aşın summan deyilsin,
Emrah gibi rehberlerden reyhani.

Reyhani akarsa gözlerim durmaz,
Deryalar almaz umminler almaz.
Kitaplar yazar tarihler bilmez,
Şemsi gibi aşıklardan reyhani.

